

แนวทางพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา
ของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

โดย

นายธนรัตน์ ทังทอง
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ ๕๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖-๒๕๕๗

คำนำ

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันป้องกันประเทศ ได้กำหนดให้ผู้เข้ารับการศึกษานำเสนอผลงานวิจัยส่วนบุคคล โดยลักษณะของงานวิจัยที่นำเสนอจะมุ่งเน้นการนำเสนอความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ หรือในเรื่องที่นักศึกษาสนใจ และต้องการที่จะค้นคว้า มาประกอบกับวิธีการวิจัยที่ถูกต้องตามแบบแผนแล้วนำเสนอผลงานวิจัยที่เรียกว่า เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันป้องกันประเทศ อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติให้สำเร็จการศึกษาของสถาบัน

ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ ด้วยเหตุผลที่ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบดูแลศูนย์บังคับคดีผู้ประกันของศาลอาญากรุงเทพใต้ จึงเห็นความจำเป็นที่สมควรจะศึกษาสภาพปัญหาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยหวังว่า เอกสารวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติแก่ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศาลยุติธรรมอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานในภาพรวมของสำนักงานศาลยุติธรรมและความมั่นคงของประเทศต่อไป

(นายชนรัตน์ ทังทอง)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
บทที่ ๒ ทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกัน	
ในคดีอาญาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
การปล่อยชั่วคราว	๕
การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา	๑๑
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๐
สรุป	๓๓
บทที่ ๓ การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน	
ศาลอาญากรุงเทพใต้	๓๔
ความเป็นมาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้	๓๔
หน้าที่ของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้	๓๖
การแต่งตั้งผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญา	
กรุงเทพใต้	๓๖
การเข้าสู่กระบวนการของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้	๓๗
ขั้นตอนการปฏิบัติงานของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้	๓๘
การสืบทรัพย์สินผู้ประกัน	๓๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเจรจาหนี้ของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้	๔๒
การประสานติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล	๔๓
บทที่ ๔ แนวทางพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์ บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้	๔๕
ปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญา กรุงเทพใต้	๔๕
แนวทางแก้ไขและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์ บังคับคดีศาลอาญากรุงเทพใต้	๕๒
บทที่ ๕ สรุป และข้อเสนอแนะ	๕๓
สรุป	๕๓
ข้อเสนอแนะ	๖๐
บรรณานุกรม	๖๔
ภาคผนวก	๖๖
ผนวก ก การปล่อยชั่วคราว	๖๗
ผนวก ข ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยการบังคับคดีนายประกันและ ประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล	๗๗
ผนวก ค แผนผังขั้นตอนการบังคับคดีของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญา กรุงเทพใต้	๘๒
ประวัติย่อผู้วิจัย	๘๕

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปล่อยชั่วคราว คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย พ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ไม่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ตามหลักการของรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การปล่อยชั่วคราวมีหลายประเภทได้แก่ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน สำหรับการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือมีประกันและหลักประกัน หมายถึง การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยก่อนปล่อยไป ผู้ประกัน คือ ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องเช่นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามเณร ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือญาติพี่น้องของผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประกันต่อศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของศาล ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันและถูกบังคับเอาหลักประกันในกรณีทำสัญญาโดยมีประกันและหลักประกัน ทั้งนี้หลักประกันที่ใช้ในการขอให้ปล่อยชั่วคราว ได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์อื่น เช่น ที่ดินมีโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงินหรือเช็ค เงินฝากธนาคาร หนังสือค้ำประกันหรือหนังสือรับรองของธนาคาร หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย หรือบุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน

เมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวแล้ว ผู้ประกันย่อมมีหน้าที่จะต้องนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามเวลาที่ศาลกำหนดนัด หากผู้ประกันไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ก็ถือว่าผู้ประกันผิดสัญญาประกันศาลก็จะสั่งปรับผู้ประกัน โดยปรับไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลว่าสมควรจะสั่งปรับผู้ประกันมากน้อยเพียงใด โดยวัตถุประสงค์หลักของสัญญาประกันคือการให้ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลตามกำหนดหรือตามคำสั่งศาล ส่วนที่สัญญาประกันกำหนดให้มีการชดใช้ค่าปรับเมื่อผิดสัญญานั้นก็เพื่อเป็นมาตรการบังคับให้ผู้ประกันต้องติดตามตัว

ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล โดยสัญญาประกันจะผูกพันผู้ประกันอยู่จนกว่าศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ผู้ประกันยังคงมีหน้าที่ต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลจนกว่าศาลจะมีคำสั่งให้ความรับผิดชอบตามสัญญาประกันหมดไป

เมื่อมีการผิดสัญญาประกัน และศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว การบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันเดิมกฎหมายกำหนดให้เฉพาะพนักงานอัยการในฐานะทนายของแผ่นดินเป็นผู้ดำเนินการร้องขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินของผู้ผิดสัญญาประกันและไม่ยอมจ่ายค่าปรับออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับตามคำสั่งศาล โดยถือว่าพนักงานอัยการเป็นเจ้าหนี้และผู้ผิดสัญญาประกันเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ต่อมามีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกัน โดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการซึ่งในกรณีของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมนั้น มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2547 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2547 ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว” ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันนั้น เพื่อให้การบังคับคดีตามสัญญาประกันเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โดยในชั้นที่ต้องมีการออกหมายบังคับคดี หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมสามารถขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีและบังคับคดีเอาแก่หลักประกันที่ผู้ประกันได้วางไว้เป็นประกันต่อศาลโดยส่งไปยังกรมบังคับคดีได้ทันที ทั้งยังสามารถใช้มาตรการต่างๆที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเท่าที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อช่วยเหลือพนักงานอัยการในการบังคับคดีผู้ประกันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม

หลังจากมีการแก้ไขกฎหมายกำหนดให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันดังกล่าว และศาลยุติธรรมได้มอบหมายให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าหนี้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามสัญญาประกันทุกศาลปฏิบัติหน้าที่แล้ว ศาลอาญากรุงเทพใต้จึงจัดตั้งศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2553 เพื่อให้การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปรากฏว่าประสบปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันหลายประการ อาทิ หลักทรัพย์ที่ขายทอดตลาดได้เงินไม่เพียงพอแก่

การชำระหนี้ตามสัญญาและไม่สามารถดำเนินการสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นได้ภายในระยะเวลา 10 ปี ตลอดจนการสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันยังไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีปริมาณคดีและค่าปรับที่ค้างชำระเป็นจำนวนมาก โดย ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ มีคดีค้างการบังคับคดีรวม ๒,๖๐๑ เรื่อง ค่าปรับคงเหลือค้างชำระ ๑๓๓,๖๓๔,๐๕๑.๐๐ บาท

จากความเป็นมา และความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบศูนย์บังคับคดีผู้ประกันของศาลอาญากรุงเทพใต้จึงเห็นความจำเป็นที่สมควรจะศึกษาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ สภาพปัญหาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษากระบวนการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม
๒. ศึกษากระบวนการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้
๓. ศึกษาปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ แนวทางแก้ไขและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ศึกษากฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรม และศาลอาญากรุงเทพใต้ เฉพาะการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา
๒. ศึกษาปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา เฉพาะของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง คำพิพากษาศาลฎีกา ตำรา คู่มือ ข้อมูล สถิติ และแนวทางปฏิบัติของสำนักงานศาล

ยุติธรรมและศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวและการ
บังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบระบบการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของ
สำนักงานศาลยุติธรรม

๒. ทำให้ทราบระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน
ศาลอาญากรุงเทพใต้

๓. ทำให้ทราบปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน
ศาลอาญากรุงเทพใต้ แนวทางแก้ไขและพัฒนากระบวนการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์
บังคับคดีดังกล่าว

๔. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันใน
คดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ ๒

ทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์
บังคับคดีผู้ประกันศาลฎีกากรุงเทพได้ มีหลักทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบังคับคดี
ผู้ประกันในคดีอาญา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑. การปล่อยชั่วคราว
๒. การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา
๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปล่อยชั่วคราว

๑. ความหมายของการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราว คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของ
เจ้าพนักงานหรือศาล ตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขัง
เป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เพราะหากไม่จำเป็นต้อง
ควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ ก็ควรที่จะให้ปล่อยชั่วคราวไป ตามหลักการของรัฐธรรมนูญ
ที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดง
ว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

๒. การร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

การร้องขอให้ศาลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแยกได้ ดังนี้

๒.๑ การร้องขอให้ศาลปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง

๒.๒ การร้องขอให้ศาลปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น

๒.๓ การร้องขอให้ศาลปล่อยชั่วคราวชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา

๒.๔ การร้องขอให้ศาลปล่อยชั่วคราวบุคคลที่ถูกกักขังหรือจำคุกในคดีอื่น เช่น
ศาลออกหมายจับพยานที่จิตใจไม่มาศาล หรือกรณีละเมิดอำนาจศาล หรือถูกหนีตามคำพิพากษาที่
ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจไม่ปฏิบัติตามคำบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา
๓๐๐ เป็นต้น บุคคลเช่นว่านั้นมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้

๓. ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว ได้แก่

๓.๑ ผู้ต้องหา จำเลย หรือบุคคลที่ถูกกักขังหรือจำคุกในกรณีอื่น ตามข้อ ๒.๔

๓.๒ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับบุคคลตามข้อ ๓.๑ เช่น บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องพัน โดยทางสมรส บุคคลที่ศาลเห็นว่ามี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหมือนเป็นญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควร หรือ นิติบุคคล เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลนั้นมีวัตถุประสงค์ในการ ขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (บริษัทประกันภัย) หรือในกรณีที่ผู้ต้องหา หรือจำเลย เป็นกรรมการ ผู้แทน ตัวแทน หุ่นส่วน พนักงาน หรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้น หรือนายประกัน อาชีพที่ขึ้นทะเบียนรายชื่อไว้ต่อศาล

๔. ประเภทของการปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว

การที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๔.๑ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว โดยไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกัน เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบาน หรือ ปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกเท่านั้น

๔.๒ การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว โดยก่อนปล่อยไปผู้ประกันต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประกันต่อศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือ หมายเรียกของศาล ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน

๔.๓ การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การปล่อยผู้ต้องหาหรือ จำเลยชั่วคราว โดยผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประกันต่อศาลว่าจะ ปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของศาล และมีการวางหลักประกันไว้เพื่อที่จะสามารถบังคับเอา กับ หลักประกันตามจำนวนที่ระบุไว้เมื่อมีการผิดสัญญา

๕. หลักประกัน

๕.๑ หลักประกันที่ใช้ในการขอปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวมี ๓ ชนิด คือ

๕.๑.๑ เงินสด

๕.๑.๒ หลักทรัพย์อื่น เช่น

๕.๑.๒.๑ ที่ดินมี โฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ หรือ น.ส.๓ก.) กรรมสิทธิ์ห้องชุด ต้องมีหนังสือรับรองประเมินราคาที่ดินของสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือ

ที่ว่ากรอำเภอหรือสำนักงานเขตที่ที่ดินตั้งอยู่ โดยหนังสือรับรองประเมินราคาที่ดินต้องออกภายในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้รับรองราคาประเมินกรณีรับรองโดยสำนักงานที่ดินอำเภอ ผู้รับรองราคาประเมินจะต้องเป็นนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตหรือปลัดอำเภอผู้ทำการแทนหรือเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอ

๕.๑.๒.๒ พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว แคมป์เชิร์เช็ก หรือเช็กที่ธนาคารรับรองแล้ว

๕.๑.๒.๓ เงินฝากธนาคาร จะต้องมหนังสือรับรองธนาคารมาแสดงประกอบด้วยว่าผู้ร้องขอประกันมีเงินอยู่ตามจำนวนที่ปรากฏในสมุดเงินฝากหรือใบรับเงินฝากประจำของธนาคารจริง และธนาคารจะไม่ให้เจ้าของบัญชีถอนเงินจำนวนนั้นจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อทำสัญญาประกันแล้วศาลจะมีหนังสือแจ้งอายัดเงินในบัญชีไปยังธนาคาร

๕.๑.๒.๔ หนังสือค้ำประกันหรือหนังสือรับรองของธนาคาร

๕.๑.๒.๕ กรมธรรม์ประกันอัศรภาพ เป็นการประกันในอีกทางเลือกของ ผู้ร้องขอประกัน เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ไม่ถูกเอาเปรียบจากนายประกันอาชีพ ทั้งยังได้รับคืนเบี้ยประกันภัยตามเงื่อนไขที่กำหนดในกรมธรรม์ประกันภัย โดยผู้ร้องขอประกันจะต้องไปติดต่อซื้อกรมธรรม์ประกันภัยอัศรภาพจากบริษัทประกันภัย ซึ่งบริษัทจะออกกรมธรรม์และหนังสือรับรองให้ตามจำนวนเงินเอาประกันภัย ผู้ร้องขอประกันสามารถนำหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยมาวางเป็นหลักประกันในการขอให้ปล่อยชั่วคราวได้ หนังสือรับรองจะต้องมีชื่อผู้ต้องหาหรือจำเลย จำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรอง ฐานความผิดในคดีต้องตรงกับที่ระบุไว้ในหนังสือรับรอง วันที่นำหนังสือรับรองมายื่นขอให้ปล่อยชั่วคราวต้องอยู่ภายในระยะเวลาการใช้หนังสือรับรอง เป็นต้น

๕.๑.๓ บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน ต้องมีหนังสือรับรองจากต้นสังกัดแสดงสถานะตำแหน่งและระดับอัตราเงินเดือน และบุคคลเป็นประกันจะต้องแสดงหลักทรัพย์ของตนด้วย

๕.๑.๓.๑ ส่วนราชการ กรณีข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ค้องหา คคืออาญาตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ค้องหา คคืออาญา

๕.๑.๓.๒ ผู้มีตำแหน่งข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงาน

รัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่นๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง และทนายความ ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้องหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควร โดยบุคคลเหล่านี้สามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

๕.๑.๓.๓ ผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เกษษกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย อาจใช้ตนเองในฐานะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ เป็นหลักประกันตนเองได้ ในกรณีความผิดที่ถูกกล่าวหาว่าเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพ โดยผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ สามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๕ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

๕.๑.๓.๔ บิดาหรือมารดาอาจร้องขอประกันบุตรได้ในกรณีที่มีความผิดไม่ร้ายแรง ศาลอาจพิจารณาอนุญาตให้บิดาหรือมารดาเป็นผู้ประกัน ได้โดยไม่ต้องมีหลักประกัน

๕.๑.๓.๕ นิติบุคคล ในกรณีที่กรรมการ ผู้แทน ตัวแทน หุ่นส่วน พนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย

๖. ความรับผิดชอบของผู้ประกันและผู้เป็นหลักประกัน

เมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวแล้ว ต่อมาผู้ประกันไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามนัด เป็นการผิดสัญญาประกัน

กรณีผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ประกันตายก่อนผิดสัญญาประกัน หรือผู้ประกันไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในวันนัดได้ เนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับหรือถูกคุมขังในคดีอื่นอยู่ก่อนแล้ว ไม่เป็นการผิดสัญญาประกัน

๖.๑. วิธีดำเนินการเมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน

กรณีบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลตามนัด ศาลจะสั่งปรับผู้ประกัน และให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๖.๑.๑ ตรวจสอบการผิดสัญญาประกันและทำรายงานเจ้าหน้าที่เสนอผู้พิพากษาโดยเร็วนับแต่เวลาครบกำหนดส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

๖.๑.๒ ส่งสำนวนที่ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทันที

๖.๑.๓ ลงทะเบียนคูปองค่าปรับผู้ประกันผิดสัญญาในคอมพิวเตอร์และสมุดพร้อมประทับตรา “ปรับนายประกัน” ที่ปกหน้าสำนวน สัญญาประกัน ใบรับเงินและหรือใบรับเอกสารหลักประกันนับแต่เวลาที่เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้รับสำนวน แล้วส่งสำนวนให้งานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามคำสั่งศาลทันที

๖.๑.๔ เมื่อเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายรับสำนวนและลงสารบบปรับผู้ประกัน และลงข้อมูลในคอมพิวเตอร์แล้ว ให้พิมพ์คำบังคับเพื่อเสนอผู้พิพากษาพิจารณาสั่ง

๖.๑.๕ เมื่อผู้พิพากษาพิจารณาสั่งออกคำบังคับแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายส่งคำบังคับให้งานส่งคำคู่ความ

๖.๑.๖ ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบส่งคำคู่ความดำเนินการตามคำสั่งศาลและส่งคำบังคับ และส่งสำนวนไปให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการบังคับคดี

๖.๑.๗ ลงสมุดคุมรายงานผลการส่งคำบังคับ(ถ้ามี) นับแต่เวลาได้รับแจ้งผลการส่งคำบังคับจากงานส่งหมายหรืองานสารบรรณ

๖.๑.๘ ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบลงข้อมูลผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันลงในโปรแกรมตรวจสอบผู้ประกันผิดสัญญาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (<https://vpn.coj.go.th>) ทันทีที่ศาลมีคำสั่งปรับ กล่าวคือ กรณีเป็นข้อมูลปัจจุบันให้บันทึกทันที กรณีเป็นงานค้างให้แล้วเสร็จภายใน ๕๐ วัน

๖.๑.๙ ตรวจสอบครบกำหนดตามคำบังคับทุกวัน หากผู้ประกันค้างชำระค่าปรับ ให้ทำรายงานเจ้าหน้าที่เสนอผู้อำนวยการในวันนั้น

๖.๑.๑๐ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจดำเนินการขอออกหมายบังคับคดีโดยเร็ว นับแต่ได้รับรายงานเจ้าหน้าที่

๖.๑.๑๑ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจส่งหมายบังคับคดีให้พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยเร็ว นับแต่วันได้รับหมายบังคับคดี ในกรณีที่ศาลไม่ได้มีคำสั่งให้มีหนังสือแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจทำรายงานเจ้าหน้าที่เสนอศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้มีหนังสือแจ้งให้พนักงานอัยการทราบ

๖.๑.๑๒ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจดำเนินการบังคับคดี และรายงานผลการบังคับคดีให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้พิพากษาที่ได้รับมอบหมายทราบ

๖.๑.๑๓ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจตรวจสอบและติดตามการบังคับคดีทุก ๓ เดือน นับแต่วันแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ

๖.๑.๑๔ กรณีเจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินราคาหลักทรัพย์ต่ำหรือสูงกว่า

ค่าปรับเพียงเล็กน้อย หรือขายทอดตลาดแล้วไม่มีผู้เข้าสู้ราคาหรือราคาต่ำ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจ ดำเนินการสืบทรัพย์สินของผู้ประกันทันที ทั้งนี้ การสืบทรัพย์สินควรทำเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เช่น ทุกระยะ ๖ เดือน เป็นต้น

๖.๑.๑๕ ผู้อำนวยการต้องตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกเรื่องให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแต่ละศาล พร้อมลงชื่อกำกับการตรวจในรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน

๖.๒ การงดหรือลดค่าปรับ

เมื่อศาลสั่งงดหรือลดค่าปรับแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำหนังสือแจ้งคำสั่งศาลให้พนักงานอัยการ ศาลที่บังคับคดีแทนและเจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ โดยกรณีของพนักงานอัยการนั้น เนื่องจากพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งศาล กรณีที่ศาลสั่งงดหรือลดค่าปรับได้ตามกฎหมาย

สำหรับบริษัทประกันภัยที่ออกหนังสือรับรองและได้ใช้เป็นหลักประกันในการขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ศาลบางศาล เช่น ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี และศาลจังหวัดนนทบุรี เป็นต้น ถือว่าบริษัทประกันภัยดังกล่าวเป็น “บุคคลซึ่งเป็นหลักประกัน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา ๑๑๗ มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี เพื่อนำตัวมาส่งศาล รวมทั้งมีอำนาจขอลดหรืองดค่าปรับและเป็น “บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกัน” ซึ่งมาตรา ๑๑๕ วรรคสอง ให้ถือว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่จะต้องถูกบังคับคดี นอกจากนี้ยังเป็น “ผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกัน” ตามมาตรา ๑๑๕ วรรคหนึ่ง ดังนั้น จึงมีสิทธิยื่นคำร้องของดหรือลดค่าปรับได้

๖.๓ การอุทธรณ์คำสั่งปรับตามสัญญาประกัน คำสั่งให้งดหรือลดค่าปรับ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันต่อศาล เมื่อศาลชั้นต้นสั่งประการใดแล้ว ผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งปรับผู้ประกันหรือลดค่าปรับแก่ผู้ประกันได้ โดยยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นอุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาไม่ได้ (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๔๕/๒๔๕๕) ทั้งนี้ ต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันทราบคำสั่ง การอุทธรณ์ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และไม่ต้องห้ามเรื่องทุนทรัพย์ (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๑๑๗/๒๔๕๓) คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี ไม่ว่าจะวินิจฉัยประการใด ถือเป็นที่สุด

๖.๔ การบังคับคดีเมื่อผู้ประกันไม่ชำระค่าปรับ

เนื่องจากในแบบพิมพ์สัญญาประกัน (กรณีวางเงินสด) (แบบ ๕๘ ก) ข้อ ๔. และสัญญาประกัน (แบบ ๕๘ ข) ข้อ ๕. ระบุว่า ถ้าผู้ประกันไม่มาศาล ให้ถือว่าทราบคำสั่งของศาลในแต่ละนัดแล้ว ดังนั้น เมื่อมีการผิดสัญญาประกันและศาลสั่งปรับผู้ประกันแล้ว แม้ในวันนั้นผู้ประกันจะไม่มาศาลก็ต้องถือว่าผู้ประกันทราบคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว ศาลไม่จำเป็นต้องแจ้งคำสั่ง

ปรับผู้ประกันให้ผู้ประกันทราบคำสั่งอีก และเพื่อความรวดเร็ว ศาลจะสั่งให้ออกคำสั่งให้ผู้ประกันชำระค่าปรับภายในเวลาที่กำหนดในวันเดียวกันด้วย

คำสั่ง หมายความว่า คำสั่งอย่างในคดีแพ่ง

หากครบกำหนดแล้ว ผู้ประกันไม่ชำระค่าปรับ หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีแล้วส่งไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี พร้อมเอกสารเกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่วางประกันไว้เพื่อให้ดำเนินการยึดทรัพย์บังคับคดี ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง และจะมีหนังสือแจ้งให้พนักงานอัยการทราบ ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ (๘) เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

เมื่อผู้ประกันทราบคำสั่งแล้ว แต่ไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนด หัวหน้าสำนักงาน ประจำศาลยุติธรรมหรือพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีอย่างในคดีแพ่ง เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เจ้าพนักงานศาลจะส่งคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์ของผู้ประกันมาขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับตามสัญญาประกันต่อไป หากขายทอดตลาดแล้วได้เงิน ไม่ครบตามสัญญาประกันก็ต้องยึดทรัพย์อื่นของผู้ประกันมาชำระจนครบ (ในสัญญาประกัน ตามแบบพิมพ์ ๕๘ ข. จะมีข้อความระบุว่า “หากข้าพเจ้าผิดสัญญา ศาลมีอำนาจบังคับข้าพเจ้าให้ใช้เบี้ยปรับเต็มตามจำนวนในสัญญานี้ แล้วบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินทั้งหลายของข้าพเจ้าใช้เบี้ยปรับนั้น ตลอดจนค่าฤชาธรรมเนียมและค่าเสียหายทั้งปวงอันเกี่ยวแก่การนี้) สำหรับกรณีหลักประกันเป็นเงินสด เมื่อครบกำหนดแล้วผู้ประกันไม่ชำระค่าปรับ หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมต้องทำรายงานเสนอศาลเพื่อขอให้ถอนเงินที่วางเป็นประกันนั้นนำมาชำระเป็นค่าปรับ (ศาลอาจตั้งศูนย์บังคับคดีเพื่อดำเนินการกรณีผิดสัญญาประกัน)

การบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญา

เมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวแล้ว ผู้ประกันย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามเวลาที่ศาลกำหนดนัด หากผู้ประกันไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ก็ถือว่าผู้ประกันผิดสัญญาประกัน ศาลก็จะสั่งปรับผู้ประกัน โดยปรับไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลว่าสมควรจะสั่งปรับผู้ประกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของสัญญาประกัน คือ การให้ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลตามกำหนดหรือตามคำสั่งศาล ส่วนที่สัญญาประกันกำหนดให้มีการชดเชยค่าปรับเมื่อผิดสัญญานั้นก็เพื่อเป็นมาตรการบังคับให้ผู้ประกันต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล โดยสัญญาประกันจะผูกพันผู้ประกันอยู่

จนกว่าศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ผู้ประกันก็ยังคงมีหน้าที่ต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลจนกว่าศาลจะมีคำสั่งให้ความรับผิดชอบตามสัญญาประกันหมดไป ซึ่งการบังคับคดีตามสัญญาประกันเมื่อมีการผิดสัญญานั้น มีแนวทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๑. บุคคลที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามสัญญาประกัน

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว การบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันเป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการ ซึ่งในกรณีของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมนั้น มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๔๗ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดี เอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ ตามสัญญาประกันดังกล่าว” ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันนั้น ก็เพื่อให้การบังคับคดีตามสัญญาประกันเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โดยในชั้นที่ต้องมีการออกหมายบังคับคดี หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมสามารถขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีและบังคับคดีเอาแก่หลักประกันที่ผู้ประกันได้วางไว้เป็นประกันต่อศาลโดยส่งไปยังกรมบังคับคดีได้ทันที ทั้งยังสามารถใช้มาตรการต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเท่าที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อช่วยเหลือพนักงานอัยการในการบังคับคดีผู้ประกันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ส่วนกรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการนั้น ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า “พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ ... (๘) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น และในการนี้มิให้เรียกค่าธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ” พนักงานอัยการจึงเป็นหน่วยงานหลักในฐานะผู้แทนของรัฐในการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และแม้ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง โดยกำหนดให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันก็ตาม พนักงานอัยการก็ยังคงมีอำนาจและหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง มีเจตนารมณ์เพียงต้องการแก้ไขปัญหาความ

ล่าช้าในการบังคับผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันต่อศาลเท่านั้น โดยกำหนดให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมสามารถส่งหลักประกันที่ผู้ประกันได้วางไว้ไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อทำการยึดและขายทอดตลาดได้โดยตรง ไม่ได้เป็นการยกเลิกมาตรา ๑๑ (๘) ของพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ และเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๒/๒๕๑๖ และ ๕๕๒๓/๒๕๓๗ วินิจฉัยในกรณีดังกล่าวไว้ว่า “ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ และตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๑๑ (๘) กับมาตรา ๔ ย่อมเห็นได้ว่า เมื่อมีการผิดสัญญาประกันจำเลยที่ทำได้กับศาลแล้ว พนักงานอัยการซึ่งเป็นทนายของแผ่นดินเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินคดี หาใช่หน้าที่ของศาลหรือเจ้าหน้าที่ของศาลไม่ และตามมาตรา ๔ และ มาตรา ๑๑ (๘) นั้น แสดงว่าพนักงานอัยการต้องดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาประกัน ซึ่งหมายถึงการขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีและจัดการอื่นใดในทางอรรถคดีเพื่อเป็นผลให้ได้เงินค่าปรับตามคำสั่งศาล การนำยึดทรัพย์ผู้ผิดสัญญาประกัน ไม่ใช่หน้าที่ของศาลหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายศาล แต่เพื่อประโยชน์ในการค้นหาทรัพย์ที่นำมาเป็นหลักประกันต่อศาล ศาลย่อมเรียกผู้ประกันมาสอบถามและให้จัดการนำยึดตามที่พนักงานอัยการขอได้” อีกทั้งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ... (๘) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย หรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ” อันเป็นการกำหนดให้พนักงานอัยการยังคงมีอำนาจและหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานอัยการจึงยังคงมีหน้าที่ดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป

ดังนั้น ในการออกหมายบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันจะต้องระบุพนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลหรือผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาล หรือผู้แทน เป็นผู้นำยึดตามหมายบังคับคดี และเมื่อมีการออกหมายบังคับคดีแล้ว หากศาลไม่ได้มีคำสั่งให้มีหนังสือแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้แทน ทำรายงานเสนอศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้มีหนังสือแจ้งให้พนักงานอัยการทราบ พร้อมกับแนบสำเนาหมายบังคับคดีเพื่อแจ้งให้พนักงานอัยการทราบด้วย หากพนักงานอัยการปฏิเสธ โดยการคืนหมายบังคับคดีให้ผู้อำนวยการหรือผู้แทนมีหนังสือแจ้งไปยังพนักงานอัยการว่ากรณีดังกล่าวเป็นคำสั่งของศาล ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นด้วยกับคำสั่งศาลก็ให้อุทธรณ์ฎีกาคำสั่งศาลดังกล่าวต่อไป

๒. บทบาทของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม

กรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง กำหนดให้

ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันนั้น ก็เพื่อให้การบังคับคดีตามสัญญาประกันเป็นไปด้วยความรวดเร็วโดยในชั้นที่ต้องมีการออกหมายบังคับคดี หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมสามารถขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีและบังคับคดีเอาแก่หลักประกันที่ผู้ประกันได้วางไว้เป็นประกันต่อศาล โดยส่งไปยังกรมบังคับคดีได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้พนักงานอัยการมายื่นคำขอก่อนเหมือนที่ผ่านมา ทั้งยังสามารถใช้มาตรการต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเท่าที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อช่วยเหลือพนักงานอัยการในการบังคับคดีผู้ประกันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น บทบาทของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในการบังคับคดีผู้ประกัน จึงเป็นเพียงการช่วยเสริมให้การบังคับคดีของพนักงานอัยการมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยภาระหน้าที่หลักในการบังคับคดียังเป็นของพนักงานอัยการ อีกทั้งการนำวิธีการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ ลักษณะ ๒ มาใช้กับการบังคับคดีผู้ประกันก็เป็นเพียงการนำมาใช้โดยอนุโลม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเรื่องการบังคับคดีผู้ประกันไว้โดยตรง

๓. ระยะเวลาในการบังคับคดีผู้ประกัน

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว การบังคับคดีผู้ประกันจะต้องดำเนินการภายในระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น” เนื่องจากในคดีอาญาไม่มีกฎหมายกำหนดวิธีการในการดำเนินการบังคับคดีไว้โดยเฉพาะจึงต้องนำหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๕๘/๒๕๓๓ และ ๒๘๓๘/๒๕๓๓) ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการกำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องร้องขอให้บังคับคดีภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งหมายถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุด และแยกเป็นรายเฉพาะจำเลยแต่ละคนว่าคนใดคดีถึงที่สุดเมื่อใด และการบังคับคดีผู้ประกันนอกจากจะต้องดำเนินการภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำสั่งศาลให้ปรับผู้ประกันถึงที่สุดแล้ว เจ้าหนี้จะต้องดำเนินการตามวิธีการบังคับคดีตามขั้นตอนให้ครบถ้วนภายในกำหนด ๑๐ ปีด้วย คือ

๓.๑ ต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี

๓.๒ ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว

๓.๓ ต้องแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา (ตามคำสั่งศาล) ถ้ามีผู้ประกันหลายคนต้องระบุว่าต้องการยึดทรัพย์สินของผู้ประกันคนใด ซึ่งเป็นไปตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๖๕/๒๕๔๘ การร้องขอให้บังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ของการบังคับคดีให้ครบถ้วนภายใน ๑๐ ปี คือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว จากนั้นต้องแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งโจทก์ได้ปฏิบัติตามครบถ้วนตามขั้นตอนในการร้องขอให้บังคับคดีตามบทกฎหมายดังกล่าวแล้ว แม้ในวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ โจทก์ได้ยื่นคำแถลงขอถอนการยึดที่ดินพิพาท และขอถอนการบังคับคดีไปแล้วก็ตาม แต่เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๗ โจทก์ได้ยื่นคำแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้เพิกถอนคำสั่งที่ให้ถอนการบังคับคดี โดยให้โจทก์มีอำนาจบังคับคดีแก่จำเลยทั้งสองต่อไปและระงับการแจ้งถอนการยึดที่ดินพิพาท ไปยังเจ้าพนักงานที่ดิน โดยอ้างว่าโจทก์ยังไม่ได้รับเงินตามเช็คเชียร์เช็คที่จำเลยทั้งสองนำมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาแก่โจทก์ แม้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะยกคำแถลงของโจทก์แต่โจทก์ได้ยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีดังกล่าวต่อศาลจนศาลฎีกาพิพากษาถึงที่สุดให้โจทก์บังคับคดีต่อไปได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการบังคับคดีไปตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้โจทก์บังคับคดีต่อไปได้ตามคำแถลงของโจทก์ที่ยื่นไว้ต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๗ ซึ่งยังไม่พ้น ๑๐ ปี นับถัดจากวันครบกำหนดที่จำเลยทั้งสองจะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษายอมคือวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๐ โจทก์จึงมีสิทธิที่จะบังคับคดีแก่ที่ดินที่พิพาทได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๓๘๒/๒๕๓๑ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการบังคับคดีตามขั้นตอนให้ครบถ้วนภายในกำหนดเวลาสิบปี คือ ต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีก่อน ขั้นตอนต่อไปต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว จากนั้นต้องแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ถ้ามีลูกหนี้หลายคนต้องระบุว่าต้องการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้คนใด บทบัญญัตินี้ไม่ได้หมายความว่า โจทก์เพียงแต่ขอหมายบังคับคดีภายในสิบปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วโจทก์จะดำเนินการบังคับคดีอย่างไรต่อไปเมื่อพ้นกำหนดเวลาสิบปีไปแล้วก็ได้ ซึ่งเป็นผลให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาถูกบังคับคดีโดยไม่มีกำหนดเวลา เมื่อโจทก์ร้องขอให้ออกหมายบังคับคดีแก่จำเลยทั้งสองภายในกำหนดเวลาดังกล่าวและนำยึดทรัพย์สินของจำเลยที่ ๑ โดยมีได้บังคับคดีแก่จำเลยที่ ๒ เป็นครั้งแรกเมื่อพ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษา โจทก์จึงหมดสิทธิที่จะบังคับคดีแก่จำเลยที่ ๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๔๑/๒๕๓๕ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมมีความหมายว่าจะต้องดำเนินการเพื่อบังคับคดีภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดเป็นต้นไป เมื่อจำเลยที่ ๑ อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่พิพากษาให้จำเลยที่ ๑ รับผิดชอบร่วมกับจำเลยอื่น แต่จำเลยที่ ๑ ทิ้งอุทธรณ์เพราะมิได้ส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่โจทก์ภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดและศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ ๑ ออกจากสารบบความ โดยศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้คู่ความฟังเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๒๕ จึงถือว่าคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในวันดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๐ วรรคท้าย และมาตรา ๑๔๗ วรรคสอง หาใช่ถึงที่สุดในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗ อันเป็นวันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาไม่ ดังนั้นการที่โจทก์ซึ่งป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายื่นคำแถลงต่อศาลขอให้ออกคำบังคับแก่จำเลยที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๗ ยื่นคำขอให้ออกหมายบังคับคดี ถือได้ว่าโจทก์ได้ร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มิคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๑๕๐/๒๕๓๘ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ มิได้กล่าวโดยชัดแจ้งว่า เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาชอบที่จะขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาได้ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ที่มีคำพิพากษาของศาลใด แต่เมื่อมีการอุทธรณ์หรือฎีกา ผลของคำพิพากษาอาจเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ได้แล้วแต่กรณี กรณีที่มีการฎีกา ระยะเวลาการบังคับคดีก็ต้องนับจากวันที่ได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกา แม้ในชั้นฎีกาจำเลยไม่ได้ขอทุเลาการบังคับคดีและโจทก์มีสิทธิขอบังคับคดีได้ก็เป็นคนละเรื่องกับกำหนดเวลาในการบังคับคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๗๘/๒๕๒๖ การที่โจทก์ดำเนินการบังคับคดียึดทรัพย์ของจำเลยทั้งสามออกขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษา ถือได้ว่าเป็นการทำการอื่นใดอันนับว่ามีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดีเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตามที่เรียกร้องดั่งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๑ อายุความจึงสะดุดหยุดลง จำเลยทั้งสามร้องคัดค้านการขายทอดตลาดและใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกา ต่อมาเมื่อคดีถึงที่สุดตามคำพิพากษาศาลฎีกาอายุความจึงเริ่มนับใหม่แต่เวลานั้นสืบไป ดังนั้น นับแต่วันศาลฎีกาพิพากษาถึงวันที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสามเป็นคดีล้มละลาย สิทธิเรียกร้องอันตั้งหลักฐานขึ้นโดยคำพิพากษาชั้นที่สุดของศาลดังกล่าวจึงยังไม่ขาดอายุความ ทั้งนี้ กำหนดเวลาในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ เป็นเรื่องระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เป็นการใช้

สิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดระยะเวลาดังกล่าวจึงไม่ใช่อายุความไม่
 อานาเรื่องการเริ่มนับอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓/๑๒ มาใช้
 บังคับได้ และศาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาดังกล่าวได้ โดยคู่ความ
 ไม่จำเป็นต้องร้องขอ แต่จะกระทำได้อต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษและศาลได้มีคำสั่งก่อนสิ้นระยะเวลา
 นั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ ซึ่ง
 เป็นไปตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๗๗ - ๓๐๗๘/๒๕๕๐ การร้องขอให้บังคับคดีซึ่งต้อง
 กระทำภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง เป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลา
 ดังกล่าวได้ โดยคู่ความไม่จำเป็นต้องร้องขอ แต่จะกระทำได้อต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษและศาลได้มี
 คำสั่งก่อนสิ้นระยะเวลานั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
 แพ่ง มาตรา ๒๓ คดีนี้ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๗ ผู้ร้องทั้งสอง
 ขอให้ศาลชั้นต้นออกคำสั่งบังคับและส่งคำสั่งให้แก่ผู้ค้าประกันทั้งสองตามคำร้องลงวันที่ ๑
 กันยายน ๒๕๔๖ วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๖ และวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ยังอยู่ภายใน
 กำหนด ๑๐ ปี แต่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องดังกล่าว ผู้ร้องทั้งสองจึงอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น ศาล
 ชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๗ และอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๘ เมื่อวันที่
 ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ที่พิพากษาให้ศาลชั้นต้นออกคำสั่งบังคับและส่งคำสั่งให้แก่ผู้ค้าประกันทั้ง
 สองตามสัญญาค้ำประกัน ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๓๗ กรณีจึงต้องมีการบังคับคดีต่อไปและนับได้
 ว่ามีพฤติการณ์พิเศษ แต่เวลาบังคับคดีได้สิ้นสุดลงในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๘
 ทำให้ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีไม่อาจมีคำสั่งขยายระยะเวลาบังคับคดีได้
 ก่อนสิ้นระยะเวลานั้น จึงมีเหตุสุดวิสัย ต่อมาผู้ร้องทั้งสองยื่นคำแถลงขอให้ศาลชั้นต้นออกคำสั่ง
 บังคับและส่งคำสั่งให้แก่ผู้ค้าประกันทั้งสอง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตตามคำแถลงดังกล่าว ต้องถือว่า
 ศาลชั้นต้นตั้งขยายระยะเวลาบังคับคดีออกไปแล้ว เพราะมีฉะนั้นการบังคับคดีย่อมไม่อาจดำเนินการ
 ต่อไปได้ ผู้ร้องทั้งสองจึงชอบที่จะบังคับคดีเอาจากหลักทรัพย์ของผู้ค้าประกันทั้งสองได้ตาม
 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๔ แต่การที่ศาลชั้นต้นตั้งขยายระยะเวลาบังคับ
 คดีออกไปโดยไม่มีเวลาระบกำหนด ศาลฎีกาจึงกำหนดเวลาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๖๕/๒๕๕๑ โจทก์มีเวลาบังคับคดีนานถึง ๑๐ ปี และ
 โจทก์เคยขอให้ศาลออกคำสั่งบังคับมาครั้งหนึ่งแล้ว แต่ไม่สนใจที่จะนำส่งเงินเจ้าหน้าที่กรมบังคับคดี
 ส่งคำสั่งคืนศาลชั้นต้น หลังจากนั้นโจทก์ได้ขอตรวจสำนวนหลายครั้ง แต่มิได้ขอให้ดำเนินการ
 บังคับ คงปล่อยให้เวลาล่วงเลยไป ๕ ปีเศษ จนเหลือเวลาอีก ๓ เดือน จะครบกำหนด ๑๐ ปี จึงมา

ขอให้ส่งคำบังคับอีก แม้การส่งคำบังคับครั้งหลังดังกล่าวจะมีเหตุขัดข้องล่าช้าอยู่บ้าง แต่เมื่อคำนึงถึงการที่โจทก์ไม่นำส่งคำบังคับในครั้งแรกตั้งแต่วันที่ ๒๕๒๕ และปล่อยเวลาด่วนเลยมานาน ๕ ปีเศษ จึงมาขอส่งคำบังคับใหม่เมื่อใกล้จะครบกำหนด ๑๐ ปี นับได้ว่าเป็นความบกพร่องของโจทก์มาแต่แรก จึงถือไม่ได้ว่าเหตุตามคำร้องขอขยายระยะเวลาของโจทก์เป็นพฤติการณ์พิเศษที่ทำให้โจทก์ขอให้บังคับคดีไม่ทันภายใน ๑๐ ปี ที่จะขยายระยะเวลาให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๐๐/๒๕๔๓ กำหนดระยะเวลาในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ เป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีสบัญญัติ มิใช่เรื่องอายุความแห่งสิทธิเรียกร้องอันจะอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติว่าด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันเป็นกฎหมายสารบัญญัติ จึงไม่อาจนำบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความสะดุดหยุดลงมาใช้บังคับแก่คดีนี้ได้ เมื่อหน้าที่ค้างชำระโจทก์มิได้ดำเนินการบังคับเสียภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันมีคำพิพากษา โจทก์ย่อมหมดสิทธิที่จะบังคับคดีแก่จำเลยทั้งสอง โจทก์จึงไม่อาจนำหน้าที่พ้นกำหนดเวลาบังคับคดีมาฟ้องจำเลยทั้งสองให้ล้มละลายได้ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๕๑/๒๕๔๘ ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้แก่โจทก์เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๓๖ โดยให้ชำระเงินจำนวน ๑,๕๕๑,๔๖๑.๘๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๖ ต่อปี และชำระให้เสร็จสิ้นภายใน ๖ เดือน นับแต่วันทำสัญญาประนีประนอมยอมความ สิทธิของโจทก์จะบังคับคดีกับจำเลยได้จะต้องล่วงเลยระยะเวลา ๖ เดือน นับแต่วันทำสัญญาประนีประนอมยอมความก่อน ดังนั้น สิทธิของโจทก์จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๗ เมื่อโจทก์คดีนี้นำมาอุทธรณ์ตามคำพิพากษาดังกล่าวมาฟ้องจำเลยทั้งสองให้ล้มละลายในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗ สิทธิในการบังคับคดีตามคำพิพากษาดังกล่าวมาจึงไม่สิ้นระยะเวลาบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ โจทก์จึงมีสิทธินำหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวมาฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีล้มละลายได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๒๕/๒๕๔๘ ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาดังกล่าวมาฟ้องจำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้แก่โจทก์เป็นงวดๆ ภายในระยะเวลาที่กำหนด เริ่มชำระงวดแรก วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ หากผิดนัดงวดใดงวดหนึ่งให้ถือว่าผิดนัดทั้งหมด ยอมให้โจทก์บังคับคดีได้ทันที เมื่อจำเลยทั้งสองผิดนัดไม่ชำระหนี้ตั้งแต่งวดแรก ระยะเวลาการบังคับคดีของโจทก์จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ การที่จำเลยทั้งสองนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๗ ไม่มีผลทำให้การเริ่มนับระยะเวลาการบังคับคดีของโจทก์เปลี่ยนแปลงไป เมื่อโจทก์ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีไปยึดทรัพย์ของจำเลยที่ ๒ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ จึงล่วงเลยเวลา ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ โจทก์จึงหมดสิทธิบังคับคดีแก่จำเลยที่ ๒ เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะไม่ดำเนินการตามที่โจทก์ขอได้

การขยายระยะเวลาในการบังคับคดี

การขยายระยะเวลาในการบังคับคดีนั้น ให้ผู้อำนวยการหรือผู้แทนทำรายงานเจ้าหน้าที่หรือคำร้องเสนอศาลเพื่อขอขยายระยะเวลา โดยระบุเหตุผลในการขอขยายระยะเวลาให้ชัดเจนด้วย เช่น อยู่ระหว่างการติดตามหรือสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกัน อยู่ระหว่างขายทอดตลาด และสืบหาทรัพย์สินอื่นของผู้ประกัน เนื่องจากทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดนั้นขายได้เงินไม่พอชำระค่าปรับตามสัญญาประกัน หรือมีการขายทอดตลาดหลายครั้งแล้วแต่ยังไม่มีผู้ซื้อทรัพย์สินดังกล่าว อยู่ระหว่างผู้ประกันขอผ่อนชำระหนี้ เป็นต้น ซึ่งการขยายระยะเวลาในการบังคับคดีภายใน ๑๐ ปี ต้องมีพฤติการณ์พิเศษ ถ้าระยะเวลาบังคับคดีเกิน ๑๐ ปีแล้ว ก็ต้องมีเหตุสุดวิสัยในการขอขยายระยะเวลา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ โดยให้ผู้อำนวยการหรือผู้แทนพิจารณาว่าการบังคับคดีเรื่องใดที่ยังดำเนินการไม่ครบตามเงื่อนไขหรือขั้นตอนที่สามารถขอจำหน่ายหนี้สูญต่อกระทรวงการคลังได้ ก็ให้ขยายระยะเวลาการบังคับคดีออกไปแล้วดำเนินการตามเงื่อนไขหรือขั้นตอนนั้นให้ครบถ้วน หากการบังคับคดีเรื่องใดดำเนินการครบระยะเวลาการบังคับคดี ๑๐ ปีตามเงื่อนไขหรือขั้นตอนที่สามารถขอจำหน่ายหนี้สูญต่อกระทรวงการคลังได้ครบถ้วนแล้วก็ไม่ต้องขยายระยะเวลาการบังคับคดีออกไปอีก ให้ผู้อำนวยการหรือผู้แทนดำเนินการขออนุมัติจำหน่ายหนี้สูญต่อกระทรวงการคลังได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้เงินค่าปรับเต็มตามจำนวนหนี้ แต่ให้ขยายระยะเวลาเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ การขยายระยะเวลาในการบังคับคดีออกไปหรือไม่นั้น ให้เป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณาในแต่ละกรณีไป

อย่างไรก็ตาม หากยังอยู่ในระยะเวลาบังคับคดีผู้ประกัน หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมควรยื่นคำขอฝ่ายเดียว ตามมาตรา ๒๓๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ขอให้ศาลออกหมายเรียกผู้ประกันที่ผิดสัญญาหรือบุคคลในครอบครัวมาไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ประกัน และหากผู้ประกันไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาประกันได้ ก็อาจหาแนวทางให้มีการขอผ่อนชำระหนี้ต่อศาล หรืออาจดำเนินการใดๆ เพื่อให้ผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกัน ขวนขวายในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นรายคดีไป ตามนัยหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/ว ๑๒๖ (ป) ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๔. การดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันของหัวหน้าสำนักงานประจำศาล ยุติธรรม

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันซึ่งผิดสัญญาประกันแล้ว ผู้ประกันไม่ชำระค่าปรับตามที่ศาลกำหนดให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมดำเนินการบังคับคดีกับผู้ประกัน ดังนี้

๔.๑ การบังคับในกรณีนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล

ภายหลังที่ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน และออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้ว ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมดำเนินการส่งสำเนาหมายจับให้เจ้าพนักงานตำรวจและหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีเพื่อดำเนินการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล ซึ่งกรณีการบังคับคดีผู้ประกันในส่วนของ การติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น แม้จะมีการบังคับชำระหนี้ค่าปรับจากผู้ประกันครบถ้วนแล้วหรือยังไม่ครบถ้วนก็ตาม ซึ่งในทางปฏิบัติศาลจะสั่งในสำนวนให้มีการลงนัดเสนอสำนวน เพื่อติดตามผลการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ศาลทราบภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่หากศาลไม่ได้มีคำสั่งในเรื่องดังกล่าวไว้ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้แทนทำรายงานเสนอศาลเพื่อพิจารณาสั่งให้มีหนังสือไปยังเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อสอบถามความคืบหน้าในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกกระยะ ๔ เดือน ถ้าหากยังไม่สามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ เพื่อไม่ให้สำนวนในคดีอาญาและการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหยุดนิ่ง เป็นการกระตุ้นการทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจอีกทางหนึ่งด้วย และเพื่อให้วิธีการบังคับตามหมายจับมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการดำเนินการเรื่องนี้เป็นหน้าที่ในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลหรือผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาล ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาในงานธุรการของศาลที่ต้องกำกับดูแลการทำงานของเจ้าหน้าที่ศาล ให้มีหนังสือสอบถามไปยังเจ้าพนักงานตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามคำสั่งศาล เพื่อทำรายงานเสนอศาลเกี่ยวกับความคืบหน้าในการบังคับคดีดังกล่าว

๔.๒ การบังคับหลักประกันที่ศาลมีคำสั่งปรับ

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว การบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันเป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการ ซึ่งในกรณีของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมนั้น มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง ที่กำหนดให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกัน ส่วนพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ (๘) ซึ่งหัวหน้า

สำนักงานประจำศาลยุติธรรมสามารถดำเนินการบังคับคดีกับผู้ประกันที่ผิดสัญญาตามประเภทของหลักประกันที่ผู้ประกันได้วางไว้ต่อศาล

๔.๓ การเรียกผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันมาไต่สวน

ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือรายงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอให้ศาลออกหมายเรียกผู้ประกันที่ผิดสัญญาหรือบุคคลในครอบครัว หรือผู้บังคับบัญชาที่ออกหนังสือรับรองเงินเดือนมาไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ประกันทุกกระยะ ๖ เดือน หรือ ๑ ปี หรือตามที่ศาลกำหนด และไต่สวนเกี่ยวกับความคืบหน้าในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยขอให้ศาลมีหมายแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนให้โจทก์ (พนักงานอัยการ) และผู้ประกันทราบ ซึ่งในวันนัดไต่สวนผู้ประกันไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดดังต่อไปนี้ เช่น ผู้ประกันไม่มาศาลในวันนัดไต่สวน หรือผู้ประกันไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาประกัน ขอให้ศาลจดในรายงานกระบวนพิจารณาโดยให้มีข้อความว่า “ให้พนักงานอัยการดำเนินการบังคับคดีต่อไป” ทั้งนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือ ที่ ศย ๐๑๖/ว ๑๒๖ (ป) ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แจ้งการดำเนินการดังกล่าวให้หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมทราบและถือปฏิบัติแล้ว โดยในระหว่างไต่สวนศาลมีอำนาจให้งดการบังคับคดีได้ และหากผู้ประกันไม่สามารถชำระค่าปรับตามสัญญาประกันก็อาจหาแนวทางให้มีการขอผ่อนชำระค่าปรับต่อศาล หรือกรณีผู้ประกันติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลได้ ศาลอาจมีคำสั่งให้คืนเงินที่ชำระแล้วหรือลดค่าปรับได้ ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นรายคดีไป ทั้งนี้ หากผู้ประกันหรือบุคคลที่ถูกหมายเรียกได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้วขัดขืนไม่มาศาล ถือว่ากระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ (๕) ศาลอาจออกหมายเรียกหรือหมายจับมาดำเนินการต่อไปได้ ทั้งนี้ ถือเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควรเป็นรายคดีไป

๔.๔ หน้าที่ในการสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สิน

โดยหลักการแล้วหน้าที่ในการสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันเป็นของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการในการติดตามสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของผู้ประกัน ดำเนินการบังคับคดีเพื่อให้ได้เงินค่าปรับตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะเป็นการยึดอายัดทรัพย์สินหรือดำเนินการอื่นใด เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง กำหนดให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกัน และพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ (๘) กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ซึ่งในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๒/๒๕๑๖ และ ๕๕๒๓/๒๕๓๗ ศาลฎีกาก็ได้เคยมีคำวินิจฉัยในกรณีดังกล่าวไว้ว่าหน้าที่ของพนักงานอัยการหมายถึงหน้าที่ในการขอหมายบังคับคดีและจัดการอื่นใดในทางอรรถคดีเพื่อให้เป็นผลได้เงินค่าปรับตามคำสั่งศาล ดังนั้น หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการจึงมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีผู้ประกัน ซึ่งรวมถึงมีหน้าที่ในการสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกัน และดำเนินการกรณีผู้ประกันถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดด้วย (ตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค๐๕๐๓.๗/ว๑๐๗ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๔ และหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ศย ๐๑๖/ว ๔๗๑ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ที่ ศย ๐๑๖/ว ๒๒๒ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และที่ ศย ๐๑๖/ว ๔๘๐ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘)

การสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกัน และเพื่อให้มีข้อมูลประกอบการไต่สวนผู้ประกันที่ผิดสัญญาหรือบุคคลในครอบครัว ตามข้อ ๔.๓ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้

๔.๔.๑ การสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของผู้ประกันต้องสืบหาทันทีที่ศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว

๔.๔.๒ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสือไปยังกรมที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินสาขาที่ผู้ประกันหรือบุคคลในครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่ เพื่อขอความร่วมมือในการตรวจสอบหลักทรัพย์ประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่ปรากฏรายชื่อลูกหนี้หรือบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ซึ่งอาจนำยึดมาบังคับคดีได้ โดยให้ตรวจสอบตามภูมิลำเนาเดิมที่เคยอยู่อาศัย สถานที่ที่เคยย้ายไปดำรงตำแหน่ง และภูมิลำเนาปัจจุบันด้วย

กรณีที่ตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ประกันมีหลักทรัพย์เป็น โฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสือแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์ดังกล่าวไปยังกรมบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีต่อไป

๔.๔.๓ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสือไปยังธนาคารหรือสถาบันการเงิน เพื่อขอความร่วมมือในการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือบัญชีเงินฝากของผู้ประกันในธนาคารและสถาบันการเงินนั้นๆ โดยแจ้งให้ทราบถึงคำสั่งปรับผู้ประกันของศาลและการออกหมายบังคับคดีผู้ประกัน โดยแนบหนังสือยินยอมให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ประกันไปด้วย (ถ้าหากมี) ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น ๒ กรณี กล่าวคือ

๔.๔.๓.๑ กรณีการขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในสำนวนคดีเดิม ถ้าไม่มีหนังสือให้ความยินยอมของผู้ประกันเพื่อตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว หากธนาคารหรือสถาบันการเงินดังกล่าวปฏิเสธหรือไม่ให้ความร่วมมือ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้แทนยื่นคำขอฝ่ายเดียว

โดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ตามมาตรา ๒๗๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือ รายงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอให้ศาลออกหมายเรียกกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการของธนาคารหรือสถาบันการเงิน ดังกล่าวในฐานะบุคคลอื่น ที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์มาไต่สวนเกี่ยวกับ ทรัพย์สินของผู้ประกัน และออกหมายเรียกผู้ประกันที่ผิดสัญญาหรือบุคคลในครอบครัวมาไต่สวนเกี่ยวกับ ทรัพย์สินของผู้ประกันด้วย ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/ว ๑๒๖ (ป) ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๔.๔.๓.๒ กรณีการขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในสำนวนคดี ใหม่ ให้ศาลจัดทำหนังสือให้ความยินยอมของผู้ประกันในการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยมีข้อความ ในทำนองว่า “หากผู้ประกันผิดสัญญาประกัน ผู้ประกันยินยอมให้ศาลสืบทรัพย์สินและตรวจสอบ ทรัพย์สินทุกอย่างของผู้ประกันได้ รวมถึงการขอข้อมูลจากธนาคารหรือสถาบันการเงินด้วย” ไว้ใน สัญญาประกันหรือคำร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยให้ผู้ประกันลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน เพื่อใช้ เป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อมูลของผู้ประกันในกรณีที่ผู้ประกันผิดสัญญาประกันต่อไป

ทั้งนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือ ที่ ศย ๐๑๖/ว ๑๕๑ (ป) ลง วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีและสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สิน ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แจ้งให้หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมทราบและถือ ปฏิบัติแล้ว

กรณีที่ตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ประกันมีบัญชีเงินฝากกับธนาคารหรือ สถาบันการเงิน ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจทำรายงานเสนอศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอายัดบัญชีเงินฝากดังกล่าวไว้ก่อน และให้มีหนังสือแจ้งคำสั่งศาลดังกล่าวไป ยังธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้นๆ ห้ามมิให้มีการถอนเงินจำนวนดังกล่าวจนกว่าศาลจะมีคำสั่ง เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ หากเป็นกรณีที่ทรัพย์สินที่ศาลได้ยึดไว้หรือขายทอดตลาดแล้วได้เงินไม่พอชำระ หนี้ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีกับบัญชีที่อายัดไว้ต่อไป และให้แจ้งไปยังกรมบังคับคดีเพื่อดำเนินการ บังคับคดีกับเงินดังกล่าวต่อไป

๔.๔.๔ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจ ตรวจสอบว่าผู้ประกันเป็นสมาชิกของสหกรณ์หรือไม่ กรณีที่ตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ประกันเป็น สมาชิกของสหกรณ์ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสืออายัด เงินปันผลของผู้ประกันไปยังสหกรณ์ดังกล่าว โดยแจ้งให้ทราบถึงคำสั่งปรับผู้ประกันของศาล และ การออกหมายบังคับคดีผู้ประกัน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ไม่มีกฎหมายห้ามแต่อย่างใด ส่วนกรณี เงินค่าหุ้นสหกรณ์ ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของสมาชิก

ใช้สิทธิเรียกร้องหรืออายัดค่าหุ้นของสมาชิกผู้นั้น ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกยังไม่สิ้นสุดลง ดังนั้น หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจจึงไม่อาจขออายัดเงินค่าหุ้นสหกรณ์ของผู้ประกันในขณะที่ผู้ประกันยังเป็นสมาชิกภาพของสหกรณ์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ประกันพ้นจากการเป็นสมาชิกภาพของสหกรณ์แล้ว หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจก็สามารถขออายัดเงินค่าหุ้นสหกรณ์ดังกล่าวได้ ซึ่งในกรณีนี้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม หรือผู้รับมอบอำนาจควรมีหนังสือแจ้งไปยังสหกรณ์ดังกล่าวว่าผู้ประกันมีหนี้ตามสัญญาประกันที่พึงต้องชำระ และขอให้สหกรณ์ดังกล่าวแจ้งความคืบหน้าเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ประกันด้วย และให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสือสอบถามความคืบหน้าเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ประกันไปยังสหกรณ์ดังกล่าวเป็นระยะๆ

๔.๔.๕ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสือไปยังกรมการขนส่งทางบก หรือสำนักงานขนส่งจังหวัดเพื่อขอความร่วมมือในการตรวจสอบหลักทรัพย์ประเภทสังหาริมทรัพย์ที่ปรากฏรายชื่อลูกหนี้หรือบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ซึ่งอาจนำยึดมาบังคับคดีได้ โดยแจ้งให้ทราบถึงคำสั่งปรับผู้ประกันของศาล และการออกหมายบังคับคดีผู้ประกัน

กรณีที่ตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ประกันมีหลักทรัพย์ประเภทสังหาริมทรัพย์ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสือแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์ดังกล่าวไปยังกรมบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีต่อไป ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์เพื่อตรวจสอบก่อนนำยึด เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคบังคับคดี ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ไว้ ซึ่งการดำเนินการบังคับคดีย่อมกระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี และการเข้าไปเพื่อจะค้นสถานที่ใดๆ อันเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา ๒๗๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยเฉพาะหากข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ที่ตรวจสอบทางทะเบียนพบว่ามิใช่ชื่อผู้ประกันเป็นผู้ครอบครอง และหากยังไม่สามารถนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปดำเนินการยึดหรือเกรงว่าผู้ประกันจะจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อเจ้าของรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์นั้น หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหน้าที่ขอที่จะแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อให้มีหนังสือแจ้งไปยังนายทะเบียนขนส่งจังหวัดเพื่องดการจดทะเบียนทุกประเภทหรือก่อให้เกิดภาระผูกพันเกี่ยวกับรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์พิพาทไว้ก่อนได้ (ตามหนังสือสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖ (ส)/๗๖๒๘ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔)

๔.๔.๖ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสือไปยังการไฟฟ้า การประปา องค์กรโทรศัพท์ (เงินวางประกันการใช้) ตลาดหลักทรัพย์

แห่งประเทศไทย (หุ้นในบริษัท) เพื่อขอความร่วมมือในการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของผู้ประกัน ซึ่งอาจยึดหรืออายัดมาบังคับคดีได้ โดยแจ้งให้ทราบถึงคำสั่งปรับผู้ประกันของศาล และการออกหมายบังคับคดีผู้ประกัน

กรณีที่ตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ประกันมีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สิน เช่น เงินวางประกันการใช้ไฟฟ้า ประปาหรือโทรศัพท์ หุ้นในบริษัท เป็นต้น ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจมีหนังสือแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์ดังกล่าวไปยังกรมบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีต่อไป

๔.๔.๗ กรณีที่ไม่พบทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์ของผู้ประกัน ให้รายงานศาลเพื่อให้หมายเรียกผู้ประกันหรือบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลอื่น เช่น ผู้บังคับบัญชาของผู้ประกัน มาทำการไต่สวนเพื่อหาทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๗ ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/ว ๑๒๖ (ป) ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๔.๕ การตรวจสอบสถานะของผู้ประกันในระหว่างสัญญาประกันมีผลใช้บังคับ

ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือผู้รับมอบอำนาจตรวจสอบสถานะของผู้ประกันว่าเป็นผู้ที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือไม่ โดยมีหนังสือสอบถามศาลล้มละลายกลางหรือกรมบังคับคดี หรือตรวจสอบข้อมูลผู้ประกันจากทางเว็บไซต์เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เช่น ทุกสองสัปดาห์ หรืออย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง ซึ่งการตรวจสอบจากทางเว็บไซต์สามารถตรวจสอบได้ดังต่อไปนี้

๔.๕.๑ ตรวจสอบสถานะของผู้ประกันว่าถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือเป็นบุคคลล้มละลายหรือไม่ จากเว็บไซต์ของศาลล้มละลายกลาง (www.cbc.coj.go.th) และจากเว็บไซต์ของกรมบังคับคดี (www.led.go.th) โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องลงทะเบียนตรวจสอบบุคคลล้มละลายเพื่อรับชื่อผู้ใช้ (username) และรหัสผ่าน (password)

๔.๕.๒ ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกันจากโปรแกรมตรวจสอบผู้ประกันผิดสัญญาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (<https://vpn.coj.go.th>)

๔.๖ กรณีผู้ประกันถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

๔.๖.๑ เมื่อมีการผิดสัญญาประกันและศาลมีคำสั่งปรับตามสัญญาประกัน ต่อมาศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ผู้ประกัน กรณีดังกล่าวถือว่ามูลแห่งหนี้ในการบังคับทรัพย์สินตามสัญญา เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ โดยพิจารณา ดังนี้

๔.๖.๑.๑ กรณีผู้ประกันทำสัญญาประกันกับศาลโดยไม่มีหลักทรัพย์มาวางเป็นประกัน ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ไม่มีประกัน ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดอย่างเจ้าหนี้ไม่มีประกัน ตามพระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา ๕๑, ๕๔ แต่หากยื่นไม่ทันภายในกำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย ให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับโดยด่วน และเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้และคำขอขยายระยะเวลาต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ โดยแสดงถึงพฤติการณ์ที่ทำให้ไม่อาจขอรับชำระหนี้ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ ประกอบพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๔ (ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๕๕/๒๕๓๑ และที่ ๖๖๕๒/๒๕๔๖) หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่รับคำขอรับชำระหนี้และยกคำร้องขอขยายระยะเวลา หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมต้องยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งไม่รับคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นคดีศาลต่อศาลล้มละลายกลาง โดยจัดทำคำคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นต่อศาลล้มละลายกลางภายในกำหนดสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๑๔๖ หากศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งยื่นตามคำสั่งไม่รับคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมก็อาจใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งของศาลล้มละลายกลางต่อศาลฎีกาได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง และทำคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาไปพร้อมอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔, ๒๖

๔.๖.๑.๒ กรณีผู้ประกันทำสัญญาประกันกับศาลโดยมีหลักทรัพย์มาวางเป็นประกัน ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงเหนือทรัพย์สินหลักประกัน จนกว่าผู้ประกันจะนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๖, ๑๑๘ ตราบใดที่ผู้ประกันยังไม่นำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งมอบ ศาลย่อมมีอำนาจยึดหน่วงหลักประกันนั้น ไว้ตลอด และสามารถบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควร โดยมีต้องฟ้องและออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินนั้นได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสถานะดีกว่าเจ้าหนี้มีประกันประเภทเจ้าหนี้จำนอง จำนำ และเจ้าหนี้บุริมสิทธิเสียอีก จึงถือได้ว่าศาลเป็นเจ้าหนี้มีประกันประเภทผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมจึงเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงาน

พิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วัน โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดอย่างเจ้าหนี้มี ประกัน ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๕๖ (๒) หรือ (๓), ๕๑ แต่หากเกิด พฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยทำให้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ทันภายใน กำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมดำเนินการบังคับคดีเอา กับ หลักทรัพย์ของผู้ประกันต่อไปโดยไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินนั้น ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๕๕

๔.๖.๒ เมื่อมีการตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ประกันถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แต่ไม่ปรากฏว่าผู้ประกันผิดสัญญาประกัน มูลแห่งหนี้ในการบังคับทรัพย์สินของผู้ประกันตาม สัญญาประกันยังไม่เกิดขึ้น เพราะหนี้ตามสัญญาประกันขณะนั้น คือ หนี้กระทำการที่จะต้องนำตัว ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล ยังไม่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทรัพย์สินแต่อย่างใด ถือเป็นหน้าที่ตามประมวล กฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ไม่ใช่หนี้ทางแพ่ง จึงไม่อาจขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้ อย่างไรก็ตาม ควรทำรายงานเสนอ ศาล ขอให้ศาลสั่งให้ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล และให้ดำเนินการเปลี่ยนผู้ประกัน หรือหลักประกัน โดยเร็ว หากภายหลังจากนั้นผู้ประกันผิดสัญญาประกันและศาลมีคำสั่งปรับ ผู้ประกันตามสัญญา ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมดำเนินการบังคับคดีกับหลักประกัน และทรัพย์สินของผู้ประกันได้ต่อไป โดยไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินหลักประกันให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์

๔.๗ กรณีบริษัทประกันภัยถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

๔.๗.๑ กรณีบริษัทประกันภัยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย หรือถูกสั่งให้หยุดดำเนินกิจการชั่วคราว ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบรายงานต่อหัวหน้าสำนักงาน ประจำศาลยุติธรรมเพื่อดำเนินการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการประกัน ไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อ ดำเนินการต่อไป หรือแจ้งไปยังสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ประกันภัยจังหวัดโดยตรงเพื่อดำเนินการเปลี่ยนหลักประกันหรือบริษัทผู้รับประกันภัย หากไม่ได้ รับการติดต่อเรื่องเปลี่ยนหลักประกัน ให้รายงานผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้พิพากษาเจ้าของ สำนวนทราบ เพื่อพิจารณาว่าสมควรเรียกผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลเพื่อเปลี่ยนหลักประกันหรือไม่ (เฉพาะกรณียังไม่ผิดสัญญาประกันภัย) และยื่นขอรับชำระหนี้ต่อผู้ชำระบัญชีและกองทุนประกัน วินาศภัย ภายในสองเดือน นับแต่วันที่กองทุนประกันวินาศภัยออกประกาศ (กรณีผิดสัญญา ประกันภัยและยังไม่ผิดสัญญาประกันภัย)

ส่วนกรณีที่ไม่สามารถเปลี่ยนหลักประกันได้ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาล ยุติธรรมยื่นขอรับชำระหนี้ต่อผู้ชำระบัญชีและกองทุนประกันวินาศภัยภายในสองเดือนนับแต่วันที่

กองทุนประกันวินาศภัยออกประกาศ โดยให้ส่งเอกสารต้นฉบับพร้อมสำเนาจำนวน ๒ ชุด ได้แก่ กรมธรรม์ประกันภัย บัตรประจำตัวประชาชน/ข้าราชการ สำเนาคำสั่งศาลปรับผู้ประกัน หรือ เอกสารอื่นใดที่แสดงถึงมูลหนี้ หากไม่สามารถยื่นได้ด้วยตนเองสามารถมอบอำนาจพร้อมกับ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/ข้าราชการผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจยื่นต่อผู้ชำระบัญชีของ บริษัทประกันดังกล่าวได้ที่สำนักงาน คปภ. เลขที่ ๒๒/๗๕ ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทระเกษม เขต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ หรือสำนักงาน คปภ.ภาค และสำนักงาน คปภ.จังหวัดทั่วประเทศ

๔.๗.๒ กรณีบริษัทประกันภัยที่ออกกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพถูกศาลล้มละลาย กลงมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วัน โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ โดยให้ยื่นทั้งกรณีที่เกิดสัญญา ประกันภัยและยังไม่ผิดสัญญาประกันภัย

๕. ค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีผู้ประกัน

ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ของ ส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๑๕ ระบุว่า “ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีในชั้นศาล การระงับข้อ พิพาท โดยการอนุญาโตตุลาการ ให้หัวหน้าส่วนราชการเบิกจ่ายเท่าที่จ่ายจริง” ซึ่งการดำเนินการ บังคับคดีเป็นขั้นตอนอย่างหนึ่งในการดำเนินคดีในชั้นศาล ดังนั้น ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายที่ เกี่ยวกับ การบังคับคดีทั้งหมด รวมถึงค่าธรรมเนียมยึดแล้วไม่มีการขาย (เพิกถอนการยึด) จึงสามารถ เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริงตามข้อ ๑๕ ของระเบียบดังกล่าว โดยสามารถเบิกได้จากเงินงบประมาณ อำนวยการกิจการสนับสนุนหมวดค่าใช้จ่าย

ส่วนค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นไปตามตาราง ๕ ท้ายประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งกรมบังคับคดีได้กำหนดให้ต้องวางเงินค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีต่อเจ้า พนักงานบังคับคดี จำนวน ๒,๕๐๐ บาท แต่หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมได้รับยกเว้น ตาม หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ค่วนที่สุด ที่ ศย ๐๑๖/ว ๔๓๗ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๘

สำหรับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ มาตรา ๑๗๕ (๒) กำหนดค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดี ล้มละลาย จำนวน ๒๐๐ บาท เว้นแต่เป็นคำขอของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ที่จะขอรับ ชำระหนี้ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งกรณีที่หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมยื่นคำขอรับชำระหนี้ ในคดีล้มละลายนั้น เป็นการดำเนินการในฐานะที่กฎหมายถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จึงได้รับ ยกเว้นค่าธรรมเนียมดังกล่าว ตามนัยหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/ว ๒๖๓ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔

๖. การรายงานผลการบังคับคดี

ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมรายงานผลการดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันตามแบบฟอร์มรายงานผลการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม ทุกระยะ ๑ เดือน

๗. หลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญ และความรับผิดที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการบังคับคดีผู้ประกัน

๗.๑ หลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญ

เมื่อระยะเวลาในการบังคับคดีสิ้นสุดลงจะต้องมีการขออนุมัติจำหน่ายหนี้สูญต่อกระทรวงการคลัง ซึ่งกรณีดังกล่าวกระทรวงการคลังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดี และสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้ส่วนราชการถือปฏิบัติเพื่อประกอบการขออนุมัติจำหน่ายหนี้สูญต่อกระทรวงการคลัง ตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๕๓๐.๗/ว ๑๐๗ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๔ โดยสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการแจ้งแนวทางดังกล่าวให้หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมทราบด้วยแล้ว ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/ว ๔๗๑ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ กล่าวคือ

๗.๑.๑ ให้ส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบังคับคดีและสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ทันทีที่มีหมายบังคับคดีแล้ว

๗.๑.๒ ให้คณะกรรมการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการบังคับคดีและสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามแนวทางดังต่อไปนี้

๗.๑.๒.๑ ประสานงานกับกรมที่ดินเพื่อตรวจสอบหลักทรัพย์ประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่ปรากฏรายชื่อลูกหนี้ ครอบครัวของลูกหนี้ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ซึ่งอาจนำยึดมาบังคับคดีได้ โดยให้ตรวจสอบตามภูมิสำเนาเดิมที่เคยอยู่อาศัย สถานที่ที่เคยย้ายไปดำรงตำแหน่งและภูมิสำเนาปัจจุบันด้วย

๗.๑.๒.๒ ตรวจสอบทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เรือ หุ้นส่วนในบริษัท หรือหลักประกันการขอใช้ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ โดยประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่จัดทำทะเบียนควบคุมสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว

๗.๑.๒.๓ สืบหาทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้ในสำนักงาน บ้านพักของลูกหนี้ หรือจากครอบครัว หรือผู้ที่เกี่ยวข้องของอันอาจมีทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ในครอบครอง

๗.๑.๒.๔ ขอความร่วมมือจากธนาคารหรือสถาบันการเงินเพื่อตรวจสอบหลักทรัพย์หรือบัญชีเงินฝากในธนาคารและสถาบันการเงินนั้น ๆ

๗.๑.๒.๕ ดำเนินการอื่นใดในการบังคับคดีและสืบหาหลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ให้เป็นที่ไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ

๗.๑.๓ ให้ส่วนราชการรายงานผลการดำเนินการบังคับคดีและสืบหา หลักทรัพย์ให้กรมบัญชีกลางทราบทุกระยะ ๓ เดือน

๗.๑.๔ การขออนุมัติจำหน่ายหนี้ที่ไม่สามารถสืบหาหลักทรัพย์หรือ ทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ ส่วนราชการต้องส่งหลักฐานการดำเนินการข้างต้นให้กระทรวงการคลังเพื่อ ประกอบการพิจารณาขออนุมัติและในกรณีที่ไม่นพบหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องแจ้ง เหตุผลไว้ด้วย

ทั้งนี้ การขออนุมัติจำหน่ายหนี้สูญต่อกระทรวงการคลัง ให้เป็นไปตามแนวทางที่ กองบริหารทรัพย์สินกำหนดไว้ ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๒ (ก.บ.ท.)/ว ๖๑ (ป) ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ที่ ศย ๐๒๑/ว ๘๘ (ป) ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ที่ ศย ๐๒๑/ว ๑๓๗ (ป) ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ที่ ศย ๐๒๑/ว ๓๗ (ป) ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ และที่ ศย ๐๒๑/ว ๑๔๕ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓ และให้เป็นไปตามแนวทางที่กองบริหารทรัพย์สินกำหนดต่อไปในอนาคตด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บรรพชาญ จงเจริญประเสริฐ (๒๕๔๗ – บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มี ผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบังคับคดีนายประกันที่ผิดสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย ในศาลอาญา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ หรือผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบังคับคดีนาย ประกันที่ผิดสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต่อศาลอาญา ได้แก่ ข้อหาหรือฐาน ความผิด ประเภทหลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน อัตราโทษตามข้อหาหรือฐานความผิด และ ขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาภายในศาลอาญา

มยุรี จีพพานิชไพศาล (๒๕๕๖:๓๐-๓๑) ได้ทำการศึกษาปัญหาการบังคับคดีของ ศูนย์บังคับคดีแพ่ง (นายประกัน) ศาลอาญาธนบุรี พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรมีการกำหนดกรอบอัตราค่าล้างของผู้ปฏิบัติงานประจำศูนย์บังคับคดีแพ่ง (นายประกัน) ให้ ชัดเจน สอดคล้องกับปริมาณงาน โดยให้เป็นข้าราชการหรือพนักงานราชการ หรือลูกจ้างประจำ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้ คำแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงาน ศึกษาวิธีการให้เอกชนที่มีประสบการณ์เป็นผู้แทนในการสืบหาทรัพย์ อัน จะทำให้ประหยัดงบประมาณ และลดกรอบอัตราค่าล้างผู้ปฏิบัติงานให้น้อยลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรมีการทำความตกลงกับกระทรวงการคลังเพื่อขอเงินค่าปรับผู้ประกันที่บังคับได้ส่วนหนึ่งมา

เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการในการบังคับหลักประกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในด้านผู้ประกัน ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ความรู้ความเข้าใจในการติดต่อราชการศาล มีเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แจกจ่ายไปยังกลุ่มประชาชน ผู้แทนชุมชน สำนักงานเขต โดยเฉพาะในเขตอำนาจศาลอาญาธนบุรี ตลอดจนเว็บไซต์หรือสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกันมีความรู้ความเข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบตามสัญญาประกัน ตลอดจนควรนำมาตรการใกล้เคียงข้อพิพาทมาใช้เป็นขั้นตอนมาตรฐานก่อนการบังคับหลักประกัน อันจะทำให้ได้รับชำระค่าปรับจากการผิดสัญญาประกันในเวลาทีรวดเร็วขึ้น และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนซึ่งเป็นผู้ประกัน

สำหรับการบริหารจัดการข้อมูล ควรปรับปรุงโปรแกรมตรวจสอบผู้ประกันให้ใช้งานได้ง่ายโดยสะดวก มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น สามารถตรวจสอบได้จากเลขประจำตัวประชาชนของผู้ร้องขอประกันหรือผู้ประกันแทนการตรวจสอบชื่อ ชื่อสกุล ควรเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างศาลเพื่อตรวจสอบข้อมูลของผู้ร้องขอประกันหรือผู้ประกันในการถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือการตกเป็นบุคคลล้มละลายโดยใช้ข้อมูลจากเลขประจำตัวประชาชน ควรออกระเบียบปฏิบัติงานประจำศูนย์บังคับคดีแพ่ง (นายประกัน) ศาลอาญาธนบุรี ให้ผู้ปฏิบัติงานต้องลงข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันให้เป็นปัจจุบัน

อมร กิรติชัยวัตร (๒๕๕๖:๒๖-๒๘) ได้ทำการศึกษาปัญหาการบังคับคดีผู้ประกัน ศึกษาเฉพาะศาลจังหวัดพระโขนง พบว่า แนวทางแก้ปัญหาคดีผู้ประกันกรณีหลักทรัพย์เป็นที่ดินและกรณีใช้ตำแหน่งประกัน คือ

๑. การตรวจสอบหลักทรัพย์และสัญญาประกัน

ในการทำสัญญาประกันให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตรวจเอกสารของผู้ประกันให้ครบถ้วน ดังนี้

๑.๑ เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์

๑.๒ สำเนาทะเบียนบ้านหรือหนังสือรับรองนิติบุคคลของผู้ถือกรรมสิทธิ์เป็นปัจจุบันซึ่งเจ้าพนักงานรับรองไม่เกิน ๑ เดือน

๑.๓ แผนที่การไปที่ตั้งทรัพย์ โดยให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการออกสู่ทางสาธารณะอย่างชัดเจน ให้สามารถเดินทางไปถูกที่

๑.๔ ภาพถ่ายปัจจุบันของหลักทรัพย์พร้อมรายละเอียดของหลักทรัพย์ เช่น เลขที่โฉนดที่ดิน บ้านเลขที่ หมู่ที่ หมู่บ้าน ซอย ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต สถานที่สำคัญซึ่งอยู่ใกล้เคียง

๑.๕ ราคาประเมินที่ดินหรือราคาประเมินอาคารชุดที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งเจ้าพนักงาน

ที่ดินรับรองไม่เกิน ๑ เดือน หากมีข้อสงสัยในราคาประเมินต้องโทรศัพท์สอบถามจากสำนักงานที่ดินที่รับรองทันที

๑.๖ ควรมีตราประทับหรือหนังสือยินยอมของผู้ประกันให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ประกันจากสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน กรมที่ดิน สหกรณ์ ธนาคารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทุกแห่ง เพื่อป้องกันการปฏิเสธจากหน่วยงานดังกล่าวในการสืบทรัพย์สินของผู้ประกัน

๑.๗ หลักทรัพย์ที่เป็นที่ดินในต่างจังหวัดควรมีราคาสูงกว่าราคาประกันตามคำสั่งศาลไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ส่วนที่ดินในกรุงเทพมหานครควรมีราคาสูงกว่าราคาประกันตามคำสั่งไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐

๑.๘ ก่อนเสนอสัญญาประกันต่อศาลเจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบสถานะของผู้ประกันว่าถูกพิทักษ์เค็ดขาดหรือเป็นบุคคลล้มละลายหรือไม่

๑.๙ กรณีประกันด้วยตัวบุคคล ต้องมีสำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการ สำเนาหนังสือรับรองเงินเดือนจากหน่วยงานในสังกัด บัญชีทรัพย์สินพร้อมสำเนาหลักฐานที่แสดงความเป็นเจ้าของหลักทรัพย์ การใช้ตำแหน่งขอล่าเลยชั่วคราวควรเคร่งครัดอนุญาตให้เฉพาะผู้ที่เป็ญคดีพี่น้องและผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น และต้องให้แสดงใบรับรองเงินเดือนล่าสุดที่แสดงถึงรายรับหลังจากหักภาระต่างๆ แล้ว หากพบว่ามีการหนีสินจำนวนมากจนมีรายได้สุทธิน้อยควรให้ผู้ขอประกันวางเงินสดบางส่วนตามสมควรร่วมด้วย

๒. การป้องกันผู้ประกันที่ใช้ตำแหน่งเป็นประกันและผิดสัญญากลับมาทำสัญญาประกันอีก

กรณีที่ผู้ประกันใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกัน เมื่อศาลมีคำสั่งปรับแล้วผู้อำนวยการศาลควรมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ประกันทราบว่าผู้ประกันผิดสัญญาประกัน และศาลได้มีคำสั่งปรับผู้ประกันตามสัญญาประกันแล้ว ขอให้หน่วยงานต้นสังกัดแจ้งให้ผู้ประกันมาชำระค่าปรับต่อศาล และขอให้แจ้งการออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ประกันเพื่อนำไปใช้ในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยอื่นอีกจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

๓. แจกจ่ายเงินค้ำหุ้นหรือเงินปันผล

แม้ตามกฎหมายจะไม่สามารถอายัดเงินเดือนของผู้ประกันได้ แต่เงินปันผลสามารถอายัดได้ โดยแจ้งให้ทราบถึงคำสั่งปรับผู้ประกันของศาล และการออกหมายบังคับคดีผู้ประกัน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ไม่มีกฎหมายห้ามแต่อย่างใด ส่วนเงินค้ำหุ้นสหกรณ์ เมื่อผู้ประกันพ้นจากการเป็นสมาชิกภาพของสหกรณ์แล้วก็สามารถขออายัดเงินค้ำหุ้นสหกรณ์ดังกล่าวได้ จึงควรมีหนังสือสอบถามความคืบหน้าเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกของผู้ประกัน ไปยังสหกรณ์ดังกล่าวเป็นระยะๆ

๔. การเจรจาหนี้กับผู้ประกัน

การบังคับคดีผู้ประกัน นอกจากการบังคับคดีเอาทรัพย์สินของผู้ประกัน โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งทำหน้าที่ตามปกติแล้ว ให้ผู้พิพากษา ผู้อำนวยการ หรือผู้เจรจาหนี้ ใช้วิธีการเจรจาหนี้ ซึ่งกระบวนการเจรจาหนี้ไม่มีผลกระทบต่อการค้าดำเนินการบังคับคดีตามสัญญาประกันของศาล แต่ให้คำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีและความเป็นธรรมเป็นสำคัญ

พิชิต รงคพิชญ์ (๒๕๕๖:๓๗) ได้ทำการศึกษาปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ศึกษากรณีผู้ประกันล้มละลาย ให้ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อเสริมการบังคับคดีผู้ประกันให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑. จัดโครงการเจรจาหนี้กับผู้ประกัน เพื่อช่วยหาทางออกให้แก่ผู้ประกันในการดำเนินการชำระหนี้ หรือผ่อนชำระหนี้ ซึ่งอาจทำให้ทางราชการได้รับชำระหนี้จากผู้ประกันได้มากขึ้น กระบวนการเจรจาหนี้ของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันเป็นกระบวนการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ของผู้ประกันตามกฎหมาย ขั้นตอนการบังคับคดีของศาลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ผลดีผลเสียของการบังคับคดีกับการเจรจาหนี้ การสร้างจิตสำนึกในการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยกลับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลตลอดจนให้ผู้ประกันมีความรับผิดชอบ มีวิธีการระงับและบรรเทาความเสียหาย เช่น การแจ้งเบาะแสที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย อันเป็นเหตุนำไปสู่การใช้ดุลพินิจลดค่าปรับให้แก่ผู้ประกันบางส่วนก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ประกัน

๒. โครงการจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกันและหลักประกัน กรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ประกันก่อนมีการผิดสัญญาประกัน แล้วเชื่อมโยงฐานข้อมูลไปยังศาลยุติธรรมอื่นทั่วประเทศให้ได้รับข้อมูลอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาที่ผู้ประกันแอบอ้างหรือนำหลักประกันที่ไม่น่าเชื่อถือหรือหลักทรัพย์ปลอม ไปเป็นหลักประกันผู้ต้องหาในคดีอื่น

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรม ในบทที่ ๒ ทำให้ทราบถึงหลักทฤษฎี แนวคิดและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว และการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ซึ่งการพัฒนากระบวนการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีนั้น ต้องอาศัยกฎหมายระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๔๓ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ.๒๕๔๒ กฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๘ ตลอดจนระเบียบคำสั่ง และแนวทางการปฏิบัติในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ของสำนักงานศาลยุติธรรมและต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ของบุคลากรในองค์กรนั้นเป็นสำคัญ

บทที่ ๓

การบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดี ผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

ความเป็นมาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

ในอดีตเมื่อมีการผิดสัญญาประกันและศาลสั่งปรับผู้ประกันแล้ว หากผู้ประกันไม่ชำระค่าปรับ กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการในฐานะทนายของแผ่นดินเป็นผู้ดำเนินการร้องขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินของผู้ผิดสัญญาประกันและไม่ยอมชำระค่าปรับออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับตามคำสั่งศาล โดยถือว่าพนักงานอัยการเป็นเจ้าหนี้และผู้ผิดสัญญาประกันเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ต่อมาได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๙ กำหนดให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกัน จากการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติโดยเฉพาะการประกันด้วยบุคคลซึ่งศาลไม่ได้เรียกหลักประกันหรือการประกัน โดยมีการเรียกหลักประกันแต่มูลค่าของหลักประกันไม่คุ้มกับหนี้ตามสัญญาประกันจึงเป็นภาระแก่เจ้าหนี้ที่จะต้องสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันและต้องเสี่ยงประมาณในการบังคับคดีจำนวนมาก

ศาลอาญากรุงเทพใต้จึงตระหนักถึงความสำคัญในการนำผู้ต้องหาหรือจำเลยมาเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลหรือนำตัวจำเลยที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วมารับโทษตามคำพิพากษาภายในอายุความด้วยการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อันเป็นผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์และเสมอภาค ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับผลจากการกระทำของตนเพื่อนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคมโดยรวม ในกรณีที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาและเป็นคดีความผิดที่มีผู้เสียหาย เมื่อติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยมาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาแล้ว ผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคมนอกจากนั้นศาลยังให้โอกาสผู้ประกันเข้ามามีส่วนร่วมกันในการแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับที่อยู่หรือที่พักพิงของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือญาติเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รวดเร็วยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์โดยตรงกับผู้ประกันในการขอคหรือ ลด

ค่าปรับ เพราะเหตุที่ผู้ประกันเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาล ขณะเดียวกันเมื่อศาลมีคำสั่งให้ลดค่าปรับลงแล้ว หากผู้ประกันยังไม่สามารถหาเงินมาชำระค่าปรับ ตามจำนวนดังกล่าวได้ ผู้ประกันยังสามารถขอผ่อนชำระค่าปรับภายใต้เงื่อนไขของศาล และใน กรณีที่ยังไม่สามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ผู้ประกันยังมีทางเลือกในการเจรจา เพื่อหา ข้อตกลงในการผ่อนชำระค่าปรับเพื่อมิให้ศาลต้องบังคับหลักประกันตามสัญญาประกัน รวมตลอด ถึงหลักทรัพย์อื่นของผู้ประกัน ในขณะที่ศาลยุติธรรมยังสามารถจัดเก็บรายได้จากเงินค่าปรับ ผู้ประกันนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดินในจำนวนที่แน่นอน โดยไม่ต้องติดตามสืบหา ทรัพย์สินของผู้ประกัน ทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ที่จะต้อง เร่งรัดการบังคับคดีผู้ประกัน และยังเป็น การลดความเสี่ยงต่อความรับผิดชอบของหัวหน้าสำนักงาน ประจำศาลยุติธรรม(ผู้อำนวยการ) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๑๕ และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ใน กรณีที่ไม่สามารถบังคับคดีผู้ประกันได้ภายในกำหนดระยะเวลาบังคับคดี

ดังนั้น เพื่อให้เห็นนโยบายของสำนักงานศาลยุติธรรมและนโยบายประธานศาลฎีกา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ศาลอาญากรุงเทพใต้จึงเห็นสมควรจัดตั้ง “ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันและประสานการติดตามผู้ต้องหาและจำเลยตามหมายจับของศาล” เพื่อให้ เป็นศูนย์กลางนำร่องในการประสานความร่วมมือติดตามผู้ต้องหาและจำเลยตามหมายจับ ของศาล และการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป ทั้งยังมีเป้าหมายในการพัฒนาการบังคับคดีผู้ประกันให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การตั้งศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน เป็นกรณี ที่ศาลตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามระเบียบราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๑๑ ซึ่งกำหนดว่า “เพื่อให้ การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้ศาลกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ เช่น

- (๑) วิธีดำเนินการกรณีร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา
- (๒) การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติระหว่างได้รับอนุญาตให้ ปล่อยชั่วคราว
- (๓) การควบคุมดูแลการปล่อยชั่วคราวมิให้เกิดพฤติกรรมในทางมิชอบหรือ เอาเปรียบประชาชน
- (๔) วิธีดำเนินการบังคับคดีหลังผิดสัญญาประกัน”

หน้าที่ของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันของศาลอาญากรุงเทพใต้มีหน้าที่ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิพากษาหรือผู้อำนวยการในการปฏิบัติหน้าที่ และจัดเตรียมเอกสารสำนวนความต่างๆ ตลอดจนดำเนินการอย่างอื่นที่จำเป็นเพื่อให้การบังคับคดีผู้ประกัน การเจรจาผ่อนชำระหนี้และการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สะดวก รวดเร็ว ประหยัดและถูกต้องตามกฎหมาย โดยผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการประจำศาลอาญากรุงเทพใต้เป็นผู้มีอำนาจมอบหมายหน้าที่ให้ข้าราชการศาลยุติธรรมหรือบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดี และอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน

นอกจากการบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้ประกันโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งทำหน้าที่ตามปกติแล้ว ผู้พิพากษา ผู้อำนวยการ หรือผู้เจรจาหนี้ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดียังมีอำนาจใช้วิธีการเจรจาหนี้ตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่ศาลกำหนดไว้ กล่าวคือ คดีที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับผู้ประกันตามสัญญาประกัน ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งสำนวนไต่สวนบังคับคดีผู้ประกันจัดทำทะเบียนคุมปรับผู้ประกัน เพื่อควบคุมสำนวนที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับผู้ประกันแล้วส่งสำนวนไปยังศูนย์บังคับคดีต่อไปโดยเร็ว เพื่อเข้าสู่กระบวนการเจรจาหนี้ หากสามารถตกลงกันได้ ผู้ประกันต้องยื่นคำร้องโดยมีรายละเอียดเพื่อขอลดหรือผ่อนชำระหนี้ตรงตามข้อตกลงที่เจรจาหนี้ได้ และข้อตกลงดังกล่าวต้องได้รับการพิจารณาอนุญาตจากผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้ที่ได้รับมอบหมาย จึงจะมีผลผูกพันผู้ประกันได้ แต่หากไม่สามารถตกลงกันได้ ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการบังคับตามสัญญาประกันต่อไป

การแต่งตั้งผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

๑. ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันและการประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

๒. ให้ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันและประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามหมายจับของศาลมีหน้าที่ประสานงาน อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิพากษาหรือผู้อำนวยการในการปฏิบัติหน้าที่ และจัดเตรียมเอกสารสำนวนความต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการอย่างอื่นที่จำเป็นเพื่อให้การบังคับคดีผู้ประกัน การเจรจาผ่อนชำระหนี้และการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลย

ตามหมายจับของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สะดวก รวดเร็ว ประหยัดและถูกต้องตามกฎหมาย

๓. ผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน ซึ่งทำหน้าที่ดำเนินกระบวนการ บังคับคดีผู้ประกันในคดีเรื่องใดแล้วให้มีอำนาจสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว คำร้องขอลดค่าปรับ งดการบังคับคดีและมีคำสั่งใด ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีและการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล ได้จนถึงสิ้นสุดกระบวนการบังคับคดีเรื่องนั้น

๔. ให้ผู้อำนวยการหรือผู้เจรจาหนี้เป็นผู้ดำเนินกระบวนการเจรจาหนี้กับผู้ประกัน หากผู้ประกันตกลงกันได้ด้วยการผ่อนชำระหนี้ตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ให้ผู้อำนวยการทำความเข้าใจเสนอผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีพิจารณา แต่หากข้อตกลงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องปรึกษาตามหลักเกณฑ์การลด งด ผ่อนชำระค่าปรับของผู้ประกันของศาลอาญากรุงเทพใต้ ให้ปรึกษาอธิบดีหรือรองอธิบดีที่ได้รับมอบหมาย

การเข้าสู่กระบวนการของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

๑. การบังคับคดีผู้ประกัน นอกจากการบังคับคดีเอาทรัพย์สินของผู้ประกัน โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งทำหน้าที่ตามปกติแล้ว ให้ผู้พิพากษา ผู้อำนวยการ หรือผู้เจรจาหนี้ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน มีอำนาจใช้วิธีการเจรจาหนี้ตามระเบียบที่ศาลอาญากรุงเทพใต้กำหนดไว้

๒. คดีที่เข้าสู่ศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน อาจแบ่งได้ ๒ ประเภท คือ

(๑) คดีที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับผู้ประกันตามสัญญาประกัน ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งสำนวนให้งานบังคับคดีผู้ประกันจัดทำทะเบียนคุมปรับผู้ประกัน เพื่อควบคุมสำนวนที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับผู้ประกัน แล้วส่งสำนวนไปยังศูนย์บังคับคดีผู้ประกันต่อไปโดยเร็ว

(๒) คดีที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับผู้ประกันตามสัญญาประกันและอยู่ระหว่างการบังคับคดีผู้ประกัน ให้เจ้าหน้าที่งานบังคับคดีผู้ประกันคัดกรองสำนวนเสนอผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน เพื่อพิจารณาว่าจะรับสำนวนเข้าสู่กระบวนการของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันหรือไม่

๓. เมื่อศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน ได้รับสำนวนบังคับคดีผู้ประกัน (บค.) ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน กำหนดวันนัดเพื่อการเจรจาหนี้ และแจ้งให้ผู้ประกันและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบพร้อมทั้งชี้แจงให้ผู้ประกันและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินกระบวนการของศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน

๔. กระบวนการของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันจะไม่กระทบต่อการดำเนินการบังคับคดีตามสัญญาประกันของศาล แต่ให้คำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี และความเป็นธรรมเป็นสำคัญ

ขั้นตอนการปฏิบัติงานของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน และผู้ประกันทราบคำสั่งศาลแล้ว แต่เพิกเฉยไม่ชำระค่าปรับตามสัญญาประกัน ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้มีหน้าที่ต้องดำเนินการดังนี้

๑. รายงานการออกหมายบังคับคดีเมื่อคดีเข้าสู่งานบังคับคดีผู้ประกันแล้ว กล่าวคือเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ต้องตรวจสอบคำสั่งศาล เมื่อครบกำหนดต้องปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ผู้ประกันเพิกเฉย จะรายงานขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี

๒. ตั้งสำนวนและดำเนินการบังคับคดีผู้ประกัน ประกอบด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวและคำสั่งปรับผู้ประกัน ตลอดจนหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี หนังสือนำส่งหมายดังกล่าว รวมทั้งหนังสือมอบอำนาจให้หัวหน้าสำนักงานศาลยุติธรรมของศาลที่มีเขตอำนาจบังคับคดีแทน จัดทำหนังสือมอบอำนาจช่วงให้นิติกรดำเนินการแทนผู้อำนวยการศาลอาญากรุงเทพใต้ และมอบอำนาจศาลอื่นบังคับคดีแทนในกรณีหลักประกันตั้งอยู่นอกเขตอำนาจดำเนินการบังคับคดีเองในกรณีหลักประกันตั้งอยู่ในเขตอำนาจ และบังคับคดีแทนศาลอื่นในกรณีหลักประกันอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญากรุงเทพใต้

๓. ตรวจสอบการเป็นบุคคลล้มละลายสำหรับผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกัน

๔. สืบหาทรัพย์สินอื่นของผู้ประกันจาก

- สถาบันการเงินต่าง ๆ จำนวน ๑๒ แห่ง
- ตรวจสอบการถือกรรมสิทธิ์, สิทธิครอบครองในที่ดินหรือห้องชุด
- ตรวจสอบการจดทะเบียนยานพาหนะ
- ตรวจสอบการถือกรรมสิทธิ์ในพันธบัตร

ทั้งนี้ ตามหนังสือเวียนสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ศย ๐๑๖/ว ๑๐๗ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๔ ที่ ศย ๐๑๖/ว ๔๗๑ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ที่ ศย ๐๑๖/ว ๒๒๒ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ที่ ศย ๐๑๖/ว ๔๘๐ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และที่ ศย ๐๑๖/ว ๑๐๓ (ป) ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๔

๕. ยื่นคำขอยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ที่ทำการ และในกรณีหลักประกันเป็นที่ดิน จะต้องนำชี้ตำแหน่งที่ดินหลักประกัน มิฉะนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่สามารถปิดประกาศการขายทอดตลาดได้ เนื่องจากไม่ทราบที่ตั้งของที่ดิน

๖. จัดทำคำขอรับชำระหนี้ และยื่นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตรวจสอบคำขอรับชำระหนี้ เข้าประชุม เจ้าหนี้ และดำเนินการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย รวมทั้งถอนคำขอรับชำระหนี้

๗. จัดทำและยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์ต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีและยึดหรืออายัดทรัพย์ ทรัพย์สินของผู้ประกันถูกยึดไว้ในคดีอื่น

๘. จัดทำรายงานเจ้าหน้าที่ขอขยายระยะเวลาการบังคับคดี กรณีที่ระยะเวลาการบังคับคดีใกล้สิ้นสุด แต่การสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันยังไม่เสร็จสิ้น

๙. จัดพิมพ์หนังสือโต้ตอบเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันกับหน่วยงานภายนอก

๑๐. ส่งหนังสือที่มีไปถึงหน่วยงานภายนอก

๑๑. รับหนังสือจากหน่วยงานภายนอกที่มีมาถึง หาสำนวนบังคับคดี และนำเสนอต่อผู้พิพากษาหรือผู้อำนวยการ

๑๒. รายงานผลการบังคับคดีไปยังสำนักงานศาลยุติธรรมทุก ๓ เดือน

๑๓. แจ้งงด หรือถอนการบังคับคดี กรณีได้รับชำระค่าปรับครบถ้วนแล้ว และศาลมีคำสั่งให้งดหรือถอนการบังคับคดี

๑๔. ขอจำหน่ายหนี้สูญ กรณียุติการบังคับคดีหรือไม่สามารถบังคับคดีได้ภายในระยะเวลาบังคับคดีหรือมีหนี้ค้างชำระแต่ไม่สามารถสืบหาทรัพย์สินอื่นๆของผู้ประกันได้ภายในระยะเวลาการบังคับคดี

๑๕. งานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เช่น โครงการไกล่เกลี่ยผู้ประกันผิดสัญญาในศาลอาญากรุงเทพใต้ โครงการสัมมนาและเปิดศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศูนย์สารสนเทศหมายจับ และกลุ่มงานบังคับคดีอาญา

การสืบทรัพย์ผู้ประกัน

การดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันของศูนย์บังคับคดีของศาลอาญากรุงเทพใต้ มีวิธีปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติการบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อศาลมีคำสั่งให้ออกหมายบังคับคดี เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีจะทำรายงานเสนอศาลให้มีคำสั่งส่งหมายบังคับคดีไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี และดำเนินการสืบหาทรัพย์สินอื่นของผู้ประกันเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับ ตลอดจนมีหมายแจ้งคำสั่งให้ผู้ประกันนำเงินมาชำระค่าปรับหรือติดต่อขอผ่อนชำระค่าปรับตามเงื่อนไขของศาล โดยมีข้อพิจารณาเพิ่มเติมดังนี้

๑.๑ กรณีใช้ที่ดินเป็นหลักประกัน ต้องพิจารณาหลักประกันว่าอยู่ในเขตอำนาจของศาลใด หากหลักประกันอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญากรุงเทพใต้ เจ้าหน้าที่ศูนย์บังคับคดีจะดำเนินการแถลงขอยึดทรัพย์สินหลักประกันต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อขายทอดตลาดทรัพย์สินหลักประกันนำเงินมาชำระค่าปรับต่อไป หากหลักประกันอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น จะทำหนังสือมอบอำนาจให้ศาลนั้นดำเนินการบังคับคดีแทนต่อไป

๑.๒ กรณีใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกัน ต้องดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันก่อน หากพบว่าผู้ประกันมีทรัพย์สินอยู่ในเขตอำนาจของศาลใดก็จะทำหนังสือมอบอำนาจให้ศาลนั้นดำเนินการบังคับคดีแทนต่อไป

๒ การสืบหาทรัพย์สินอื่นของผู้ประกัน นอกจากจะดำเนินการสืบทรัพย์สินตั้งแต่เริ่มต้นมีหมายบังคับคดีแล้ว ตามแนวปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรมให้ดำเนินการสืบทรัพย์สินทุก ๓ เดือน แต่เนื่องจากการดำเนินการสืบทรัพย์สินดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาในการรอผลการตรวจสอบจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งกว่าจะครบถ้วนทุกหน่วยงานก็ใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน และเนื่องจากจำนวนการบังคับคดี ผู้ประกันมีเป็นจำนวนมาก ในทางปฏิบัติของศาลอาญากรุงเทพใต้ จึงดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ประกันประมาณปีละ ๑ ครั้งเป็นอย่างน้อย ซึ่งในการสืบทรัพย์สินจะมีวิธีการดังนี้

๒.๑ ตรวจสอบการถือครองกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ รถยนต์และรถจักรยานยนต์ โดยจะทำเป็นหนังสือแจ้งไปยังสำนักงานที่ดินและสำนักงานขนส่งตามภูมิลำเนาและที่ตั้งทรัพย์สินหลักประกันของผู้ประกัน

๒.๒ สืบทรัพย์สินทางบัญชีเงินฝากธนาคารโดยมีหมายแจ้งคำสั่งไปยังธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารต่างๆ ให้นำส่งข้อมูลและยอดเงินคงเหลือสุทธิภายใน ๓๐ วัน และหากพบบัญชีเงินฝากให้ระงับการถอน โดยให้ทำรายการฝากเข้าได้

๒.๓ กรณีใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกันจะมีการตรวจสอบสถานภาพและทรัพย์สินรายละเอียดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ ว่ามีเลขทะเบียนสมาชิกและทุนเรือนหุ้นสะสมเท่าใด ของผู้ประกันไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อตรวจสอบว่าปัจจุบันผู้ประกันยังคงรับราชการในหน่วยงานดังกล่าวอยู่หรือไม่ และได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษอื่นใดนอกเหนือจากเงินเดือนบ้าง

๓. เมื่อได้รับหนังสือตอบกลับจากหน่วยงานต่างๆ ที่ดำเนินการสืบทรัพย์สินในกรณีไม่พบทรัพย์สินอื่นใดก็เก็บเข้าสำนวน หากพบก็จะแยกดำเนินการดังนี้

๓.๑ กรณีตรวจสอบพบผู้ประกันเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีจะดำเนินการเสนอศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอายัดกรรมสิทธิ์ในเอกสารทางทะเบียนรถ

๓.๒ กรณีตรวจสอบพบผู้ประกันเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์อื่นๆ เพิ่มเติม นอกเหนือไปจากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีจะดำเนินการเสนอศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอายัดที่ดินดังกล่าวไว้ก่อน หากมีการตรวจสอบพบว่าผู้ประกันใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกัน หรือกรรมสิทธิ์ที่เป็นหลักประกันได้ขายทอดตลาดแล้วยังไม่พอชำระค่าปรับ หรือกรรมสิทธิ์อันเป็นหลักประกันมีราคาประเมินลดลงเกินสมควร หรือหากขายทอดตลาดได้ก็ยังไม่เพียงพอที่จะชำระค่าปรับหรือค่าธรรมเนียมในการขายทอดตลาด เจ้าหน้าที่ก็เสนอศาลให้มีคำสั่งแจ้งให้ศาลที่ดินดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจศาลนั้นพิจารณา ให้เจ้าหน้าที่แถลงนำยึดที่ดิน ที่สืบพบเพิ่มเติมเพื่อขายทอดตลาดและนำเงินมาชำระค่าปรับต่อไปจนกว่าจะครบถ้วนต่อไป

๓.๓ กรณีตรวจสอบพบผู้ประกันมีบัญชีเงินฝากในธนาคาร เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีจะดำเนินการเสนอศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอายัดสิทธิเรียกร้องบัญชีเงินฝากเพื่อบังคับชำระค่าปรับ โดยไม่ต้องรอผลการขายทอดตลาด แล้วให้เจ้าหน้าที่จัดทำคำร้องขออายัดสิทธิเรียกร้องเงินฝากดังกล่าวไปยื่นต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีนำเงินมาชำระค่าปรับต่อไป

๓.๔ กรณีตรวจสอบพบผู้ประกันเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ ของหน่วยงานใดๆ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีจะดำเนินการเสนอศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอายัดสิทธิเรียกร้องในหุ้น เงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน เพื่อบังคับชำระค่าปรับ โดยไม่ต้องรอผลการขายทอดตลาด แล้วให้เจ้าหน้าที่จัดทำคำร้องขออายัดสิทธิเรียกร้องในหุ้น เงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืนดังกล่าวไปยื่นต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีนำเงินมาชำระค่าปรับต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในกรณีสืบทรัพย์แล้วพบทรัพย์สินอื่นของผู้ประกันเพิ่มเติม แต่ปรากฏว่าทรัพย์สินดังกล่าวถูกศาลอื่นยึดหรืออายัดไว้ก่อนแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะทำรายงานเสนอศาลเพื่อยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์ดังกล่าวไปยังศาลที่ได้อายัดไว้ก่อนแล้วเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับต่อไป

๔. ในระหว่างดำเนินการบังคับคดี หากผู้ประกันมาติดต่อขอผ่อนชำระค่าปรับ โดยวิธีการยื่นคำร้องขอผ่อนชำระค่าปรับ ซึ่งในคำร้องจะระบุเงื่อนไขของการผ่อนชำระค่าปรับว่าจะผ่อนชำระค่าปรับเป็นรายเดือนหรือรายปีหรืออื่นๆ เป็นเงินจำนวนเท่าใด และขอให้ศาลมีคำสั่งงดการบังคับคดีชั่วคราว หากศาลมีคำสั่งอนุญาตและให้งดบังคับคดีชั่วคราว เจ้าหน้าที่ก็จะมิหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าวไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี และศาลที่ดำเนินการบังคับคดีแทนเพื่อให้

งการบังคับคดีผู้ประกันคนดังกล่าวไว้ก่อน หากผู้ประกันผ่อนชำระค่าปรับครบถ้วน ศาลก็จะมีคำสั่งถอนการบังคับคดี แต่หากผู้ประกันผิดนัดไม่ชำระค่าปรับหรือชำระค่าปรับไม่ตรงตามที่ตกลงกับศาล ศาลก็จะมีคำสั่งให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

การเจรจาหนี้ของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

๑. กระบวนการเจรจาหนี้ของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันเป็นกระบวนการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ของผู้ประกันตามกฎหมาย ขั้นตอนการบังคับคดีของศาลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ผลดี – ผลเสีย ของการบังคับคดีผู้ประกันกับการเจรจาหนี้ และการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยกลับมาสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี ตลอดจนวิธีการระงับหรือบรรเทาความเสียหาย

๒. ก่อนเริ่มการเจรจาหนี้ ให้ผู้เจรจาหนี้แจ้งแก่ผู้ประกันและบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ ว่า ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการกระบวนการดังกล่าวไม่สามารถนำไปซึ่งการบังคับคดี และการดำเนินกระบวนการเจรจาหนี้ไม่ผูกพันศาล เว้นแต่ข้อตกลงในการเจรจาหนี้นั้น ได้รับการพิจารณาอนุญาตจากผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีแล้ว

๓. ผู้เจรจาหนี้อาจขอให้รองอธิบดีผู้พิพากษา หรือผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดี มีคำสั่งให้ทำการไต่สวนและออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ประกันมาไต่สวนเพื่อให้ได้ข้อมูลต่อกระบวนการของศูนย์บังคับคดี

๔. ในกรณีที่ผู้เจรจาหนี้เห็นว่าผู้ประกันได้พยายามแก้ไขเยียวยาความเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายอย่างเหมาะสมแล้ว หรือได้ติดตามนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล หรือแจ้งเบาะแสข้อมูลจนสามารถติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลได้ภายในกำหนดอายุความแห่งคดี ซึ่งถือเป็นเหตุอันควรให้ผู้เจรจาหนี้เสนอมาตรการที่สมควรนำมาใช้เพื่อการชำระค่าปรับตามสัญญาประกัน หรือเพื่อติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาล พร้อมทั้งเงื่อนไขต่างๆ ที่ควรกำหนดให้ผู้ประกันปฏิบัติ เช่น การผ่อนชำระค่าปรับ รายงานผลการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาชดใช้ค่าปรับ เป็นต้น

๕. ระยะเวลาในการเจรจาหนี้ ผู้เจรจาหนี้จะต้องดำเนินกระบวนการดังกล่าว และรายงานให้ผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓ เดือน แต่ถ้าเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการได้ทัน ให้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเสียแต่เนิ่นๆ เพื่อให้มีคำสั่งตามที่เห็นสมควรต่อไป

๖. เมื่อการเจรจาหนี้หรือการบังคับคดีผู้ประกันและการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาลเสร็จสิ้นลง ให้ผู้อำนวยการรายงานผลการดำเนินการต่อรองอธิบดีผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดี แล้วแต่กรณี

ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันจัดบันทึกผลการเจรจาหนี้หรือการบังคับคดีทุกสำนวนเพื่อทำเป็นสถิติเสนอต่อรองอธิบดีผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดี แล้วแต่กรณีเพื่อทราบทุกเดือน

การประสานติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยและปรับผู้ประกันตามสัญญาประกันของศาลแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

๑. คัดข้อมูลทะเบียนราษฎรจำเลย โดยแสดงคำสั่งศาลเพื่อตรวจสอบภูมิลำเนาปัจจุบันของผู้ต้องหาหรือจำเลย

๒. ตรวจสอบคำร้องหรือคำแถลง สำเนาทะเบียนบ้าน ทำให้การขึ้นจับกุมและขึ้นสอบสวน และคำเบิกความของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ในสำนวนทุกแห่ง

๓. ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยตามภูมิลำเนาในคำฟ้อง โดยแจ้งหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ถ้ามีแจ้งย้ายที่อยู่หรือภูมิลำเนาแห่งใหม่ก็ให้มีหมายเหตุที่อยู่หรือภูมิลำเนาแห่งใหม่ไปด้วย

๔. ลงบัญชีคุมหมายจับในระบบสารสนเทศสำนวนคดี

๕. ออกหนังสือส่งหมายจับไปยังเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย

๖. เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้และส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลแล้ว ให้รับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้และให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีหนังสือเพิกถอนหมายจับแจ้งไปยังหน่วยงานที่ส่งหมายจับไป และจัดเก็บข้อมูลเพิกถอนหมายจับในระบบสารสนเทศสำนวนคดี

๗. ให้เจ้าหน้าที่งานบังคับคดีผู้ประกันตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินการตามหมายจับในระบบสารสนเทศสำนวนคดีทุก ๓ เดือน ถ้ายังไม่สามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือ จำเลยได้ให้เจ้าหน้าที่งานบังคับคดีผู้ประกันมีหนังสือสอบถามความคืบหน้าในการดำเนินการตามหมายจับไปยังหน่วยงานที่ส่งหมายจับไปทุก ๖ เดือน

เมื่อคดีเข้าสู่ศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน ให้ผู้อำนวยการมีหนังสือแจ้งคำสั่งบังคับคดีของศาลไปยังผู้ประกัน พร้อมระบุข้อความให้ผู้ประกันช่วยแจ้งเบาะแสหรือเร่งติดตามตัวผู้ต้องหา

หรือจำนวนมาส่งศาล เนื่องจากศาลอาจจะพิจารณาค่าปรับตามพฤติการณ์แห่งรูปคดีให้แก่ผู้ประกันก็ได้

หลังจากมีหนังสือฉบับแรกแจ้งไปยังผู้ประกันตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้อำนวยการอาจมีหนังสือติดตามผลไปยังผู้ประกันหรือผู้เกี่ยวข้องทุก ๓ เดือนก็ได้

การส่งหมายจับให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือการส่งหนังสือให้ผู้ประกันช่วยเร่งติดตามผู้ต้องหาหรือจำนวนมาศาลหรือการเพิกถอนหมายจับหรือการรับส่งเอกสารอื่นๆ อาจส่งโดยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือส่งข้อความทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) ก็ได้ เพื่อให้การบังคับคดีผู้ประกันและประสานติดตามผู้ต้องหาหรือจำนวนที่หลบหนีตามหมายจับเป็นไปโดยประหยัด สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

๘. กรณีสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือจำนวนตามหมายจับได้ และผู้ประกันประสงค์จะขอลดหรือลดค่าปรับ เจ้าหน้าที่ศูนย์บังคับคดีจะเสนอคำร้องต่อผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีเพื่อพิจารณาส่งต่อไป

ผลการบังคับคดีนายประกัน

ข้อมูลตั้งแต่เปิดศูนย์บังคับคดี ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๓			
จำนวนเงินที่ศาลสั่งปรับทั้งหมด		๖๗๘,๓๓๖,๕๐๐.๐๐	
มูลค่าหนี้ที่ต้องดำเนินการบังคับคดีทั้งหมด		๔๕๔,๓๕๕,๖๕๔.๐๘	
มูลค่าหนี้ที่ดำเนินการบังคับคดีได้แล้วเสร็จ		๓๒๓,๔๑๐,๘๖๕.๖๕	
มูลค่าหนี้คงเหลือ		๑๓๐,๙๔๔,๗๘๘.๔๓	
การสืบหาหลักทรัพย์และบังคับคดีลูกหนีตามคำพิพากษา (ลูกหนี้นายประกัน)			
จำนวน (เรื่อง)	การบังคับคดีเสร็จสิ้น	ระหว่างฟ้องชำระค่าปรับ	คงเหลือ
๒,๖๐๔	๒,๑๕๘	๑๑๑	๒๕๓

บทที่ ๔

แนวทางพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย ทั้งด้วยวิธีการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง คำพิพากษาศาลฎีกา ตำรา คู่มือ ข้อมูล สถิติ และแนวทางปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรมและศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รองประธานศาลฎีกา เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อธิบดีอัยการสำนักงานการบังคับคดี และอธิบดีกรมบังคับคดี ตลอดจนการสังเกตของผู้วิจัยและคณะทำงานบังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ พบว่าการดำเนินงานของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ แม้ว่าจะสามารถดำเนินการได้ผลในระดับหนึ่งแล้วแต่ก็ยังปรากฏปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันหลายประการทั้งในส่วนของคุณลักษณะที่ปฏิบัติงาน และระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกปัญหา แนวทางแก้ไข และพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ ได้ดังนี้

ปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

1. ปัญหาด้านบุคลากร

๑.๑ อัตรากำลัง

ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ ไม่มีกรอบอัตรากำลังผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน จึงต้องออกคำสั่งให้ผู้พิพากษาซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นอยู่แล้วมาช่วยปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน ส่วนเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันมีจำนวน ๖ คน โดยเป็นนิติกรชำนาญการ ๑ คน เจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรม ๒ คน และนิติกร (ลูกจ้างชั่วคราว) ๓ คน แต่เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบังคับคดีผู้ประกันที่อยู่ในความรับผิดชอบปรากฏว่า ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ มีจำนวนบังคับคดีผู้ประกัน ๔๑๘ เรื่อง รวมเป็นเงิน ๑๒๘,๓๘๘,๕๕๕.๕๘ บาท

ดังนี้ นิติกรผู้ปฏิบัติหน้าที่จึงมีหน้าที่รับผิดชอบสำนวนบังคับคดีผู้ประกันเฉลี่ยคนละ ๑๓๕.๓๓ เรื่อง ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่สูงมาก อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันมีไม่เพียงพอกับปริมาณงาน

๑.๒ ความรู้ ความชำนาญและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีผู้ประกันมีความจำเป็นจะต้องมีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการนำบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติล้มละลาย และระเบียบกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ มีนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนบังคับคดีผู้ประกันเป็นเพียงลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งมีอายุน้อย ย่อมประสงค์ต่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของอาชีพ ทั้งขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่บังคับคดียังเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความรู้ ความชำนาญแล้ว หากได้รับการบรรจุให้ทำงานในตำแหน่งประจำหรือเป็นพนักงานของรัฐ ข้าราชการหรือองค์กรอื่นที่มีความมั่นคงและรายได้สูงขึ้น ก็จะขอย้ายหรือลาออกไปปฏิบัติงานที่อื่นจำเป็นต้องเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใหม่เป็นเหตุให้ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันขาดเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ ความชำนาญและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่

2. ปัญหาด้านระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา

๒.๑ ปัญหาผู้ประกัน

๒.๑.๑ ผู้ประกันขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามสัญญาประกัน เช่น กรณีผู้ประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญาประกันแต่ไม่ทราบและไม่เข้าใจความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วม ส่วนใหญ่เข้าใจว่าตนมีความรับผิดชอบเท่าจำนวนหลักประกันที่วางเป็นประกันต่อศาลเท่านั้น หรือผู้ประกันบางรายได้รับคำตอบแทนในการนำเอกสารสิทธิในอสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันโดยไม่ทราบถึงความรับผิดชอบเมื่อผิดสัญญาประกัน ผู้ประกันบางรายถูกบุคคลภายนอกหลอกลวงให้ทำหนังสือมอบอำนาจให้เป็นผู้ประกัน โดยไม่เป็นความจริง

๒.๑.๒ ผู้ประกันอาชีพแสวงหาโอกาสเข้ามาทำสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยการเอาเปรียบเรียกค่าตอบแทนในอัตราสูง และไม่สามารถบังคับหลักประกันได้

๒.๒ ปัญหาหลักประกัน

๒.๒.๑ หลักประกันเป็นอสังหาริมทรัพย์

หลักประกันที่เป็นอสังหาริมทรัพย์โดยเฉพาะที่ดิน มักมีปัญหาราคาประเมินที่ดินบางพื้นที่สูงเกินไปจากราคาจริง บางแห่งเป็นที่ไม่มีทางออกสู่สาธารณะบางแห่งมีการ

ขุดหน้าดินไปขายหมด ทำให้มีปัญหาในการบังคับหลักประกันแล้วได้เงิน ไม่เพียงพอตามสัญญาประกัน และผู้ประกันจัดเตรียมเอกสารประกอบเช่น แผนที่ตั้งทรัพย์สิน ภาพถ่ายปัจจุบันของหลักประกัน สถานที่สำคัญใกล้เคียง บัญชีเครือญาติที่แสดงความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ครบถ้วน เมื่อได้รับอนุญาตให้คัดส่งเอกสารได้แต่ก็เพิกเฉยไม่ส่งให้ครบถ้วน ผู้ประกันบางรายจัดทำแผนที่ตั้งทรัพย์สินไม่ตรงกับความจริง หรือภาพถ่ายที่ตั้งทรัพย์สินไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาในการสืบหาทรัพย์สินหลักประกัน เกิดความล่าช้าและต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทั้งยังมีปัญหาการบังคับหลักประกัน โดยไม่สามารถขายทอดตลาดได้ หรือขายได้ในราคาต่ำ นอกจากนี้ การบังคับคดีทรัพย์สินเป็นหลักประกันซึ่งมีราคาประเมินมากกว่าที่ศาลสั่งปรับหากขายทอดตลาดยังไม่เสร็จ และใกล้ครบกำหนด ๑๐ ปี นับแต่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างอื่นได้อีกหรือไม่จะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดความรับผิดชอบ

๒.๒.๒ หลักประกันเป็นบุคคล

กรณีการใช้บุคคลเป็นหลักประกัน มักมีปัญหาผู้ประกันไม่มีรายได้และทรัพย์สินเพียงพอชำระหนี้ ตามสัญญาประกัน โดยสืบทรัพย์สินไม่พบ และเงินเดือนไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี นอกจากนี้ภายหลังทำสัญญาประกันผู้ประกันย้ายไปปรับราชการที่อื่น โดยมีได้แจ้งศาล และหน่วยงานหรือต้นสังกัดไม่ให้ความร่วมมือในการแจ้งสถานที่ซึ่งผู้ประกันย้ายไปปรับราชการแห่งใหม่ ทำให้ยากต่อการติดตามผู้ประกันมาชำระหนี้หรือเจรจาหนี้ได้

๒.๓ ปัญหาการสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกัน

๒.๓.๑ การสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกัน โดยมีหนังสือขอตรวจสอบทางทะเบียนเช่น ที่ดิน ยานพาหนะ หรือบัญชีเงินฝากในธนาคาร มักได้รับแจ้งว่า ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ประกันได้

๒.๓.๒ การสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันแล้วพบว่ามียาเสพติดประเภทสังหาริมทรัพย์ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ซึ่งนายทะเบียนได้แจ้งให้ทราบ แต่เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวผู้ประกันได้มีการเคลื่อนย้าย และใช้ทรัพย์สินอยู่เป็นประจำ การเข้าไปตรวจสอบจึงทำได้ยากและเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยเฉพาะเท่านั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๕

๒.๓.๓ ทรัพย์สินที่เป็นของใช้ในครัวเรือนที่มีราคาไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท และเงินเดือนของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการ บังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๘๕ และมาตรา ๒๘๖ ทำให้การ บังคับคดีผู้ประกันที่ใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ไม่สามารถติดตามยึดทรัพย์ได้ทำให้รัฐได้รับความ เสียหาย

๒.๔ ปัญหาการเจรจาหนี้

เนื่องหลักเกณฑ์ในการงดหรือลดค่าปรับหรือการกำหนดเงื่อนไขวิธีการให้ ผู้ประกันปฏิบัติตามที่ศาลเห็นสมควรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ ของ ศาลเดียวกันหรือต่างศาลกัน ในกรณีผู้ประกันได้พยายามแก้ไขเยียวยาความเสียหายหรือบรรเทา ผลร้าย อย่างเหมาะสมแล้ว หรือได้ติดตามนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล หรือแจ้งเบาะแส ข้อมูล จนสามารถติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาล ได้ภายในกำหนดอายุความแห่งคดี หรือกรณี ศาลพิพากษายกฟ้องหรือรอการลงโทษ หรือกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยตายหรือกรณีอื่น ๆ ยังแตกต่างกัน ทำให้การบังคับคดีเกิดการล้าหลังและขาดมาตรฐานในการปฏิบัติร่วมกัน

๒.๕ ปัญหาระยะเวลาในการบังคับคดี

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว การบังคับคดีผู้ประกันจะต้องดำเนินการ ภายในระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่มิมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่ง มาตรา ๒๗๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่าย ชนะ(เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ได้ภายใน สิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง นั้น” เนื่องจากในคดีอาญาไม่มีกฎหมายกำหนดวิธีการในการดำเนินการบังคับคดีไว้โดยเฉพาะจึง ต้องนำหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดย อนุโลมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๕๘/ ๒๕๓๓ และ ๒๘๓๘/๒๕๓๗) ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการกำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ต้องร้องขอให้บังคับคดีภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มิมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งหมายถึงคำพิพากษา หรือคำสั่งอันถึงที่สุด และแยกเป็นรายเฉพาะจำเลยแต่ละคนว่าคนใดคดีถึงที่สุดเมื่อใด และการ บังคับคดีผู้ประกันนอกจากจะต้องดำเนินการภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำสั่งศาลให้ปรับผู้ประกันถึง

ที่สุดแล้วเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการตามวิธีการบังคับคดีตามขั้นตอนให้ครบถ้วนภายในกำหนด ๑๐ ปี ด้วย คือ

1. ต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี
2. ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบที่ศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว
3. ต้องแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา (ตามคำสั่งศาล) ถ้ามีผู้ประกันหลายคนต้องระบุว่าต้องการยึดทรัพย์สินของผู้ประกันคนใด

เกี่ยวกับเรื่องระยะเวลาในการบังคับคดีผู้ประกันดังกล่าวขณะนี้สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการหารือไปยังกรมบัญชีกลางเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีผู้ประกันตามสัญญาประกัน โดยสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นว่าวัตถุประสงค์หลักของสัญญาประกันคือการให้ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลตามกำหนดหรือตามคำสั่งศาล ส่วนที่สัญญาประกันกำหนดให้มีการชดเชยค่าปรับเมื่อผิดสัญญานั้นก็เพื่อเป็นมาตรการบังคับให้ผู้ประกันต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล โดยสัญญาประกันจะผูกพันผู้ประกันอยู่จนกว่าศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ผู้ประกันก็ยังคงมีหน้าที่ต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล จนกว่าจะพ้นอายุความคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง กำหนดให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับนี้ตามสัญญาประกันนั้น ก็เพื่อให้การบังคับคดีตามสัญญาประกันเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เพื่อช่วยเหลือพนักงานอัยการในการบังคับคดีผู้ประกันให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม ไม่ใช่อยู่ในฐานะที่เป็นคู่กรณีเหมือนกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแต่อย่างใด เนื่องจากภาระหน้าที่หลักในการบังคับคดียังเป็นของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ... (๘) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย หรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ” อันเป็นการกำหนดให้พนักงานอัยการยังคงมีอำนาจและหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานอัยการจึงยังคงมีหน้าที่ดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป โดยการนำวิธีการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามบทประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ ลักษณะ ๒ มาใช้กับการบังคับคดีผู้ประกันก็เป็นเพียงการนำมาใช้โดยอนุโลม ไม่สามารถนำวิธีการบังคับคดีดังกล่าวมาใช้ได้ทั้งหมดเพราะการบังคับคดีทาง

แพ่งมีวัตถุประสงค์ในการบังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่การบังคับคดีตามสัญญาประกันเป็นมาตรการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาดำเนินคดี จึงไม่อาจนำเอาวิธีการบังคับคดีทางแพ่ง ตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๕๐๓.๗/ว ๑๐๗ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๔ มาใช้กับเรื่องการบังคับคดีผู้ประกันได้

ทั้งนี้ หนี้ตามสัญญาประกันที่ผู้ประกันทำไว้ต่อศาลแยกได้เป็น ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ หนี้ประชน คือ การนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลตามกำหนดนัดหรือตามคำสั่งศาล ซึ่งหนี้ส่วนนี้จะต้องผูกพันอยู่นกว่าศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ผู้ประกันก็มีหน้าที่ต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลจนกว่าจะพ้นอายุความคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา

ส่วนที่ ๒ หนี้อุปกรณ์ คือ การชดใช้ค่าปรับหรือหนี้เงินที่ศาลมีคำสั่งปรับ ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงมิได้มุ่งที่จะเอาเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หากแต่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดสภาพบังคับแก่ผู้ประกันต้องดำเนินการชำระหนี้หลักโดยติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีมาส่งศาลเท่านั้น ดังนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว แม้จะมีการบังคับให้ผู้ประกันชดใช้ค่าปรับเสมือนหนึ่งเป็นหนี้ทางแพ่ง แต่การดำเนินการดังกล่าวเป็นเพียงมาตรการบังคับให้ผู้ประกันต้องติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงมิได้มุ่งที่จะเอาเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน จึงสามารถดำเนินการบังคับคดีกับผู้ประกันได้ตลอดอายุความคดีอาญา โดยผู้ประกันจะอ้างเอาระยะเวลาการบังคับคดี ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ มาเป็นประโยชน์แก่ตนเพื่อคัดค้านการบังคับคดีเหมือนดังหนี้ทางแพ่งทั่วไปหาได้ไม่ เพราะจะขัดต่อเจตนารมณ์ของการปล่อยชั่วคราวและวัตถุประสงค์ในการทำสัญญาประกัน แต่ถ้าอายุความคดีอาญาสิ้นสุดลงก่อนครบกำหนดระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน ก็เป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา ๑๑๕ ที่จะมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรให้บังคับคดีต่อไปได้จนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

อย่างไรก็ตามแนวทางการบังคับคดีผู้ประกันดังกล่าว ขณะนี้กรมบัญชีกลางยังไม่มี การตอบข้อหารือในกรณีดังกล่าวมายังสำนักงานศาลยุติธรรม หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมจึงต้องปฏิบัติตามแนวทางการบังคับคดีเดิมโดยอนุโลมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ไปก่อน

๒.๖ ปัญหาการบังคับคดีกรณีผู้ประกันล้มละลาย

๒.๖.๑ ปัญหาการตรวจสอบสถานะของผู้ประกัน

เมื่อศาลอนุญาตให้ผู้ประกันทำสัญญาประกันต่อศาล ต่อมาผู้ประกันถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือล้มละลายแล้วไม่มีการตรวจสอบในทันทีว่า ผู้ประกันถูกศาลมี

คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้วหรือไม่ และเมื่อใด ทำให้การบังคับคดีผู้ประกัน ในกรณีล้มละลายขาดประสิทธิภาพ ไม่อาจบังคับคดีได้โดยเร็วหรือไม่อาจบังคับคดีได้อีกต่อไป

๒.๖.๒ ปัญหาการเป็นเจ้าหนี้มีประกัน

กรณีผู้ประกันวางหลักทรัพย์เป็นประกันต่อศาล เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้วและศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในภายหลังและหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๖ แต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่า หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมดังกล่าวเป็นเจ้าหนี้ไม่มีประกัน เนื่องจากหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเพียงแต่ยึดถือหลักประกันไว้แต่มิได้มีสิทธิยึดหน่วงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๔๑ ซึ่งไม่ตรงกับความเห็นของสำนักงานศาลยุติธรรม ที่เห็นว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงเหนือทรัพย์หลักประกันจนกว่าผู้ประกันจะนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๖, ๑๑๘ ตราบใดที่ผู้ประกันยังไม่นำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งมอบศาลย่อมมีอำนาจยึดหน่วงหลักประกันนั้น ได้ตลอดและสามารถบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควร โดยมีต้องฟ้องและออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินนั้นได้ เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสถานะดีกว่าเจ้าหนี้มีประกันประเภทเจ้าหนี้จำนอง จำนำ และเจ้าหนี้บุริมสิทธิเสียอีก จึงถือได้ว่าหัวหน้าสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้มีประกันประเภทผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ หัวหน้าสำนักงานศาลยุติธรรม จึงเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วัน โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดอย่างเจ้าหนี้มีประกัน ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๕๖ (๒) หรือ (๓), ๕๑ แต่หากเกิดเหตุการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยทำให้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ทันภายในกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายให้หัวหน้าประจำสำนักงานประจำศาลยุติธรรมดำเนินการบังคับคดีเอาแก่หลักทรัพย์ของผู้ประกันต่อไป โดยไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินนั้น ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๕๕ ซึ่งในปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันยังไม่มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน การตีความว่าเป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่จึงมีความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรมกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานบังคับคดีกรณีผู้ประกันถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือล้มละลาย

๒.๗ ปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ การแบ่งแยกบทบาทอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในฐานะโจทก์ กับหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายังไม่ชัดเจนจำเป็นต้องประสานความร่วมมือต่อกัน

๒.๗.๒ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการสืบหาทรัพย์สินยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

๒.๘ ปัญหาระบบฐานข้อมูล

ระบบฐานข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกันและหลักประกันยังมีไม่เพียงพอทำให้การบังคับคดีผู้ประกันล่าช้า

๒.๙ ปัญหาการจำหน่ายหนี้สูญ

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่มั่นใจว่า ได้ดำเนินการครบขั้นตอนการจำหน่ายหนี้สูญตามระเบียบกฎหมาย จึงเกรงว่าจะต้องรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกัน

แนวทางแก้ไขและพัฒนากระบวนการบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีศาลอาญากรุงเทพใต้ มีดังนี้

๑. ด้านบุคลากร

๑.๑ ควรเสนอขอเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันให้เพียงพอ โดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันให้เป็นข้าราชการหรือพนักงานราชการหรือลูกจ้างประจำที่มีความชำนาญ และลดการโยกย้ายเพื่อให้ทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

๑.๒ ในส่วนของการสืบหาทรัพย์สิน ควรศึกษาถึงวิธีการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทนการใช้บุคลากรของรัฐ อาจประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องอัตราค่าจ้างและงบประมาณมากกว่า

๒. ด้านระบบการบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญา

๒.๑ ควรประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบให้ผู้ประกัน และประชาชนทั่วไปให้มีความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกันเมื่อผิดสัญญาประกัน ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องทราบ

๒.๒ ควรจัดระบบตรวจสอบคุณสมบัติและความประพฤติของผู้ประกันอาชีพที่ขึ้นทะเบียนต่อศาล โดยเคร่งครัด หากพบพฤติกรรมไม่เหมาะสมต้องลบชื่อออกจากทะเบียนก่อนครบกำหนด

๒.๓ ผู้พิพากษาผู้สั่งประกันต้องพิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับหรือคำแนะนำอย่างเคร่งครัด และพิจารณาหลักประกันโดยละเอียดรอบคอบ กรณีมีผู้สั่งประกันหลายคนในศาลเดียวกันต้องมีมาตรฐานเดียวกัน การใช้ดุลพินิจไม่ควรต่างกันมาก โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องครบถ้วน

๒.๔ กรณีหลักประกันเป็นที่ดิน ที่ดินเป็นหลักประกันควรจะต้องมีราคาสูงกว่ามาตรฐานหลักประกันโดยทั่วไป กรณีใช้ตำแหน่งเป็นประกันควรเคร่งครัดให้เฉพาะที่เป็นญาติพี่น้อง และผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น และต้องให้แสดงใบรับรองเงินเดือนล่าสุดที่แสดงถึงรายรับหลังจากหักภาระต่างๆ แล้ว และควรให้ผู้ขอประกันวางเงินสดบางส่วนตามสมควรด้วย

๒.๕ ควรมีตราประทับหรือหนังสือยินยอมของผู้ประกันให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ประกันจากสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน สหกรณ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

๒.๖ ควรแก้ไขกฎหมายให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินทางทะเบียน หรือบัญชีเงินฝากทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนได้รวมถึงการค้นทรัพย์สินภายในบ้าน และมีให้นำหลักการห้ามอายัดเงินเดือนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๕ และมาตรา ๒๘๖ มาใช้บังคับกรณีการบังคับคดีผู้ประกันด้วย

๒.๗ กรณีการบังคับคดีหลักประกันที่เป็นที่ดินที่มีการขายทอดตลาดหลายครั้ง และไม่มีผู้ใดซื้อทรัพย์ ควรทำข้อตกลงกับกระทรวงการคลังโดยการให้กระทรวงการคลังรับโอนทรัพย์สินที่ยึดได้ใช้หนี้ค่าปรับผู้ประกัน ทั้งนี้ควรออกกฎหมายรองรับในเรื่องของการรับโอนทรัพย์สินรวมถึงระยะเวลาในการที่เจ้าหน้าที่อื่นตามคำพิพากษาร้องขอเฉลี่ยเข้ามาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๐ ด้วย

๒.๘ สำนักงานศาลยุติธรรมควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการงดหรือลดค่าปรับให้ผู้ประกันในกรณีต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๒.๙ ควรเสนอแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดอายุความบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาไว้เป็นการเฉพาะให้ชัดเจนตามเจตนารมณ์ไม่ต้องนำเอาหลักเกณฑ์ระยะเวลาการบังคับคดี ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๗๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมอีกต่อไป

๒.๑๐ ในปัจจุบันหากยังไม่มีแก้ไขกฎหมาย การใช้หลักเกณฑ์การขยายระยะเวลาด้วยเหตุผลว่ามีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ ประกอบมาตรา ๒๗๑ เป็นการใช้อยู่นุโลมเท่านั้น ดังนั้นผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งให้ขยายระยะเวลาได้หรือไม่ จึงควรนำข้อมูลในส่วนของผู้รับมอบหมาย ได้ดำเนินการ

สืบทรัพย์สินไปแล้วหรือไม่เพียงใด และมีความตั้งใจโดยสุจริตเพียงใดมาประกอบการพิจารณาขยายระยะเวลาด้วย ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติผู้สุจริตที่เสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีหรือต้องรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๒.๑๑ ควรจัดระบบการตรวจสอบสถานะของผู้ประกันว่าถูกพิทักษ์ทรัพย์หรือเป็นบุคคลล้มละลายหรือไม่ ตั้งแต่ก่อนเสนอสัญญาประกันต่อศาล ตลอดจนจนถึงชั้นระหว่างอยู่ในสัญญาประกันจนถึงสิ้นสุดสัญญาประกันด้วย

๒.๑๒ ควรเสนอแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนว่า หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ทรงสิทธิยึดเหนี่ยวทรัพย์หลักประกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๑๑๘ ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช ๒๔๘๓ หรือไม่

๒.๑๓ ควรกำชับให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์จำหน่ายหนี้สูญโดยเคร่งครัดเพื่อจะได้ไม่ต้องรับผิดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยเมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมจะต้องดำเนินการบังคับคดีกับผู้ประกันทันทีให้เสร็จสิ้นก่อนครบกำหนดระยะเวลาบังคับคดี ๑๐ ปี หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งให้ความรับผิดตามสัญญาประกันหมดไปหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งให้ยุติการบังคับคดีเนื่องจากการบังคับคดีผู้ประกันได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว หรือจนกว่าจะครบหลักเกณฑ์ที่สามารถขออนุมัติจำหน่ายหนี้สูญต่อกระทรวงการคลังได้ โดยหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๕๐๓.๓/ว ๑๐๗ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๔ ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการแจ้งแนวทางปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/ว ๔๗๑ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

๒.๑๔ การแต่งตั้งคณะทำงานบังคับคดีเพื่อให้การดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันเป็นไปโดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดและเป็นแนวทางเดียวกันซึ่งนอกจากในระดับสำนักงานศาลยุติธรรมที่มีการแต่งตั้งคณะทำงานปรับปรุงคู่มือการบังคับคดีผู้ประกันคดีอาญา คณะทำงานพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันคดีอาญา คณะทำงานแก้ไขปัญหาการบังคับคดีผู้ประกัน (สายด่วนบังคับคดีผู้ประกัน) แล้วควรบังคับให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานบังคับคดีในระดับสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาคทุกภาคและในระดับศาลชั้นต้นทุกศาลโดยมีคณะทำงานดังนี้

๑. ระดับสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค อาจแต่งตั้งคณะทำงานขึ้น โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

อธิบดีผู้พิพากษาภาค	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
รองอธิบดีผู้พิพากษาภาค	ที่ปรึกษาคณะทำงาน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานอธิบดีฯ	ประธานคณะทำงาน
ผู้อำนวยการ	คณะทำงาน/เลขานุการ
หัวหน้ากลุ่ม/ฝ่าย	คณะทำงาน/ผู้ช่วยเลขานุการ
หัวหน้ากลุ่ม/ฝ่าย/งานประชาสัมพันธ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ควบคุม ดูแล ให้คำปรึกษาและพิจารณาปัญหาข้อขัดข้องและแนวทางแก้ไขในการบังคับคดีผู้ประกัน เพื่อให้เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้มีหน้าที่ดังนี้

รวบรวม จัดเก็บข้อมูลการบังคับคดี

ลงสารบบคดีผู้ประกันผิดสัญญา

ติดตามและรายงานผลการบังคับคดี โดยประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานบังคับคดีประจำจังหวัด สำนักงานที่ดิน เป็นต้น ลงในสำนวนการบังคับคดีฯ

๒. ระดับศาลแต่ละศาล อาจแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นโดยอาจมีองค์ประกอบดังนี้

อธิบดีผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
ผู้พิพากษา/ผู้อำนวยการ	ประธานคณะทำงาน
หัวหน้ากลุ่ม/ฝ่ายที่ผู้อำนวยการมอบหมาย	คณะทำงาน
หัวหน้ากลุ่ม/ฝ่าย/งานประชาสัมพันธ์	เลขานุการคณะทำงาน

ให้คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ควบคุม ดูแล ให้คำปรึกษาและพิจารณาปัญหาข้อขัดข้องและแนวทางแก้ไขในการบังคับคดีผู้ประกัน เพื่อให้เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้มีหน้าที่ดังนี้

รวบรวม จัดเก็บข้อมูลการบังคับคดี

ลงสารบบคดีผู้ประกันผิดสัญญา

ติดตามและรายงานผลการบังคับคดี โดยประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานบังคับคดีประจำจังหวัด สำนักงานที่ดิน เป็นต้น ลงในสำนวนการบังคับคดี

๓. ด้านนโยบาย

๓.๑ สำนักงานศาลยุติธรรมควรประสานความร่วมมือกับสำนักงานอัยการสูงสุด และกรมบังคับคดีในการร่วมกันตกลงกำหนดบทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการในฐานะโจทก์และหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาให้ชัดเจน

๓.๒ สำนักงานศาลยุติธรรมควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกันและหลักประกัน และจัดการเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกัน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการสร้างกลไกการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกัน

๓.๓ ควรกำหนดให้การพัฒนากระบวนการบังคับคดีผู้ประกันคดีอาญาเป็นเป้าประสงค์หลักในแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม

๓.๔ ควรตั้งหน่วยงานบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาในสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลทุกภาคและในสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการบังคับคดีผู้ประกันทั่วประเทศ

๓.๕ สำนักงานศาลยุติธรรมควรทำความเข้าใจกับกระทรวงการคลังเพื่อขอเงินค่าปรับผู้ประกันที่บังคับคดีได้ส่วนหนึ่งมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบังคับค่าปรับผู้ประกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๖ ควรประสานความร่วมมือกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เร่งจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีประกันมาดำเนินคดีให้ได้โดยเร็ว

๓.๗ ควรจัดอบรมหลักสูตรการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาแก่ผู้พิพากษาและข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นหลักสูตรบังคับ

๓.๘ สำนักงานศาลยุติธรรมควรนำแนวปฏิบัติในการบังคับคดีผู้ประกันไปขยายผลเพื่อแก้ไขเบบบกฎหมายไปปรับใช้กับการบังคับค่าปรับจำเลยที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับแล้วยังไม่ชำระค่าปรับและไม่ได้ถูกกักขังแทนค่าปรับด้วย อันเป็นการทำให้รัฐได้รับชำระหนี้จากการบังคับคดีเพิ่มมากขึ้น

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย ทั้งด้วยวิธีการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง คำพิพากษาศาลฎีกา ตำรา คู่มือ ข้อมูล สถิติ และแนวทางปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรมและศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รองประธานศาลฎีกา เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อธิบดีอัยการสำนักงานการบังคับคดี และอธิบดีกรมบังคับคดี ตลอดจนการสังเกตของผู้วิจัยและคณะทำงานบังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ พบว่าการดำเนินงานของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ แม้ว่าจะสามารถดำเนินการได้ผลในระดับหนึ่งแล้วแต่ก็ยังปรากฏปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันหลายประการทั้งในส่วนของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกปัญหา แนวทางแก้ไข และพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ โดยสรุปได้ดังนี้

ปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

๑. ปัญหาด้านบุคลากร

๑.๑ อัตรากำลัง

ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ ไม่มีกรอบอัตรากำลังผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน จึงต้องออกคำสั่งให้ผู้พิพากษาซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นอยู่แล้วมาช่วยปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน ส่วนเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันมีไม่เพียงพอกับปริมาณงาน

๑.๒ ความรู้ ความชำนาญและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ มีนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนบังคับคดีผู้ประกันเป็นเพียงลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งมีอายุน้อย ขอมประสงค์ต่อความเจริญก้าวหน้าและ

ความมั่นคงของอาชีพ ทั้งขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่บังคับคดีซึ่งเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น หากได้รับการบรรจุให้ทำงานในตำแหน่งประจำ หรือเป็นพนักงานของรัฐ ข้าราชการหรือองค์กรอื่นที่มีความมั่นคงและรายได้สูงขึ้น ก็จะขอยกย้าย หรือลาออกไปปฏิบัติหน้าที่อื่นจำเป็นต้องเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใหม่จึงขาดเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ ความชำนาญและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่

๒. ปัญหาด้านระบบการบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญา

๒.๑ ปัญหาผู้ประกัน

๒.๑.๑ ผู้ประกันขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตาม สัญญาประกัน ผู้ประกันบางรายถูกบุคคลภายนอกหลอกลวงให้ทำหนังสือมอบอำนาจให้เป็น ผู้ประกันโดยไม่เป็นความจริง

๒.๑.๒ ผู้ประกันอาชีพแสวงหาโอกาสเข้ามาทำสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือ จำเลยโดยการเอาเปรียบเรียกค่าตอบแทนในอัตราสูง และไม่สามารถบังคับหลักประกันได้

๒.๒ ปัญหาหลักประกัน

๒.๒.๑ หลักประกันเป็นอสังหาริมทรัพย์

หลักประกันที่เป็นอสังหาริมทรัพย์โดยเฉพาะที่ดิน มักมีปัญหาราคา ประเมินที่ดินบางพื้นที่สูงเกินไปจากราคาจริง ทำให้มีปัญหาในการบังคับหลักประกันแล้วได้เงินไม่ เพียงพอตามสัญญาประกัน และผู้ประกันจัดเตรียมเอกสารประกอบไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดปัญหาใน การสืบหาทรัพย์สินหลักประกัน เกิดความล่าช้าและต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทั้งยังมีปัญหาการบังคับ หลักประกันโดยไม่สามารถขายทอดตลาดได้ หรือขายได้ในราคาต่ำ

๒.๒.๒ หลักประกันเป็นบุคคล

กรณีการใช้บุคคลเป็นหลักประกัน มักมีปัญหาผู้ประกันไม่มีรายได้ และทรัพย์สินเพียงพอชำระหนี้ ตามสัญญาประกัน โดยสืบทรัพย์สินไม่พบ และเงินเดือนไม่อยู่ในความ รับผิดชอบแห่งการบังคับคดี นอกจากนี้ภายหลังทำสัญญาประกันผู้ประกันย้ายไปรับราชการที่อื่นโดย มิได้แจ้งศาล และหน่วยงานหรือต้นสังกัด ทำให้ยากต่อการติดตามผู้ประกันมาชำระหนี้หรือเจรจา หนี้ได้

๒.๓ ปัญหาการสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกัน

๒.๓.๑ การสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกัน โดยมีหนังสือขอตรวจสอบทาง ทะเบียน มักได้รับแจ้งว่า ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ประกันได้

๒.๓.๒ การสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันแล้วพบว่ามิมีทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ แต่เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวผู้ประกันได้มีการเคลื่อนย้าย และใช้ทรัพย์สินอยู่เป็นประจำ การเข้าไปตรวจสอบจึงทำได้ยากและเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยเฉพาะเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๕

๒.๓.๓ ทรัพย์สินที่เป็นของใช้ในครัวเรือนที่มีราคาไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท และเงินเดือนของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๘๕ และมาตรา ๒๘๖ ทำให้การบังคับคดีผู้ประกันที่ใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ไม่สามารถติดตามยึดทรัพย์สินได้

๒.๔ ปัญหาการเจรจาหนี้

เนื่องหลักเกณฑ์ในการงดหรือลดค่าปรับหรือการกำหนดเงื่อนไขวิธีการให้ผู้ประกันปฏิบัติตามที่ศาลเห็นสมควรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ ของศาลเดียวกันหรือต่างศาลกัน ยังแตกต่างกัน ทำให้การบังคับคดีเกิดการถกเถียงและขาดมาตรฐานในการปฏิบัติร่วมกัน

๒.๕ ปัญหาระยะเวลาในการบังคับคดี

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว การบังคับคดีผู้ประกันจะต้องดำเนินการภายในระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่มิคำพิพากษาหรือคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๗๑ เนื่องจากในคดีอาญาไม่มีกฎหมายกำหนดวิธีการในการดำเนินการบังคับคดีไว้ โดยเฉพาะจึงต้องนำหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๕๘/๒๕๓๓ และ ๒๘๓๘/๒๕๓๗) แต่การนับระยะเวลาในการบังคับคดีดังกล่าวอาจจะขัดต่อเจตนารมณ์ของการปล่อยชั่วคราวและวัตถุประสงค์ในการทำสัญญาประกัน

๒.๖ ปัญหาการบังคับคดีกรณีผู้ประกันล้มละลาย

๒.๖.๑ ปัญหาการตรวจสอบสถานะของผู้ประกัน

เมื่อศาลอนุญาตให้ผู้ประกันทำสัญญาประกันต่อศาล ต่อมาผู้ประกันถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือล้มละลายแล้วไม่มีการตรวจสอบในทันทีว่า ผู้ประกันถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้วหรือไม่ และเมื่อใด ทำให้การบังคับคดีผู้ประกัน ในกรณีล้มละลายขาดประสิทธิภาพ

๒.๖.๒ ปัญหาการเป็นเจ้าหนี้มีประกัน

การตีความว่าหัวหน้าสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช ๒๔๘๓ หรือไม่ มีความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างสำนักงาน

ศาลยุติธรรมกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จึงเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานบังคับคดีผู้ประกันถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือล้มละลาย

๒.๗ ปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ การแบ่งแยกบทบาทอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในฐานะโจทก์กับหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายังไม่ชัดเจน จำเป็นต้องประสานความร่วมมือต่อกัน

๒.๗.๒ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการสืบหาทรัพย์สินยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

๒.๘ ปัญหาระบบฐานข้อมูล

ระบบฐานข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกันและหลักประกันยังมีไม่เพียงพอทำให้การบังคับคดีผู้ประกันล่าช้า

๒.๙ ปัญหาการจำหน่ายหนี้สูญ

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่มั่นใจว่า ได้ดำเนินการครบขั้นตอนการจำหน่ายหนี้สูญตามระเบียบกฎหมาย จึงเกรงว่าจะต้องรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกัน

ข้อเสนอแนะ

แนวทางแก้ไขและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีศาลอาญากรุงเทพใต้ มีดังนี้

๑. ด้านบุคลากร

๑.๑ ควรเสนอขอเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันให้เพียงพอ โดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันให้เป็นข้าราชการหรือพนักงานราชการหรือลูกจ้างประจำที่มีความชำนาญ และลดการโยกย้ายเพื่อให้งานได้อย่างต่อเนื่อง

๑.๒ ในส่วนของการสืบหาทรัพย์สิน ควรศึกษาถึงวิธีการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทนการใช้บุคลากรของรัฐ อาจประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องอัตราค่าจ้างและงบประมาณมากกว่า

๒. ด้านระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา

๒.๑ ควรประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบให้ผู้ประกัน และประชาชนทั่วไปให้มีความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกัน

๒.๒ ควรจัดระบบตรวจสอบคุณสมบัติและความประพฤติของผู้ประกันอาชีพที่ขึ้นทะเบียนต่อศาล โดยเคร่งครัด หากพฤติการณ์ไม่เหมาะสมต้องลบชื่อออกจากทะเบียนก่อนครบกำหนด

๒.๓ ผู้พิพากษาผู้สั่งประกันต้องพิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับหรือคำแนะนำอย่างเคร่งครัด มีมาตรฐานเดียวกัน โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องครบถ้วน

๒.๔ กรณีที่ดินเป็นหลักประกันควรจะต้องมีราคาสูงกว่ามาตรฐานหลักประกันโดยทั่วไป กรณีใช้ตำแหน่งเป็นประกันควรเคร่งครัดให้เฉพาะที่เป็นญาติพี่น้อง และผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น และต้องให้แสดงใบรับรองเงินเดือนล่าสุดที่แสดงถึงรายรับหลังจากหักภาระต่างๆ แล้ว และควรให้ผู้ขอประกันวางเงินสดบางส่วนตามสมควรด้วย

๒.๕ ควรมีตราประทับหรือหนังสือยินยอมของผู้ประกันให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ประกันจากสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน สหกรณ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

๒.๖ ควรแก้ไขกฎหมายให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินทางทะเบียน หรือบัญชีเงินฝากทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนได้รวมถึงการค้นทรัพย์สินภายในบ้าน และมีให้นำหลักการห้ามอายัดเงินเดือนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๕ และมาตรา ๒๘๖ มาใช้บังคับกรณีการบังคับคดีผู้ประกันด้วย

๒.๗ กรณีการบังคับคดีหลักประกันที่เป็นที่ดินที่มีการขายทอดตลาดหลายครั้ง และไม่มีผู้ใดซื้อทรัพย์ ควรทำข้อตกลงกับกระทรวงการคลัง โดยการให้กระทรวงการคลังรับโอนทรัพย์สินที่ยึดได้ใช้หนี้ค่าปรับผู้ประกัน

๒.๘ สำนักงานศาลยุติธรรมควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการงดหรือลดค่าปรับให้ผู้ประกันในกรณีต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๒.๙ ควรเสนอแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดอายุความบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาไว้เป็นการเฉพาะให้ชัดเจนตามเจตนารมณ์ไม่ต้องนำเอาหลักเกณฑ์ระยะเวลาการบังคับคดี ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมอีกต่อไป

๒.๑๐ ควรนำข้อมูลในส่วน of เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้ดำเนินการสืบทรัพย์ไปแล้วหรือไม่เพียงใด และมีความตั้งใจ โดยสุจริตเพียงใดมาประกอบการพิจารณาขยายระยะเวลาการบังคับคดีด้วย ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติผู้สุจริตที่เสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีหรือต้องรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๒.๑๑ ควรจัดระบบการตรวจสอบสถานะของผู้ประกันว่าถูกพิทักษ์ทรัพย์หรือเป็นบุคคลล้มละลายหรือไม่ ตั้งแต่ชั้นก่อนเสนอสัญญาประกันต่อศาล ระหว่างอยู่ในสัญญาประกัน จนถึงสิ้นสุดสัญญาประกันด้วย

๒.๑๒ ควรเสนอแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนว่า หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช ๒๔๘๓ หรือไม่

๒.๑๓ ควรกำชับให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์จำหน่ายหนี้สูญ โดยเคร่งครัดตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๕๐๓.๗/ว ๑๐๗ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๔ ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการแจ้งแนวทางปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/ว ๔๗๑ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

๒.๑๔ ควรบังคับให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานบังคับคดีในระดับสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาคทุกภาคและในระดับศาลชั้นต้นทุกศาล เพื่อให้การบังคับคดีผู้ประกันเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายกำหนดและเป็นแนวทางเดียวกัน

๓. ด้านนโยบาย

๓.๑ สำนักงานศาลยุติธรรมควรประสานความร่วมมือกับสำนักงานอัยการสูงสุด และกรมบังคับคดีในการร่วมกันตกลงกำหนดบทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการในฐานะโจทก์และหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม ในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาให้ชัดเจน

๓.๒ สำนักงานศาลยุติธรรมควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการพื้นฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกันและหลักประกัน และจัดการเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกัน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๓.๓ ควรกำหนดให้การพัฒนากระบวนการบังคับคดีผู้ประกันคดีอาญาเป็นเป้าประสงค์หลักในแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม

๓.๔ ควรตั้งหน่วยงานบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญาในสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาคทุกภาคและในสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการบังคับคดีผู้ประกันทั่วประเทศ

๓.๕ สำนักงานศาลยุติธรรมควรทำความตกลงกับกระทรวงการคลังเพื่อขอเงินค่าปรับผู้ประกันที่บังคับคดีได้ส่วนหนึ่งมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบังคับค่าปรับผู้ประกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๖ ควรประสานความร่วมมือกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เร่งจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีประกันมาดำเนินคดีให้ได้โดยเร็ว

๓.๗ ควรจัดอบรมหลักสูตรการบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญาแก่ผู้พิพากษาและข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นหลักสูตรบังคับ

๓.๘ สำนักงานศาลยุติธรรมควรนำแนวปฏิบัติในการบังคับคดีผู้ประกันไปขยายผลเพื่อแก้ไขเบียดกฎหมายไปปรับใช้กับการบังคับค่าปรับจำเลยที่ถูศาลพิพากษาลงโทษปรับแล้ว ยังไม่ชำระค่าปรับและไม่ได้ถูกกักขังแทนค่าปรับด้วย อันเป็นการทำให้รัฐได้รับชำระหนี้จากการบังคับคดีเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาในเรื่อง แนวทางพัฒนาการบังคับคดีเกี่ยวกับค่าปรับจำเลยในคดีอาญา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

การพัฒนากระบวนการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพ . กรุงเทพฯ ม.ป.ท.

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปล่อยชั่วคราว, สำนักประธานศาลฎีกา. คู่มือการปล่อยชั่วคราว.

กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งเรืองศิลป์การพิมพ์, ๒๕๔๕.

โครงการพัฒนาระบบงานกฎหมายหลักสูตร, การพัฒนานิติกระบวนคดี (พ.ต.ก.) รุ่น ๑. การบังคับคดีนายประกัน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

ธีระพล อรุณะกสิกร และคนอื่น ๆ. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ : วิมลธรรม, ๒๕๕๑.

พิชัย นิลทองคำ. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. กรุงเทพฯ : อททยา มิถิณเนียม จำกัด, ๒๕๕๑.

เผ่าพันธุ์ ชอบน้ำตาล และ สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๕๑.

เผ่าพันธุ์ ชอบน้ำตาล และ สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๑. กรุงเทพฯ : เจริญราชการพิมพ์, ๒๕๕๕.

ศาลยุติธรรม, สำนักงาน. คู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา เล่ม ๑(แนวปฏิบัติ). กรุงเทพฯ : สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, ๒๕๕๕.

ศาลยุติธรรม, สำนักงาน. คู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา เล่ม ๒(กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หนังสือเวียน และอื่น ๆ). กรุงเทพฯ : สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, ๒๕๕๕.

ศาลยุติธรรม, สำนักงาน. คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ เล่มที่ ๑. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๕.

ศาลอาญาธนบุรี. เอกสารประกอบการสัมมนาเปิดศูนย์บังคับคดีแพ่ง (นายประกัน). ศูนย์สารสนเทศหมายจับ และกลุ่มงานบังคับคดีอาญา, ๒๕๕๕.

สมชัย ทีฆาอุดมกร. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๑ – ภาค ๒. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พลสยามพรีนติ้ง (ประเทศไทย), ๒๕๔๗.

สมพร พรหมหิตาธร และคนอื่น ๆ. การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย. กรุงเทพฯ : วิศิษฐ์สรอรรถ,

๒๕๔๒

สำนักกฎหมายและวิชาการ, สำนักงานศาลยุติธรรม. คู่มือการปล่อยชั่วคราว. กรุงเทพฯ : สำนัก

กฎหมายและวิชาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๔๕.

สุพิศ ปราณีตพลกรัง และ อำนาจ เจดน์เจริญรักษ์. การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย. กรุงเทพฯ :

ม.ป.ท., ๒๕๔๒.

สุรัตน์ ศรีอนุพันธ์. คู่มือฝึกอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาหัวหน้าศาล เรื่อง การปล่อยชั่วคราว.

กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ๒๕๓๒.

อดุลย์ ชันทอง. แนวทางการบังคับคดีตามสัญญาประกันคดีอาญา. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาล

ยุติธรรม, ๒๕๕๖.

เอื้อน ขุนแก้ว. กฎหมายล้มละลาย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. , ๒๕๕๖.

รายงานการวิจัย

ธราธิป นิรมลไพสิฐ. “การพัฒนาระบบงานปล่อยชั่วคราวในศาลแขวงคูสิต”. หลักสูตรผู้พิพากษา

ผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๑๐ สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการ, ศาลยุติธรรม

สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๕.

บรรหาญ จงเจริญประเสริฐ. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบังคับคดียาประกันที่ผิด

สัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา”. รายงานการวิจัยหลักสูตรผู้บริหาร

กระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ ๗ วิทยาลัยการยุติธรรม, สำนักงานศาล

ยุติธรรม, ๒๕๔๗.

ภาคผนวก

ผนวก ก
การปล่อยชั่วคราว

**แนวทางปฏิบัติศาลอาญากรุงเทพใต้
ว่าด้วยการขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
พ.ศ.๒๕๕๒**

.....

โดยที่ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ ประกอบกับระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๘ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเรียกประกันหรือหลักประกันขึ้นใหม่ และให้ศาลกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับ

อาศัยอำนาจตามข้อ ๕ และข้อ ๑๑ แห่งระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๘ ศาลอาญากรุงเทพใต้จึงเห็นสมควรออกแนวทางปฏิบัติศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยการขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ.๒๕๕๒ ไว้ดังนี้

ข้อ ๑. ให้ยกเลิก

(๑) ข้อกำหนดศาลอาญากรุงเทพใต้ เรื่อง การปฏิบัติตนของนายประกันอาชีพและนายหน้านายประกันอาชีพ พ.ศ.๒๕๔๔

(๒) แนวทางปฏิบัติศาลอาญากรุงเทพใต้ ว่าด้วยการจัดระเบียบนายประกันอาชีพแลนายหน้านายประกันอาชีพ พ.ศ.๒๕๔๖

ข้อ ๒. ให้กำหนดวิธีการในการควบคุมดูแลการขอให้ปล่อยชั่วคราวมิให้เกิดพฤติกรรมในทางมิชอบหรือเอาเปรียบประชาชน ดังนี้

๒.๑ นายประกันอาชีพ หมายถึง ผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวพันฉันญาติหรือเพื่อนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยและมีหลักทรัพย์เป็นของตนเองหรือเป็นของผู้อื่นแล้วนำหลักทรัพย์ดังกล่าวมาเป็นหลักประกัน

๒.๒ นายประกันอาชีพจะต้องให้ประวัติและรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติพร้อมทั้งส่งเอกสารหลักฐานให้ไว้กับศาลอาญากรุงเทพใต้ ดังนี้

- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของตนเองและคู่สมรส (ถ้ามี)
- สำเนาทะเบียนบ้านของตนเองและคู่สมรส (ถ้ามี)
- สำเนาใบสำคัญการสมรส สำเนาใบหย่า สำเนาใบมรณะบัตรของคู่สมรส (ถ้ามี)
- รูปถ่ายขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๑ รูป

/ข้อ ๓. นายประกัน...

ข้อ ๓. นายประกันอาชีพจะต้องไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

๓.๑ เรียกค่าตอบแทน หรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลย จากการใช้หลักทรัพย์ที่ตนจัดหาเป็นหลักประกันสูงเกิน ไปจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลย

๓.๒ เรียกค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นใด เช่น ค่าเช่าหลักทรัพย์ ค่าใช้จ่ายไว้ล่วงหน้าเป็นการตอบแทนในการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต่อมาเมื่อศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว กลับไม่คืนค่าเช่าหลักทรัพย์หรือตอบแทนแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลย

๓.๓ ทราบแล้วว่าคดีบางคดีไม่มีทางที่ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แต่ยังรับดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยโดยไม่บอกหรือแจ้งข้อเท็จจริงให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลย ต่อมาเมื่อศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวก็กลับนำคำสั่งศาลดังกล่าวไปเรียกค่าป่วยการหรือค่าเสียเวลาจากผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลย

๓.๔ ขอลอนสัญญาประกันโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือจงใจกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัด จนศาลมีคำสั่งปรับนายประกัน จากนั้นรับนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลเพื่อขอลดค่าปรับและใช้เป็นเหตุอ้างขอลอนสัญญาประกันเพื่อให้ตนพ้นจากการเป็นผู้ประกันรายนั้นทั้งที่ตนได้รับค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นใดเพียงพอแล้ว

๓.๕ ประพฤติตนไม่เหมาะสม เช่น ชักชวนหรือหลอกลวงให้บุคคลอื่นเอาหลักทรัพย์มาเป็นหลักประกันต่อศาล ต่อมาเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัดจนศาลมีคำสั่งปรับนายประกันกลับไม่รับผิดชอบต่อบุคคลนั้นจนเป็นเหตุให้ศาลต้องบังคับคดีนายประกัน

๓.๖ กระทำการฉ้อฉล หรือการใด ๆ ให้ศาลหลงผิดเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักประกัน หรือปิดบังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหลักประกัน

๓.๗ นำเอกสารปลอมหรือจัดทำเอกสารเท็จมาใช้เป็นหลักฐานในการขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ข้อ ๔. นายประกันอาชีพต้องช่วยเขียนคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และต้องไม่แนะนำทนายความที่เป็นพวกของตนให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการเรียกค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการขอให้ปล่อยชั่วคราว

ข้อ ๕. นายประกันอาชีพต้องไม่ขอคัดส่งเอกสารโดยไม่จำเป็น และในกรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจส่งเอกสารเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้ว จะต้องรับนำเอกสารที่คัดส่งไว้มาส่งต่อศาลโดยเร็วและภายในเวลาที่ศาลกำหนด

/ข้อ ๖. นายประกัน...

ข้อ ๖. นายประกันอาชีพจะต้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยตนเองและต้องอยู่รอฟังคำสั่งศาล

ข้อ ๗. นายประกันอาชีพจะต้องไม่ใช่หลักประกันพ่วงกับคดีอื่น เว้นแต่ขอใช้ในคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นบุคคลเดียวกัน และต้องไม่ขอเปลี่ยนหลักประกัน โดยไม่จำเป็น ในกรณีมีเหตุจำเป็นศาลจะอนุญาตให้เปลี่ยนหลักประกันได้ไม่เกินกว่า ๑ ครั้งต่อสำนวน

ข้อ ๘. การขอปล่อยชั่วคราวโดยบุคคลอื่นขอใช้โฉนดที่ดิน, หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ หรือ น.ส.๓ ก.) กรรมสิทธิ์ห้องชุด เป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย หลักประกันดังกล่าวจะต้อง

๘.๑ อยู่ในกรุงเทพมหานครหรือในเขตปริมณฑลและมีราคาประเมินสูงกว่าอัตราประกันที่ศาลกำหนดไว้ร้อยละ ๓๐

๘.๒ อยู่นอกเขตปริมณฑลและมีราคาประเมินสูงกว่าอัตราประกันที่ศาลกำหนดไว้ร้อยละ ๔๐

๘.๓ มีทางเข้า-ออกหรือติดทางสาธารณะ และต้องจัดทำแผนที่ทางไปที่ดินให้ชัดเจน อ่านง่ายและถูกต้องตามความเป็นจริงพร้อมทั้งแนบภาพถ่ายสภาพที่ดินในปัจจุบัน เพื่อให้ศาลใช้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของหลักประกัน

ข้อ ๙. การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน ผู้ร้องขอประกันจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภรรยา ญาติพี่น้องใกล้ชิด ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติและต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินโดยละเอียด

ข้อ ๑๐ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ศาล ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราว เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือพนักงานทำความสะอาดประจำศาลทำตนเป็นนายหน้าในการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้แก่นายประกันอาชีพ

ข้อ ๑๑. ผู้ที่ขัดขัดจีนไม่ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติข้างต้นนี้ ให้ถือว่าจงใจกระทำความผิดร้ายแรงในบริเวณศาล และอาจถูกดำเนินคดีฐานละเมิดอำนาจศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ ซึ่งจะถูกลงโทษให้ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา ๓๓

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

รับรองสำเนาถูกต้อง

(นางทิภาพร กุลโชครังสรรค์)

สุรศักดิ์ คีรีวิเชียร

(นายสุรศักดิ์ คีรีวิเชียร)

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้

- สำเนา -

แนวปฏิบัติของศาลอาญากรุงเทพใต้
เกี่ยวกับการขอลปล่อยชั่วคราว โดยนายประกันอาชีพ

ด้วยปัจจุบันมีผู้ประกันอาชีพเป็นนายประกันเพิ่มมากขึ้นและปรากฏว่ามีนายประกันอาชีพบางรายประพฤติตนไม่เหมาะสม เช่น ใช้เอกสารปลอมในการร้องขอลปล่อยชั่วคราวหรือเรียกค่าตอบแทนสูงเกินสมควร ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยและส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของนายประกันอาชีพโดยรวม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมดูแลการปฏิบัติตนของนายประกันอาชีพให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเพื่อให้ประชาชนที่ไม่มีหลักประกันได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยนายประกันอาชีพ ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๑ นายประกันอาชีพ หมายถึง บุคคลซึ่งยื่นคำร้องขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยการวางหลักทรัพย์ของตนเองเป็นหลักประกัน โดยคิดค่าตอบแทนจากการให้ใช้หลักทรัพย์นั้น

ผู้ที่ไม่ได้เป็นนายประกันอาชีพอาจใช้หลักทรัพย์ของตนเองเป็นหลักประกันในการร้องขอลปล่อยชั่วคราวได้ก็แต่เฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นญาติพี่น้องหรือที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้องซึ่งน่าเชื่อถือได้ว่าบุคคลนั้นสามารถติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยให้มาศาลตามกำหนดนัดได้

ข้อ ๒ นายประกันอาชีพต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี และไม่เกิน ๗๐ ปีบริบูรณ์
- (๒) มีสัญชาติไทย
- (๓) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย
- (๔) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรืออยู่ระหว่างการพิคสัญญญาประกันหรือการถูกบังคับคดี เว้นแต่อยู่ระหว่างการผ่อนชำระค่าปรับ
- (๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๖) ไม่เคยถูกลงโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาล

หมวด ๒

การแสดงความจำนงขอเป็นนายประกันอาชีพ

ข้อ ๓ ผู้ที่ประสงค์จะเป็นนายประกันอาชีพให้ยื่นหนังสือแสดงความจำนงโดยแจ้งข้อมูลของตนเองรวมทั้งรายละเอียดของหลักทรัพย์ที่จะใช้เป็นหลักประกันต่อผู้อำนวยการสำนักอำนาจการประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ ตามแบบท้ายแนบปฏิบัตินี้

หลักฐานที่ต้องยื่นพร้อมหนังสือแสดงความจำนงตามวรรคหนึ่ง ได้แก่

- (๑) รูปถ่ายขนาด ๒ นิ้ว (ถ่ายไว้ไม่เกิน ๑ เดือน) จำนวน ๒ รูป
- (๒) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของตนเองและคู่สมรส
- (๓) สำเนาทะเบียนบ้านของตนเองและคู่สมรส
- (๔) สำเนาหนังสือสำคัญการสมรสและหนังสือยินยอมคู่สมรสที่ให้ทำสัญญาประกันหรือสำเนาใบหย่า หรือใบมรณบัตรของคู่สมรส
- (๕) แผนที่แสดงที่ตั้งของบ้านที่อยู่อาศัย
- (๖) หลักทรัพย์หรือเอกสารแสดงสิทธิในหลักทรัพย์ที่จะใช้เป็นหลักประกัน
- (๗) หนังสือรับรองราคาประเมินหลักทรัพย์
- (๘) แผนที่แสดงที่ตั้งของหลักทรัพย์และถ้าหลักทรัพย์นั้นเป็นที่ดิน ซึ่งมีสิ่งปลูกสร้างให้แสดงแผนผังของสิ่งปลูกสร้างนั้นด้วย

ภายหลังจากที่ได้ยื่นหนังสือแสดงความจำนงตามวรรคหนึ่ง หากนายประกันอาชีพประสงค์จะเพิ่มเติมหลักทรัพย์ที่ใช้เป็นหลักประกัน ให้ยื่นหนังสือแสดงรายละเอียดของหลักทรัพย์เพิ่มเติมพร้อมหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓ (๖) (๗) และ (๘) ต่อผู้อำนวยการสำนักอำนาจการประจำศาลอาญากรุงเทพใต้

ข้อ ๔ ให้ผู้อำนวยการสำนักอำนาจการประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ ตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานที่ผู้ยื่นความจำนงเสนอมาตาม ข้อ ๓ รวมทั้งหลักทรัพย์ที่จะใช้เป็นหลักประกัน โดยสอบถามไปยังศาลและหน่วยงานอื่นที่เห็นว่าอาจให้ข้อมูลได้ แล้วทำความเห็นเสนอต่ออธิบดีผู้พิพากษาหรือรองอธิบดีผู้พิพากษาที่ได้รับมอบหมาย

ถ้าผู้ยื่นความจำนงมีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ หรือเป็นผู้อยู่ในต่างจังหวัดซึ่งยากแก่การนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลตามกำหนดนัด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหลักทรัพย์ที่ใช้เป็นหลักประกันนั้นเมื่อถูกบังคับคดีแล้วจะยากแก่การขายทอดตลาดหรือขายได้ต่ำกว่าราคาประเมิน ศาลอาจถือว่าบุคคลดังกล่าวหรือหลักประกันนั้นไม่น่าเชื่อถือในการขอลปล่อยชั่วคราว

ข้อ ๕ ให้ผู้อำนวยการสำนักอำนาจการประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ จัดทำบัญชีรายชื่อ นายประกันอาชีพและรายละเอียดของหลักทรัพย์ที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไว้เพื่อตรวจสอบเมื่อมีการ ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

นายประกันอาชีพจะใช้หลักทรัพย์นอกเหนือจากที่ได้แจ้งจำนงไว้ตามข้อ ๓ หรือ หลักทรัพย์ที่ไม่ผ่านการตรวจสอบตามข้อ ๔ เป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวไม่ได้ เว้นแต่ หลักทรัพย์นั้นเป็นเงินสดหรือมีคำสั่งของศาลเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๖ การติดต่อและการส่งเอกสารให้แก่ นายประกันอาชีพอาจกระทำโดยทางโทรศัพท์ SMS ไปรษณีย์ หรือ โทรสาร ไปยังที่อยู่อาศัยตามที่ได้แจ้งไว้ต่อศาล ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ นายประกันอาชีพต้องแจ้งให้ผู้อำนวยการสำนักอำนาจการประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ทราบ โดยทันที

หมวดที่ ๓

ค่าตอบแทนการใช้หลักทรัพย์

ข้อ ๗ นายประกันอาชีพจะเรียกค่าตอบแทนจากการให้ใช้หลักทรัพย์เป็นหลักประกันจาก ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้เฉพาะในกรณีที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น

ข้อ ๘ การเรียกค่าตอบแทนในระหว่างฝากขังจนถึงศาลชั้นต้นมีค่าพิพากษาหรือใน ระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา ให้เรียกในแต่ละชั้นศาลได้ไม่เกินร้อยละ ๑๐ ของเงินประกัน เว้นแต่ หลักทรัพย์ที่ใช้เป็นประกันนั้นเป็นเงินสด ให้เรียกในแต่ละชั้นศาลได้ไม่เกินร้อยละ ๑๒ ของวงเงิน ประกัน

หากนายประกันอาชีพประพฤติตนไม่เหมาะสม สมคบกันหลอกลวง เพื่อให้ได้มาซึ่ง ทรัพย์สินหรือกระทำการอื่นใดโดยทุจริต หรือนำหลักทรัพย์ที่ไม่น่าเชื่อถือวางเป็นหลักประกันต่อศาล หรือเรียกร้องค่าตอบแทนจากผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลยสูงเกินกว่าร้อยละ ๑๒ ของวงเงินประกันในกรณีหลักทรัพย์เป็นเงินสด หรือเกินกว่าร้อยละ ๑๐ ในกรณีหลักทรัพย์อื่น ศาลอาญากรุงเทพใต้จะจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนนายประกันและดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

หมวด ๔

การปฏิบัติตนของนายประกันอาชีพ

ข้อ ๙ นายประกันอาชีพต้องยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวด้วยตนเองและต้องประพฤติตน ให้เรียบร้อย ไม่ให้ข้อมูลอันเป็นเท็จต่อศาลและไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการเอารัดเอาเปรียบหรือ หลอกลวงผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น

(๑) กำหนดเงื่อนไขการจัดการจัดหาทุนความให้ เพื่อต่อรองกับการให้ใช้ หลักทรัพย์ของตนเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

(๒) ชักงวงโฆษณาเชิญชวนหรือแก่งแย่งเพื่อให้เลือกคนเป็นผู้ประกัน

(๓) คิดค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายอื่นใดๆ ในการดำเนินการเพื่อขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๘

(๔) ชักนำบุคคลอื่นให้เข้ามาเป็นนายประกันอาชีพโดยหวังจะได้รับประโยชน์ตอบแทน

(๕) แอบอ้างว่าสามารถวิ่งเต้นให้มีการปล่อยชั่วคราวหรือวิ่งเต้นคดีได้หรือ กล่าวข้อความใดๆ เป็นการสร้างความเสียหายต่อราชการศาลยุติธรรม

(๖) เข้าไปในที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ศาล ห้องเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หรือตำรวจ ผู้ควบคุมผู้ต้องขัง หรือตรวจดูเอกสารในสำนวนโดยไม่ได้รับอนุญาต

ข้อ ๑๐ หากนายประกันอาชีพนำที่ดินที่ไม่น่าเชื่อถือมาเป็นหลักประกันต่อศาลและศาล ตรวจสอบพบในภายหลังจะถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล และดำเนินคดีตามกฎหมาย (ที่ดินไม่น่าเชื่อถือ เช่น ที่ดินที่ไม่ทางออก ที่ดินที่มีสภาพเสื่อมค่าเสื่อมราคา ที่ดินติดภาระจำยอม ที่ดินที่อยู่ในเงื่อนไขการโอนกรรมสิทธิ์ หรือที่ดินที่อยู่ในเขตภัยพิบัติ เป็นต้น)

ข้อ ๑๑ การเป็นนายประกันอาชีพที่ขึ้นทะเบียนต่อศาล ไม่ผูกพันศาลที่จะต้องสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ข้อ ๑๒ ห้ามนายประกันอาชีพให้หรือรับว่าจะให้ผลประโยชน์ เพื่อจูงใจเจ้าหน้าที่ของศาลให้บริการแก่ตนเป็นพิเศษ

ข้อ ๑๓ นายประกันอาชีพจะถอนประกันก่อนศาลมีคำพิพากษาหรือก่อนครบกำหนดตามสัญญาประกันได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษและได้มีการคืนค่าตอบแทนที่ได้รับให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามสมควร

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งปรับตามสัญญาประกัน นายประกันอาชีพต้องชำระค่าปรับภายในเวลาที่ศาลกำหนด หากไม่ชำระหรือมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงไม่ยอมรับค่าบังคับหรือได้ชำระค่าปรับแล้วแต่ยังไม่สามารถติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีมาส่งศาลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ศาลอาจถือว่าผู้นั้นเป็นบุคคลที่ไม่น่าเชื่อถือในการขอปล่อยชั่วคราว

ข้อ ๑๕ นายประกันอาชีพคนใดกระทำการฝ่าฝืนแนวปฏิบัตินี้หรือเอารัดเอาเปรียบหรือ หลอกลวงผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือญาติของผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลอาจถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ประพฤติดนไม่เหมาะสมและไม่น่าเชื่อถือ ในการขอปล่อยชั่วคราวรวมทั้งอาจถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล

ข้อ ๑๖ แนวปฏิบัตินี้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ อาจยกเลิกหรือแก้ไขได้ทันทีไม่ว่าเวลาใดๆ โดยไม่ต้องแจ้งให้นายประกันทราบ

ประกาศ ณ วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ลงชื่อ นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้

สำเนาถูกต้อง
ทนายทนาย กุลโชศรีสรณ์
(นางทนายทนาย กุลโชศรีสรณ์)
นิติกรชำนาญการพิเศษ

ข้อกำหนดศาลอาญากรุงเทพใต้

เรื่อง

การป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ในบริเวณศาล

พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยที่มีความจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลและควบคุมดูแลการ ขอลปล่อยชั่วคราวมิให้เกิดพฤติกรรมในทางมิชอบหรือเอารัดเอาเปรียบประชาชนผู้มีอรรถคดีในศาลอาญากรุงเทพใต้ อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐ เห็นสมควรออกข้อกำหนด เรื่อง การป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ในบริเวณศาล เพื่อใช้บังคับแก่นายประกันอาชีพหรือบุคคลที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในบริเวณศาลอาญากรุงเทพใต้ ดังต่อไปนี้

นายประกันอาชีพที่ขึ้นทะเบียนกับศาลอาญากรุงเทพใต้จะต้องนั่งประจำที่ “จุดติดต่อ นายประกันอาชีพ” ที่จัดไว้ให้ในเท่านั้น ส่วนการเรียกค่าตอบแทนการใช้หลักทรัพย์ให้ปฏิบัติตน ตามแนวปฏิบัติของศาลอาญากรุงเทพใต้เกี่ยวกับการขอลปล่อยชั่วคราวโดยนายประกันอาชีพ หมวด ๔ อย่างเคร่งครัด

ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำความตนเป็นนายหน้าหรือนายประกันอาชีพเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือแสวงหาผลประโยชน์อื่นใดในบริเวณศาล

ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ศาลไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราว เจ้าหน้าที่พนักงานตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือพนักงานทำความสะอาดประจำศาล ทำตนเป็นนายหน้าในการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือให้แก่นายประกันอาชีพ เพื่อผลประโยชน์ตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่ง

ผู้ใดขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ ให้ถือว่าจงใจกระทำความไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล จะถูกดำเนินคดีฐานละเมิดอำนาจศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑,๓๓ ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นไป

อุดม สิทธิวิรัชธรรม

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้

ผนวก ข

สำเนา

ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้

ว่าด้วยการบังคับคดีนายประกัน

และประธานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

ตามที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือแจ้งเวียนให้หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมทราบว่าการบังคับคดีนายประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง กำหนดให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันเพื่อดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกัน ซึ่งในทางปฏิบัติมีปัญหาข้อขัดข้องจึงให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการบังคับคดีกรณีผู้ประกันผิดสัญญาประกัน โดยให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมยื่นคำขอฝ่ายเดียวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๗ ขอให้ศาลออกหมายเรียกผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์มาไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ประกัน ซึ่งหากผู้ประกันไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาประกันได้ก็อาจหาแนวทางให้มีการขอผ่อนชำระหนี้ต่อศาลและเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นรายคดีไป ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการช่วยลดภาระงาน รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันชวนขวยติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลได้อีกทางหนึ่ง นอกจากการปฏิบัติตามข้อแนะนำแล้ว ศาลอาญากรุงเทพใต้ยังคิดหากระบวนการหรือวิธีการมาแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมกับสภาพและพฤติการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้การบังคับคดีนายประกันที่ผิดสัญญาประกันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสำนักงานศาลยุติธรรม และการประสานติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาสู่กระบวนการยุติธรรมหรือรับโทษตามคำสั่งหรือคำพิพากษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๑ แห่งระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวพ.ศ. ๒๕๔๘ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้จึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยการบังคับคดีนายประกันและประธานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาลพ.ศ. ๒๕๕๔”

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓. ในระเบียบนี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้

“รองอธิบดี” หมายความว่า รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้ที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้มีคำสั่งแต่งตั้งให้กำกับดูแลศูนย์บังคับคดีนายประกันและประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

“ผู้พิพากษา” หมายความว่า ผู้พิพากษาที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้มีคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีนายประกันและประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักอำนาจการประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้อำนวยการ

“ผู้เจรจาหนี้” หมายความว่าข้าราชการศาลยุติธรรมหรือลูกจ้างในศาลอาญากรุงเทพใต้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในการเจรจาหนี้กับนายประกัน และปฏิบัติงานในศูนย์บังคับคดีนายประกัน

“นายประกัน” หมายความว่า ผู้ขอประกันที่ทำสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ไว้ต่อศาล

หมวดที่ ๑

การแต่งตั้งผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีนายประกัน

และประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

ข้อ ๔. ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีนายประกันและการประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

ข้อ ๕. ให้ศูนย์บังคับคดีนายประกันและประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาลมีหน้าที่ประสานงาน อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิพากษาหรือผู้อำนวยการในการปฏิบัติหน้าที่ และจัดเตรียมเอกสารสำนวนความต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการอย่างอื่นที่จำเป็นเพื่อให้การบังคับคดีนายประกันการเจรจาผ่อนชำระหนี้และการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สะดวก รวดเร็ว ประหยัดและถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อ ๖. ผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ ซึ่งทำหน้าที่ดำเนินกระบวนการบังคับคดีนายประกันในคดีเรื่องใดแล้วให้มีอำนาจส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว คำร้องขอลดค่าปรับ งดการบังคับ

คดีและมีคำสั่งใด ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดี และการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาลได้จนถึงสิ้นสุดกระบวนการบังคับคดีเรื่องนั้น

ข้อ ๗. ให้ผู้อำนวยการหรือผู้เจรจาหนี้เป็นผู้ดำเนินการกระบวนการเจรจาหนี้กับนายประกัน หากนายประกันตกลงกันได้ด้วยการผ่อนชำระหนี้ตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้อำนวยการทำความเข้าใจกับผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ พิจารณา แต่หากข้อตกลงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องปรึกษาตามหลักเกณฑ์การลด งด ผ่อนชำระค่าปรับของนายประกันของศาลอาญากรุงเทพใต้ให้ปรึกษาอธิบดีหรือรองอธิบดีที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบนี้

หมวดที่ ๒

วิธีการเข้าสู่กระบวนการของศูนย์บังคับคดีนายประกัน

ข้อ ๘. การบังคับคดีนายประกัน นอกจากการบังคับคดีเอาทรัพย์สินของนายประกันโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งทำหน้าที่ตามปกติแล้ว ให้ผู้พิพากษา ผู้อำนวยการ หรือผู้เจรจาหนี้ (ประจำศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ) มีอำนาจใช้วิธีการเจรจาหนี้ตามระเบียบนี้

ข้อ ๙. คดีที่เข้าสู่ศูนย์บังคับคดีนายประกันและประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล มี ๒ ประเภท คือ

(๑) คดีที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับนายประกันตามสัญญาประกัน ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งสำนวนในหางานบังคับคดีนายประกันจัดทำทะเบียนคุมปรับนายประกันเพื่อควบคุมสำนวนที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับนายประกัน แล้วส่งสำนวนไปยังศูนย์บังคับคดีนายประกันฯต่อไปโดยเร็ว

(๒) คดีที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับนายประกันตามสัญญาประกันและอยู่ระหว่างการบังคับคดีนายประกัน ให้เจ้าหน้าที่งานบังคับคดีนายประกันคัดกรองสำนวนเสนอผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ เพื่อพิจารณาว่าจะรับสำนวนเข้าสู่กระบวนการของศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ หรือไม่

ข้อ ๑๐. เมื่อศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ ได้รับสำนวนบังคับคดีนายประกัน (บค.) ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ กำหนดวันนัดเพื่อการเจรจาหนี้ และแจ้งให้นายประกันและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ พร้อมทั้งชี้แจงให้นายประกันและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินการกระบวนการของศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ

ข้อ ๑๑. กรณีที่อธิบดีหรือรองอธิบดีเห็นว่าคดีใดไม่สมควรดำเนินการตามกระบวนการของศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ หรือการดำเนินการกระบวนการดังกล่าวอาจเป็นเหตุให้การบังคับคดีล่าช้าจนส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของทางราชการ ก็ให้ส่งสำนวนคดีดังกล่าวดำเนินการบังคับคดีต่อไป

ข้อ ๑๒. กระบวนการของศูนย์ บังคับคดีนายประกันฯ ย่อมไม่กระทบต่อการ
ดำเนินการบังคับคดีตามสัญญาประกันของศาล แต่ให้คำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ บุคคลที่เกี่ยวข้องใน
คดีและความเป็นธรรมเป็นสำคัญ

หมวดที่ ๓

วิธีการเจรจาหนี้ของศูนย์บังคับคดีนายประกัน

ข้อ ๑๓. กระบวนการเจรจาหนี้ของศูนย์บังคับคดีนายประกันเป็นกระบวนการให้ความรู้
เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามกฎหมาย ขั้นตอนการบังคับคดีของศาลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด
กระบวนการ ผลดี – ผลเสีย ของการบังคับคดีนายประกันกับการเจรจาหนี้ และการสร้างจิตสำนึกและความ
รับผิดชอบในการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยกลับมาสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี ตลอดจนวิธีการระงับ
หรือบรรเทาความเสียหาย

ความรับผิดชอบอันเกิดจากการปฏิบัติคดีสัญญาประกัน โดยการผ่อนชำระค่าปรับต่อศาล รวมทั้งตอบปัญหาข้อ
สงสัยต่าง ๆ แก่คู่ความ

ข้อ ๑๔. ก่อนเริ่มการเจรจาหนี้ ให้ผู้เจรจาหนี้แจ้งแก่นายประกันและบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ
ว่า ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการกระบวนการดังกล่าวไม่สามารถนำไปซึ่งการบังคับคดี และการดำเนิน
กระบวนการเจรจาหนี้ไม่ผูกพันศาล เว้นแต่ข้อตกลงในการเจรจาหนี้นั้นได้รับการพิจารณาอนุญาตจากผู้
พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ แล้ว

ข้อ ๑๕. ผู้เจรจาหนี้อาจขอให้อธิบดีหรือรองอธิบดี หรือผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีนาย
ประกันฯ มีคำสั่งให้ทำการไต่สวนและออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่
จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์มาไต่สวนเพื่อให้ได้ข้อมูลต่อกระบวนการของศูนย์บังคับคดีนายประกัน

ข้อ ๑๖. ในกรณีที่ผู้เจรจาหนี้เห็นว่านายประกันได้พยายามแก้ไขเยียวยาความเสียหายหรือ
บรรเทาผลร้ายอย่างเหมาะสมแล้ว หรือได้ติดตามนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล หรือแจ้งเบาะแสข้อมูล
จนสามารถติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลได้ภายในกำหนดอายุความแห่งคดีซึ่งถือเป็นเหตุอันควรให้ผู้
เจรจาหนี้เสนอมาตรการที่สมควรนำมาใช้เพื่อการชำระค่าปรับตามสัญญาประกัน หรือเพื่อติดตามตัว
ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลพร้อมทั้งเงื่อนไขต่างๆ ที่ควรกำหนดให้นายประกันปฏิบัติ เช่น

(๑) การผ่อนชำระค่าปรับ

(๒) รายงานผลการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

(๓) การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาชดใช้ค่าปรับ

ข้อ ๑๗. ผู้เจรจาหนี้จะต้องดำเนิน กระบวนการดังกล่าวและรายงานให้ผู้พิพากษา ประจำศูนย์บังคับคดียาเสพติดฯ พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓ เดือน แต่ถ้าเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการ ได้ทันให้รายงานให้อธิบดีหรือรองอธิบดีทราบเสียแต่เนิ่น ๆ เพื่อให้มีคำสั่งตามที่เห็นสมควรต่อไป

ข้อ ๑๘. เมื่อการเจรจาหนี้หรือการบังคับคดียาเสพติดและการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามหมายจับของศาลเสร็จสิ้นลงให้ผู้อำนวยการรายงานผลการดำเนินการต่อรองอธิบดี

ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์บังคับคดียาเสพติดจับกุมผู้ต้องหาหรือการบังคับคดี ทุกสำนวนเพื่อทำเป็นสถิติเสนอต่ออธิบดีและรองอธิบดีเพื่อทราบทุกเดือน

ข้อ ๑๙. เมื่อกระบวนการเจรจาหนี้หรือการบังคับคดีสิ้นสุดลง ให้นำสำนวนบังคับคดีผู้ถูกรวมกับสำนวนคดีหลักเพื่อดำเนินการต่อไป

หมวดที่ ๔

วิธีการประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล

ข้อที่ ๒๐. เมื่อศาลมีคำสั่งให้ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยและปรับนายประกันตาม สัญญาประกันของศาลแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

(๑) คัดข้อมูลทะเบียนราษฎรจำเลย โดยแสดงคำสั่งศาลเพื่อตรวจสอบภูมิลำเนา ปัจจุบันของผู้ต้องหาหรือจำเลย

(๒) ตรวจสอบคำร้องหรือคำแถลงที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้แจ้งย้ายที่อยู่หรือ ภูมิลำเนาในสำนวนทุกแห่ง

(๓) ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยตามภูมิลำเนาในคำฟ้อง โดยแจ้งหมายเลข บัตรประจำตัวประชาชน ถ้ามีแจ้งย้ายที่อยู่หรือภูมิลำเนาแห่งใหม่ก็ให้มีหมายเหตุที่อยู่หรือภูมิลำเนาแห่งใหม่ ไปด้วย

(๔) ลงบัญชีคุมหมายจับในระบบสารสนเทศสำนวนคดี

(๕) ออกหนังสือส่งหมายจับไปยังเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อดำเนินการจับกุมผู้ต้องหา หรือจำเลย

(๖) เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้และส่งตัวต่อผู้ต้องหาหรือ จำเลยต่อศาลแล้ว ให้รับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้และให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีหนังสือเพิกถอนหมายจับแจ้งไปยังหน่วยงานที่ส่งหมายจับไป และจัดเก็บข้อมูลเพิกถอนหมายจับในระบบสารสนเทศสำนวนคดี

(๓) ให้เจ้าหน้าที่งาน บังคับคดีนายประกันตรวจสอบความคืบหน้าใน

การดำเนินการตามหมายจับในระบบสารสนเทศสำนวนคดีทุก ๓ เดือน ถ้ายังไม่สามารถจับกุมตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยได้

ให้เจ้าหน้าที่งานบังคับคดีนายประกันมีหนังสือสอบถามความคืบหน้าในการดำเนินการตามหมายจับไปยังหน่วยงานที่ส่งหมายจับไป ทุก ๖ เดือน

ข้อ ๒๑. เมื่อคดีเข้าสู่ศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ ให้ผู้อำนวยการมีหนังสือแจ้งคำสั่งบังคับคดีของศาลไปยังนายประกัน พร้อมระบุข้อความให้นายประกันช่วยแจ้งเบาะแส หรือเร่งติดตามตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยมาส่งศาล เนื่องจากศาลอาจจะพิจารณาลดค่าปรับตามพฤติการณ์แห่งรูปคดีให้แก่นายประกันก็ได้

หลังจากมีหนังสือฉบับแรกแจ้งไปยังนายประกันตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้อำนวยการอาจมีหนังสือติดตามผลไปยังนายประกันหรือผู้เกี่ยวข้องทุก ๓ เดือนก็ได้

ข้อ ๒๒. การส่งหมายจับให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือการส่งหนังสือให้นายประกันช่วยเร่งติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลหรือการเพิกถอนหมายจับหรือการรับส่งเอกสารอื่น ๆ อาจส่งโดยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือส่งข้อความทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) ก็ได้ เพื่อให้การบังคับคดีนายประกัน และประสานติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามหมายจับเป็นไปโดยประหยัด สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม

ข้อ ๒๓. ในการประสานการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล ให้ศูนย์บังคับคดีนายประกันฯ มีอำนาจประสานงานหรือเชื่อมฐานข้อมูลการสืบค้นหมายจับกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้โดยอนุมัติขอรับตีตามระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรม

ประกาศ ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

วิชัย เอื้ออังกณากุล

(นายวิชัย เอื้ออังกณากุล)

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้

รับรองสำเนาถูกต้อง

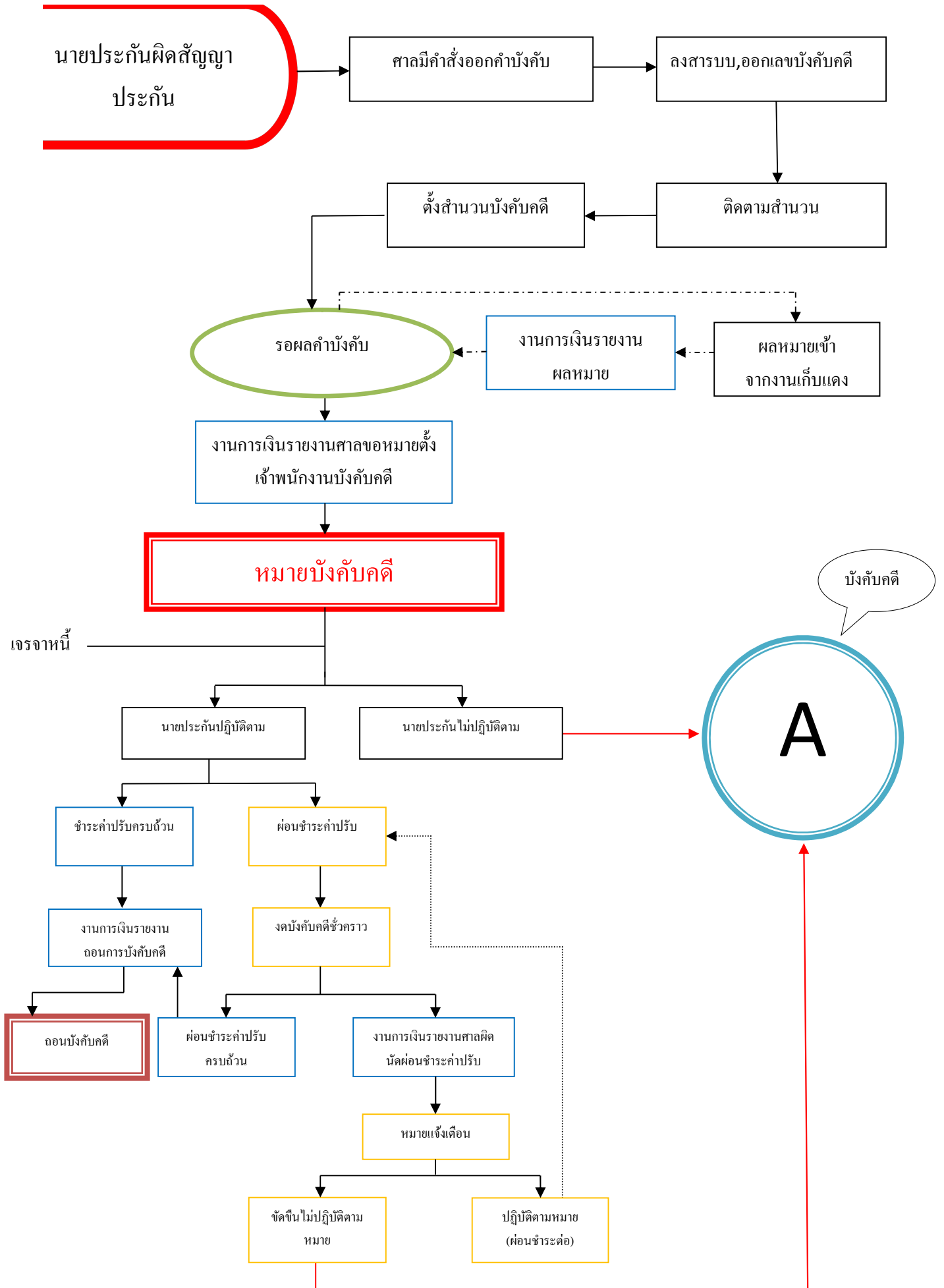
ทิภาพร กุลโชครังสรรค์

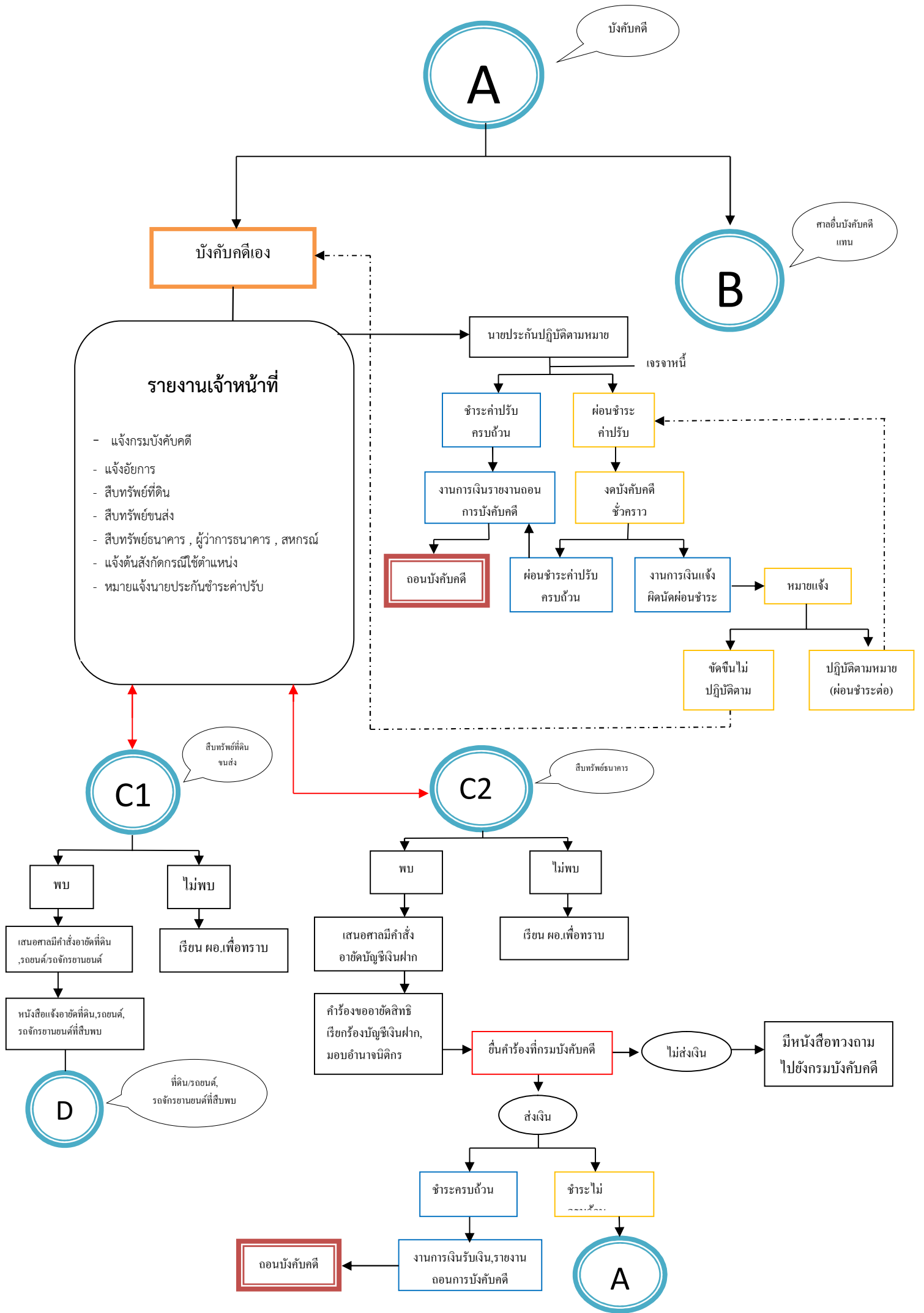
(นางทิภาพร กุลโชครังสรรค์)

นิติกรชำนาญการ

ผนวก ค

แผนผังขั้นตอนการบังคับคดีของศูนย์บังคับคดี
ผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

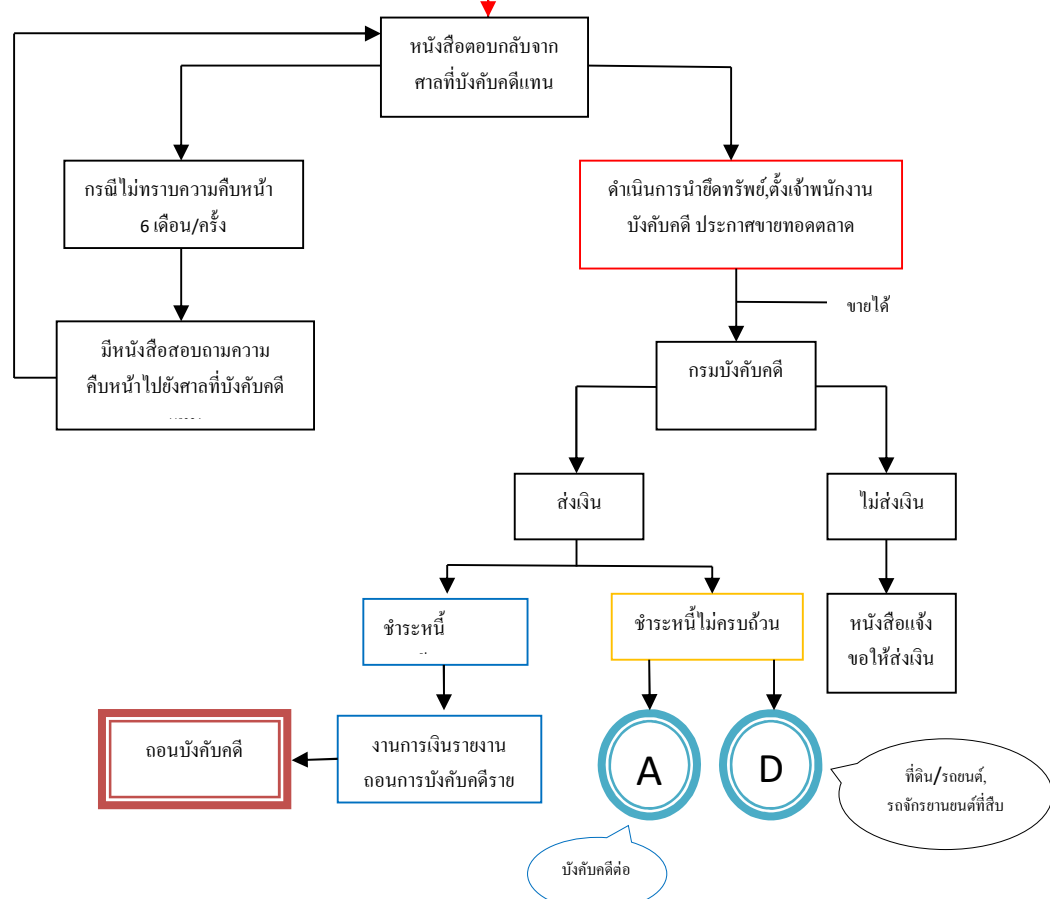
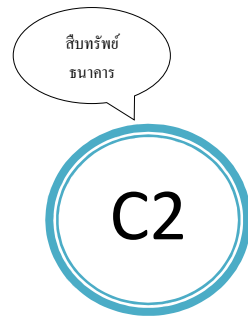
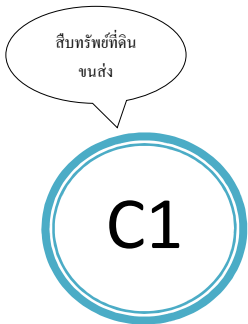
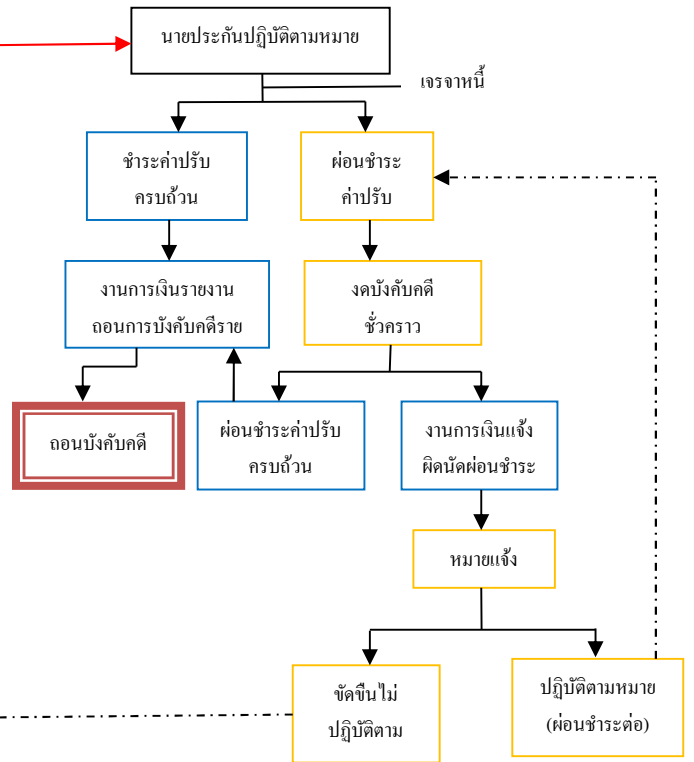

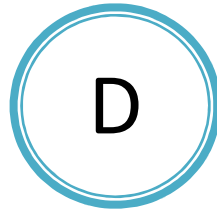
รายงานเจ้าหน้าที่

- แจ้งศาลบังคับคดีแทน
- แจ้งอัยการ
- แจ้งกรมบังคับคดี
- สืบทรัพย์ที่ดิน
- สืบทรัพย์ขนส่ง
- สืบทรัพย์ธนาคาร, ผู้ว่าการธนาคาร, สหกรณ์
- หมายแจ้งนายประกันชำระค่าปรับ

๕๖

๘๖

ที่ดิน/รถยนต์,
รถจักรยานยนต์ที่สืบพบ

หนังสือแจ้งสำนักงานที่ดิน/กรมขนส่ง
อายุที่ดิน/รถยนต์,รถจักรยานยนต์ที่สืบพบ

กรณีขายทรัพย์สินหลักประกันแล้ว ยังคงเหลือหนี้ไม่พอชำระค่าปรับ

แจ้งศาลบังคับคดีแทน
นำยึดที่ดิน/รถยนต์,รถจักรยานยนต์เพื่อขายทอดตลาด

ขายได้

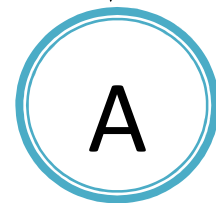

ชำระหนี้ครบถ้วน

ชำระหนี้ไม่ครบถ้วน

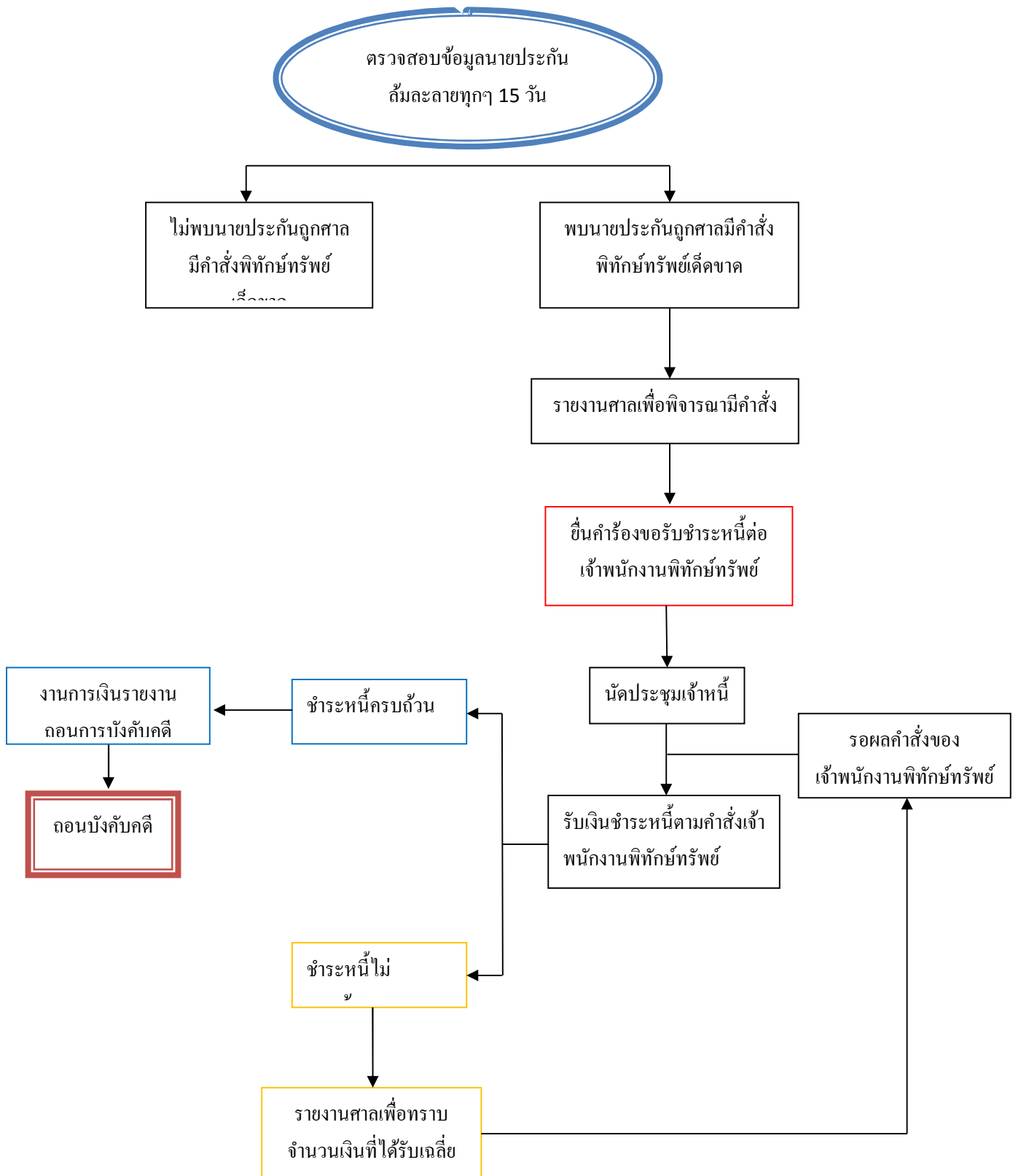

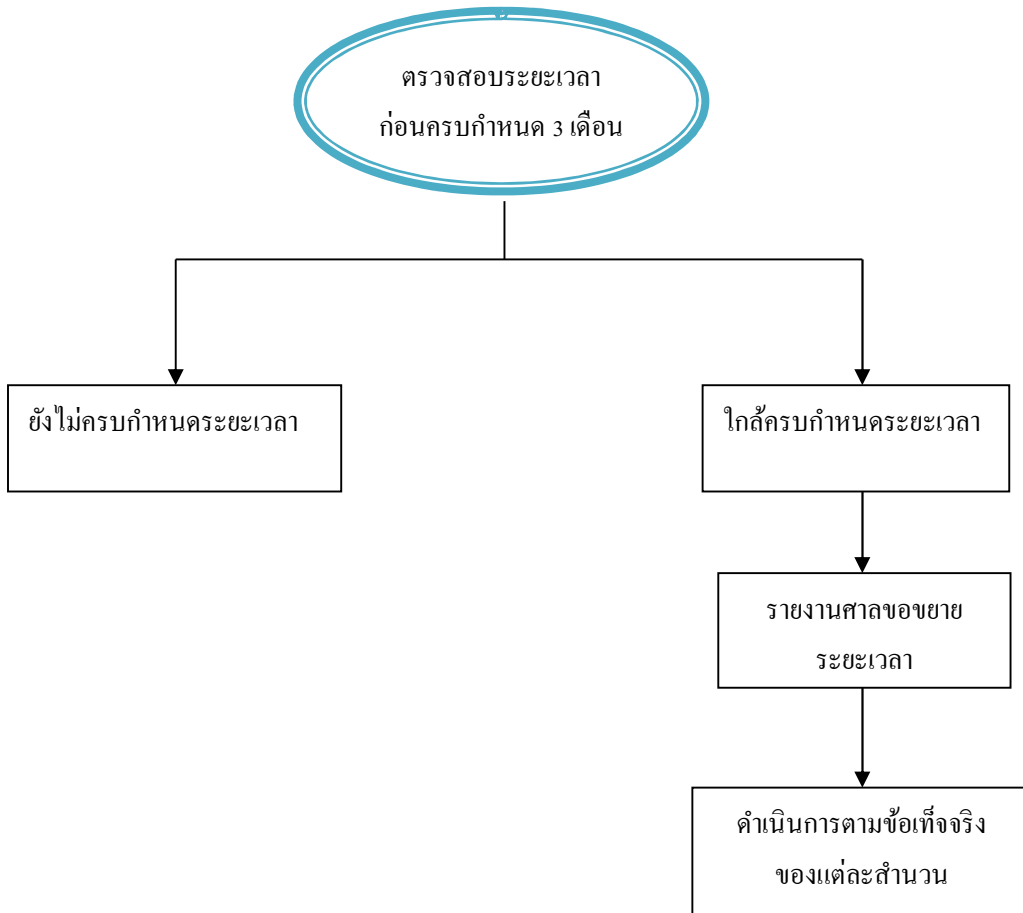
งานการเงินรายงาน
ถอนการบังคับคดี

ถอนบังคับคดี

บังคับคดีต่อ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายธนรัตน์ ทั้งทอง
วันเดือนปีเกิด	14 พฤศจิกายน 2504
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2526 นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2526 ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2531 เนติบัณฑิต สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 41 พ.ศ. 2536 ประกาศนียบัตรวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะอาชีพ (กฎหมาย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช พ.ศ. 2545 สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ใน กระบวนการยุติธรรม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2553 วุฒิบัตรหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง สำนักงาน ศาลยุติธรรม
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2528 ปลัดอำเภอ และนิติกร กรมการปกครอง พ.ศ. 2533 ผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2534 ผู้พิพากษาประจำกระทรวง พ.ศ. 2535 ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2536 ผู้พิพากษาศาลจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2537 เลขานุการสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 พ.ศ. 2539 ผู้พิพากษาศาลแขวงขอนแก่น พ.ศ. 2540 ผู้พิพากษาศาลจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2541 ผู้พิพากษาศาลแพ่งกรุงเทพใต้ พ.ศ. 2542 ผู้พิพากษาศาลแพ่งธนบุรี พ.ศ. 2542 ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 9 พ.ศ. 2543 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานศาลยุติธรรม ช่วย ทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพล พ.ศ. 2547 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2549 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2550 เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค 3 พ.ศ. 2552 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 พ.ศ. 2554 ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ตำแหน่งปัจจุบัน พ.ศ. 2555 รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง แนวทางพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาล
อาญากรุงเทพใต้

ผู้วิจัย นายธนรัตน์ ทังทอง

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ตำแหน่ง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปล่อยชั่วคราวคือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็น ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ตามหลักการของรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การปล่อยชั่วคราวมีหลายประเภทได้แก่ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน สำหรับการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือมีประกันและหลักประกัน หมายถึง การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยก่อนปล่อยไปผู้ประกัน คือ ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องเช่นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามเณร ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือญาติพี่น้องของผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประกันต่อศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของศาล ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันและถูกบังคับเอาหลักประกันในกรณีทำสัญญาโดยมีประกันและหลักประกัน ทั้งนี้หลักประกันที่ใช้ในการขอให้ปล่อยชั่วคราว ได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์อื่น เช่น ที่ดินมีโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงินหรือเช็ค เงินฝากธนาคาร หนังสือค้ำประกันหรือหนังสือรับรองของธนาคาร หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย หรือบุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน

เมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวแล้ว ผู้ประกันย่อมมีหน้าที่จะต้องนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามเวลาที่ศาลกำหนดนัด หากผู้ประกันไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ก็ถือว่าผู้ประกันผิดสัญญาประกันศาลก็จะสั่งปรับผู้ประกัน โดยปรับไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลว่าสมควรจะสั่งปรับผู้ประกันมากน้อยเพียงใด โดยวัตถุประสงค์หลักของสัญญาประกันคือการให้ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลตามกำหนดหรือตามคำสั่งศาล ส่วนที่สัญญาประกันกำหนดให้มีการชดใช้ค่าปรับเมื่อผิดสัญญานั้นก็เพื่อเป็น

มาตรการบังคับให้ผู้ประกันต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล โดยสัญญาประกันจะผูกพันผู้ประกัน อยู่จนกว่าศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ผู้ประกันยังคงหน้าที่ต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลจนกว่าศาลจะมีคำสั่งให้ความรับผิดชอบตามสัญญาประกันหมดไป

เมื่อมีการผิดสัญญาประกัน และศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว การบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันเดิมกฎหมายกำหนดให้เฉพาะพนักงานอัยการในฐานะทนายของแผ่นดินเป็นผู้ดำเนินการร้องขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินของผู้ผิดสัญญาประกันและไม่ยอมจ่ายค่าปรับออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับตามคำสั่งศาล โดยถือว่าพนักงานอัยการเป็นเจ้าหนี้และผู้ผิดสัญญาประกันเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ต่อมามีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันโดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการซึ่งในกรณีของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมนั้น มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2547 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2547 ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว” ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันนั้น เพื่อให้การบังคับคดีตามสัญญาประกันเป็นไปด้วยความรวดเร็วโดยในชั้นที่ต้องมีการออกหมายบังคับคดี หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมสามารถขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีและบังคับคดีเอาแก่หลักประกันที่ผู้ประกันได้วางไว้เป็นประกันต่อศาลโดยส่งไปยังกรมบังคับคดีได้ทันที ทั้งยังสามารถใช้มาตรการต่างๆที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเท่าที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อช่วยเหลือพนักงานอัยการในการบังคับคดีผู้ประกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม

หลังจากมีการแก้ไขกฎหมายกำหนดให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันดังกล่าว และศาลยุติธรรมได้มอบหมายให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าหนี้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามสัญญาประกันทุกศาลปฏิบัติหน้าที่แล้วศาลอาญากรุงเทพใต้จึงจัดตั้งศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2553 เพื่อให้การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปรากฏว่าประสบปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันหลายประการ อาทิ หลักทรัพย์ที่ขายทอดตลาดได้เงินไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้ตามสัญญาและไม่สามารถดำเนินการสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นได้ภายในระยะเวลา 10 ปี ตลอดจนการสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีปริมาณคดีและค่าปรับที่ค้างชำระเป็นจำนวน

มาก โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 มีคดียุติการบังคับคดีรวม 2,601 เรื่อง ค่าปรับคงเหลือค้างชำระ 133,634,091.00 บาท

จากความเป็นมา และความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบศูนย์บังคับคดีผู้ประกันของศาลอาญากรุงเทพใต้จึงเห็นความจำเป็นที่สมควรจะศึกษาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ สภาพปัญหาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.ศึกษาระบบการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม
2. ศึกษากระบวนการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้
3. ศึกษาปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ แนวทางแก้ไขและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษากฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรม และศาลอาญากรุงเทพใต้ เฉพาะการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา
2. ศึกษาปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาเฉพาะของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง คำพิพากษาศาลฎีกา ตำรา คู่มือ ข้อมูล สถิติ และแนวทางปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรมและศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา
2. ศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ รองประธานศาลฎีกา เลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม อธิบดีอัยการ สำนักงานการบังคับคดี อธิบดีกรมบังคับคดี

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระบบการปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่าการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ศาลยุติธรรมทั่วประเทศได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 โดยสำนักงานศาลยุติธรรมได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ประกอบคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว การตรวจสอบหลักทรัพย์และสัญญาประกัน และวิธีดำเนินการเมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน เป็นต้น

สำหรับการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ศาลยุติธรรมทั่วประเทศได้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลาย และวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ระเบียบคำสั่งและหนังสือเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา คู่มือการปล่อยชั่วคราวของสำนักประธานศาลฎีกา และสำนักงานศาลยุติธรรม และคู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม โดยสำนักงานศาลยุติธรรมได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามสัญญาประกัน บทบาทของหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม ระยะเวลาในการบังคับคดีผู้ประกัน การขยายระยะเวลาในการบังคับคดี ขั้นตอนการบังคับคดี การบังคับคดีผู้ประกันตามประเภทหลักทรัพย์ที่นำมาวางเป็นประกัน การเรียกผู้ประกันที่ผิดสัญญามาได้ส่วน หน้าที่ในการสืบหาหลักทรัพย์ การตรวจสอบสถานะของผู้ประกัน กรณีผู้ประกันถูกศาลพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี การรายงานผลการบังคับคดี หลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญ การขอเฉลี่ยทรัพย์ การร้องขาดทรัพย์ การแต่งตั้งคณะทำงานบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา และการตั้งศูนย์บังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา

ผลการศึกษาระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีศาลอาญากรุงเทพใต้ พบว่า การตั้งศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้เป็นกรณีที่ศาลอาญากรุงเทพใต้ตั้งขึ้นตามนโยบายของสำนักงานศาลยุติธรรม และนโยบายประธานศาลฎีกา โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อ 11 มีหน้าที่ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิพากษาหรือผู้อำนวยการในการปฏิบัติหน้าที่ และจัดเตรียมเอกสารสำนวนความต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการอย่างอื่นที่จำเป็นหรือให้การบังคับคดีผู้ประกัน การเจรจาผ่อนชำระหนี้ และการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลย

ตามหมายจับของศาลเป็นไปด้วยความรีบร้อน สะดวก รวดเร็ว ประหยัดและถูกต้องตามกฎหมาย มีการดำเนินการโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. การแต่งตั้งผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดี

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดี โดยผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีมีอำนาจสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว คำร้องขอลดค่าปรับ งดการบังคับคดี และคำสั่งอื่นใดอันเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดี ส่วนผู้อำนวยการหรือผู้เจรจาหนี้เป็นผู้เจรจาหนี้และทำความเข้าใจเสนอผู้พิพากษาประจำศูนย์บังคับคดีพิจารณา

2. การเข้าสู่กระบวนการของศูนย์บังคับคดี กรณีที่ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน ให้เจ้าหน้าที่ส่งสำนวนไปยังศูนย์โดยเร็ว จากนั้นศูนย์บังคับคดีกำหนดวันนัดเจรจาหนี้ และแจ้งให้ผู้ประกันและผู้เกี่ยวข้องทราบ

3. ขั้นตอนการปฏิบัติงานของศูนย์บังคับคดีผู้ประกัน เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน และผู้ประกันทราบคำสั่งศาลแล้ว แต่เพิกเฉยไม่ชำระค่าปรับตามสัญญา ศูนย์บังคับคดีมีหน้าที่ต้องดำเนินการตั้งแต่รายงานขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี ตั้งสำนวนและดำเนินการบังคับคดีผู้ประกัน ตรวจสอบการเป็นบุคคลล้มละลาย สืบหาทรัพย์สินอื่นของผู้ประกัน ยื่นคำขอยึดหรืออายัดทรัพย์สิน จัดทำคำร้องขอชำระหนี้ จัดทำและยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์สิน ขอยกยาระยะเวลาบังคับคดี จัดทำหนังสือโต้ตอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายงานผลการบังคับคดี แจ้งงดหรือถอนการบังคับคดี กรณีได้รับชำระค่าปรับครบถ้วนแล้ว ขอจำหน่ายหนี้สูญ และงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4. การสืบทรัพย์สินผู้ประกัน ตามแนวทางปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรม

5. การเจรจาหนี้ของศูนย์บังคับคดี เป็นกระบวนการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ของผู้ประกันตามกฎหมาย ขั้นตอนการบังคับคดีของศาลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ผลดี-ผลเสียของการบังคับคดีผู้ประกันกับการเจรจาหนี้ และการสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบในการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยกลับมาสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี ตลอดจนวิธีการระงับหรือบรรเทาความเสียหาย

6. การประสานติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล การที่ศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ มีขั้นตอนการดำเนินการให้โอกาสผู้ประกันเข้ามามีส่วนร่วมเจรจาและแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อให้ตำรวจติดตามจับกุมได้รวดเร็วยิ่งขึ้น จะเป็นประโยชน์โดยตรงกับผู้ประกันในการของดหรือลดค่าปรับ หากผู้ประกันยังไม่สามารถหาเงินมาชำระค่าปรับตามจำนวนดังกล่าวได้ ยังสามารถขอผ่อนชำระค่าปรับได้ ทำให้ศาลยุติธรรมสามารถจัดเก็บรายได้จากเงินค่าปรับในจำนวนที่แน่นอน โดยไม่ต้องสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกัน เป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าพนักงานบังคับคดี และลดความเสี่ยงต่อความรับผิดชอบของผู้อำนวยการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในกรณีไม่สามารถบังคับคดีได้ภายในกำหนดระยะเวลาบังคับคดี ทั้งเป็นการทำให้ผู้ประกันตระหนักในการติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง อันเป็นผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยกลับมาสู่กระบวนการ

พิจารณาอาจถูกลงโทษหรือผู้เสียหายก็อาจได้รับการเยียวยาความเสียหาย หรือผู้กระทำความผิดอาจมีการแก้ไขฟื้นฟูคืนคนดีสู่สังคม

ผลการศึกษาปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีผู้ประกันศาลอาญากรุงเทพใต้ พบว่ามีปัญหาสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านบุคลากร เนื่องจากอัตรากำลังผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันมีไม่เพียงพอกับปริมาณงาน สำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ยังเป็นลูกจ้างชั่วคราวไม่ใช่ข้าราชการ นอกจากนี้บุคลากรยังขาดความชำนาญ และความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่

2. ปัญหาด้านระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา

2.1 ปัญหาผู้ประกัน

2.1.1 ผู้ประกันขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเมื่อผิดสัญญาประกัน ผู้ประกันบางรายถูกบุคคลภายนอกหลอกลวงให้ทำหนังสือมอบอำนาจให้เป็นผู้ประกันโดยไม่เป็นความจริง

2.1.2 ผู้ประกันอาชีพบางรายแสวงหาโอกาสเข้ามาทำสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยการเอารัดเอาเปรียบ

2.2 ปัญหาหลักประกัน

2.2.1 การบังคับหลักประกันที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ แล้วได้เงินไม่เพียงพอตามสัญญาประกัน

2.2.2 กรณีการใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ผู้ประกันไม่มีรายได้และทรัพย์สินเพียงพอชำระหนี้ โดยสืบทรัพย์ไม่พบ เงินเดือนไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ผู้ประกันย้ายไปรับราชการที่อื่น ยากต่อการติดตามมาชำระหนี้หรือเจรจาหนี้

2.3 ปัญหาการสืบทรัพย์ผู้ประกัน

2.3.1 การตรวจสอบทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบทางทะเบียน เช่น ที่ดิน ยานพาหนะหรือบัญชีเงินฝากในธนาคาร และการตรวจค้นทรัพย์สินดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้ เพราะไม่มีกฎหมายพิเศษให้อำนาจ

2.3.2 การยึดทรัพย์ภายในบ้าน และเงินเดือนของข้าราชการไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตาม ป.วิ แห่ง มาตรา 285 และ 286 ทำให้การบังคับคดีผู้ประกันที่ใช้ตำแหน่งเป็นประกัน ไม่สามารถติดตามยึดทรัพย์ได้ และทำให้รัฐได้รับความเสียหาย

2.4 ปัญหาการเจรจาหนี้ เนื่องจากหลักเกณฑ์ในการงดหรือลดค่าปรับของศาลเดียวกันหรือแต่ละศาลในกรณีผู้ประกัน ได้เยียวยาบรรเทาผลร้าย กรณีติดตามจับผู้ต้องหาหรือจำเลยมาได้ กรณีศาลพิพากษายกฟ้องหรือรอการลงโทษ กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยตายหรือกรณีอื่น ๆ ยังไม่เหมือนกัน ทำให้การบังคับคดีไม่เท่าเทียมกัน

2.5 ปัญหาระยะเวลาในการบังคับคดี

2.5.1 ปัญหาการนับระยะเวลาการบังคับคดี 10 ปี ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 271 อาจขัดต่อเจตนารมณ์ของการปล่อยชั่วคราวและวัตถุประสงค์ในการทำสัญญาประกัน

2.5.2 หลักเกณฑ์การขยายระยะเวลาในการบังคับคดียังไม่แน่นอน ในขณะที่การจำหน่ายหนี้สูญ ต้องทำถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบกระทรวงการคลัง ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกรงว่าจะต้องรับผิดชอบละเมิดในการบังคับคดีนายประกัน

2.6 ปัญหาการบังคับคดีกรณีผู้ประกันล้มละลาย

2.6.1 ปัญหาในกรณีผู้ประกันถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือล้มละลาย แล้วไม่มีการตรวจสอบในทันทีว่ามีคำสั่งดังกล่าว ทำให้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไม่ทันภายในกำหนด 2 เดือน

2.6.2 ปัญหาการตีความการเป็นเจ้าหนี้มีประกันไม่ตรงกัน โดยสำนักงานศาลยุติธรรมถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม เป็นเจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงเหนือทรัพย์สินหลักประกันจึงเป็นเจ้าหนี้มีประกันแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าเป็นเจ้าหนี้ไม่มีประกัน

2.7 ปัญหาการประสานงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการกับหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในการบังคับคดีผู้ประกันยังไม่ชัดเจน

2.8 ปัญหาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีผู้ประกันยังไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

แนวทางแก้ไขและพัฒนากระบวนการบังคับคดีผู้ประกัน ในคดีอาญาของศูนย์บังคับคดีศาลอาญากรุงเทพใต้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีดังนี้

1. ด้านบุคลากร

1.1 ควรเสนอขอเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บังคับคดีผู้ประกันให้เพียงพอ โดยให้เป็นข้าราชการหรือพนักงานราชการหรือลูกจ้างประจำที่มีความชำนาญ และลดการโยกย้ายเพื่อให้ทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ในส่วนของการสืบหาทรัพย์สิน อาจศึกษาถึงวิธีการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทน อาจประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องอัตราค่าจ้างและงบประมาณมากกว่า

2. ด้านระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา

2.1 ควรประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบให้ผู้ประกัน และประชาชนทั่วไปให้มีความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกันเมื่อผิดสัญญาประกัน ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องทราบ

2.2 จัดระบบตรวจสอบคุณสมบัติและความประพฤติของผู้ประกันอาชีพที่ขึ้นทะเบียนต่อศาล โดยเคร่งครัด หากพฤติการณ์ไม่เหมาะสมต้องลบชื่อออกจากทะเบียนก่อนครบกำหนด

2.3 ผู้พิพากษาผู้ตั้งประกันต้องพิจารณาตั้งปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำแนะนำอย่างเคร่งครัด และพิจารณาหลักประกัน โดยละเอียดรอบคอบ กรณีมีผู้ตั้งประกันหลายคนในศาลเดียวกันต้องมีมาตรฐานเดียวกัน การใช้ดุลพินิจไม่ควรต่างกันมาก โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ต้องตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องครบถ้วน

2.4 กรณีหลักประกันเป็นที่ดิน ที่ดินเป็นหลักประกันควรจะต้องมีราคาสูงกว่ามาตรฐานหลักประกัน โดยทั่วไป กรณีใช้ตำแหน่งเป็นประกันควรเคร่งครัดให้เฉพาะที่เป็นญาติพี่น้อง และผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น และต้องให้แสดงใบรับรองเงินเดือนล่าสุดที่แสดงถึงรายรับหลังจากหักภาระต่างๆ แล้ว และควรให้ผู้ขอประกันวางเงินสดบางส่วนตามสมควรด้วย

2.5 ควรมีตราประทับหรือหนังสือยินยอมของผู้ประกันให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ประกัน จากสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน สหกรณ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

2.6 ควรแก้ไขกฎหมายให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินทางทะเบียน หรือบัญชีเงินฝากทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ได้รวมถึงการค้นทรัพย์สินภายในบ้าน และมีให้นำหลักการห้ามอายัดเงินเดือนตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 285 และ 286 มาใช้บังคับกรณีการบังคับคดีผู้ประกันด้วย

2.7 กรณีการบังคับคดีหลักประกันที่เป็นที่ดินที่มีการขายทอดตลาดหลายครั้งและไม่มีผู้ใดซื้อทรัพย์สิน ควรทำข้อตกลงกับกระทรวงการคลัง โดยการให้กระทรวงการคลังรับโอนทรัพย์สินที่ยึดมาใช้หนี้ ค่าปรับผู้ประกัน ทั้งนี้ควรออกกฎหมายรองรับในเรื่องของการรับโอนทรัพย์สิน รวมถึงระยะเวลาในการที่เจ้าหน้าที่อื่นตามคำพิพากษาร้องขอเฉลี่ยเข้ามาตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 290 ด้วย

2.8 สำนักงานศาลยุติธรรมควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการงดหรือลดค่าปรับให้ผู้ประกันในกรณีต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2.9 จากการที่มีความเห็นทางตำราว่า การบังคับคดีผู้ประกันกรณีผิดสัญญาประกัน แม้จะมีการบังคับให้ผู้ประกันชดใช้ค่าปรับเสมือนเป็นคดีแพ่งก็จริง แต่การดำเนินการดังกล่าวเป็นเพียงมาตรการบังคับให้ผู้ประกันต้องติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล การบังคับคดีจึงน่าจะสามารถดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันได้ตลอดอายุความคดีอาญา โดยผู้ประกันจะอ้างเอาระยะเวลาการบังคับคดี 10 ปี ตาม ป.วิ.แพ่ง ไม่ได้ เพียงแต่ให้ใช้กฎหมายดังกล่าวโดยอนุโลมเท่านั้น จึงสมควรแก้ไขกฎหมายในเรื่องอายุความบังคับคดีผู้ประกันคดีอาญาโดยเฉพาะให้ชัดเจน

2.10 ด้วยเหตุผลตามข้อ 2.9 การใช้หลักเกณฑ์การขยายระยะเวลาด้วยเหตุผลว่ามีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัย ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 23 ประกอบ 271 เป็นการใช้โดยอนุโลมเท่านั้น ดังนั้นผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งให้ขยายระยะเวลาได้หรือไม่ จึงควรนำข้อมูลในส่วนของผู้ต้องหาที่ผู้รับมอบหมาย ได้ดำเนินการสืบทรัพย์สินไปแล้วหรือไม่เพียงใด และมีความตั้งใจโดยสุจริตเพียงใดมาประกอบการพิจารณาด้วย

2.11 ควรจัดระบบการตรวจสอบสถานะของผู้ประกันว่าถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือเป็นบุคคลล้มละลายหรือไม่ ตั้งแต่ก่อนเสนอสัญญาประกันต่อศาล ตลอดจนจนถึงชั้นระหว่างอยู่ในสัญญาประกันด้วย

2.1.2 ควรแก้กฎหมายให้ชัดเจนว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ทรงสิทธิยึดเหนี่ยวทรัพย์หลักประกัน ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่มีประกันหรือไม่

3. ด้านนโยบาย

3.1 สำนักงานศาลยุติธรรมควรประสานความร่วมมือกับสำนักงานอัยการสูงสุด และกรมบังคับคดีในการร่วมกันตกลงกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในฐานะโจทก์และหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาให้ชัดเจน

3.2 สำนักงานศาลยุติธรรมควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบมาตรฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกันและหลักประกัน และจัดการเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกัน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการสร้างกลไกการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกัน

3.3 ควรกำหนดให้การพัฒนากระบวนการบังคับคดีผู้ประกันคดีอาญาเป็นเป้าประสงค์หลักในแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม

3.4 ควรตั้งหน่วยงานบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาในสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางในการบังคับคดีผู้ประกันทั่วประเทศ

3.5 ควรสั่งการบังคับให้ทุกศาลจัดตั้งศูนย์บังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาและแต่งตั้งคณะทำงานบังคับคดีทุกศาล

3.6 สำนักงานศาลยุติธรรมควรทำความเข้าใจกับกระทรวงการคลังเพื่อขอกันเงินค่าปรับผู้ประกันที่บังคับคดีได้ส่วนหนึ่งมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบังคับค่าปรับผู้ประกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.7 ควรประสานความร่วมมือกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เร่งจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีประกันมาดำเนินคดีให้ได้โดยเร็ว

3.8 ควรจัดอบรมหลักสูตรการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาแก่ผู้พิพากษาและข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นหลักสูตรบังคับ

3.9 สำนักงานศาลยุติธรรมควรนำแนวปฏิบัติในการบังคับคดีผู้ประกันไปขยายผลเพื่อแก้ไขเบียดกฎหมายไปปรับใช้กับการบังคับค่าปรับจำเลยที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับแล้วยังไม่ชำระค่าปรับและไม่ได้ถูกกักขังแทนค่าปรับด้วย อันเป็นการทำให้รัฐได้รับชำระหนี้จากการบังคับคดีเพิ่มมากขึ้น